Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Studijní program: Geografie
Studijní obor: Regionální a politická geografie

David Klíma

PROMĚNA REGIONÁLNÍHO OBRAZU ŠVÉDSKA A JEJÍ SOUVISLOSTI

THE CHANGING SWEDEN'S REGIONAL PATTERN AND ITS CONTEXT

Diplomová práce

Praha 2016

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Jiří Tomeš, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze dne 30. června 2016 …....……..

David Klíma

Poděkování:

Děkuji panu RNDr. Jiřímu Tomešovi, Ph.D., vedoucímu této diplomové práce, za ochotu, vstřícný přístup, odborné vedení a cenné rady, které mi poskytoval během jejího vypracování.

Abstrakt

Téma regionálních rozdílů a prostorové nerovnoměrnosti je jedno z klasických témat, jimiž se zabývá geografie. Švédsko, které je jednou z nejvíce homogenních a nivelizovaných zemí na světě, se dlouhodobě vyznačuje velmi nízkými regionálními rozdíly. Právě proto představuje důležitý a zajímavý objekt studia. Cílem této práce je zmapovat proměnu regionálního obrazu Švédska od počátku 90. let a analyzovat vliv sektorových změn (konkrétně deindustrializace a terciarizace) a globalizace (skrze působnost nadnárodních korporací) na regionální rozdíly. Práce s využitím socioekonomických a demografických ukazatelů a kvantitativní statistiky zkoumá trend vývoje regionálních rozdílů ve Švédsku a naznačuje širší souvislosti tohoto vývoje. Hlavním poznatkem této práce je disproporcionální růst a vliv metropolitních regionů (zejména Stockholmu). Metropolitní regiony zvyšují svůj podíl na obyvatelstvu a socioekonomických aktivitách a vyznačují se dynamickým vývojem, jenž je umocněn vysokou specializací, přítomností odvětví s vysokou přidanou hodnotou, znalostní ekonomikou a lokalizací nadnárodních společností. Pozvolna dochází k růstu regionální variability, k čemuž přispívá disproporcionální vývoj největších měst, a k proměně regionálního obrazu tradičně velmi homogenního Švédska.

Klíčová slova: Švédsko, regionální vývoj, proměny obrazu, regionální rozdíly, globalizace

Abstract

Regional disparities and spatial inequality are typical topics studied by geography. Sweden is one of the most homogeneous and egalitarian countries in the world. Simultaneously, it is characteristic for its very low regional disparities and thus it is an important and interesting subject for studying. The main goal of this thesis is to examine changes in a regional pattern from the beginning of the 1990s and to analyse an impact of structural changes (deindustrialization and tertiarization) and globalization (through activities of transnational corporations) on regional disparities. In the thesis socioeconomic and demographic indicators and quantitative statistics are used to analyse a development of regional disparities in Sweden and to examine a broader context of this development. The main finding of the thesis is a disproportional growth of metropolitan regions (mainly Stockholm). Share of metropolitan regions on population and socioeconomic activities is increasing and it is characterized by dynamic development which is intensified by high specialisation, major valued-adding activities, knowledge-based economy and localisation of transnational corporations. Regional variability is slowly increasing and disproportional growth of metropolitan regions contributes to this development. Thus the regional pattern of Sweden is changing.

Key words: Sweden, regional development, changing pattern, regional disparities, globalization

Obsah

Přehled použitých zkratek 7
Seznam grafů, obrázků a tabulek 8
Seznam příloh 9
Úvod 10
1 Teoretické přístupy ke studiu regionálního vývoje a regionálních rozdílů 12
1.1 Teorie regionálního rozvoje a literatura 12
1.2 Teoreticko-metodické problémy spojené s výzkumem regionálních rozdílů 18
2 Metodika 21
3 Regionální vývoj a proměna regionálního obrazu ve Švédsku a její souvislosti 23
3.1 Administrativní členění Švédska 23
3.2 Proměna regionálního obrazu Švédska 26
3.2.1 Geografická koncentrace socioekonomický aktiv a obyvatelstva 26
3.2.2 Regionální variabilita socioekonomických aktiv a demografických jevů 32
3.2.3 Proměna regionálního obrazu a dichotomie sever versus jih 37
3.3 Vliv deindustrializace a terciarizace na regionální rozdíly 41
3.4 Švédská regionální politika 50
3.5 Globalizace a vliv nadnárodních firem na regionální rozdíly 53
4 Závěr 59
5 Seznam literatury a zdrojů 61
5.1 Seznam odborných publikací a literatury 61
5.2 Seznam datových zdrojů 68
6 Přílohy 75

Přehled použitých zkratek

ČSÚ – Český statistický úřad

FDI – Foreign direct investment (přímé zahraniční investice)

HDP – Hrubý domácí produkt

HQ – Headquarters (ústředí firmy)

ISCED – International standard classification of education (mezinárodní klasifikace vzdělání)

ICT – Information and communications technology (informační a komunikační technologie)

KIBS – Knowledge intensive business services (znalostně intenzivní obchodní služby)

NUTS – Nomenclature des Unites Territoriales Statistiques (Nomenklatura územních statistických jednotek)

PRV – Patent- och registreringsverket (Švédský patentový úřad)

R&D – Research and development (výzkum a vývoj)

SCB – Statistiska centralbyrån (Švédský statistický úřad)

SEK – Svensk krona (švédská koruna)

SME – Small and Medium Enterprise (malý a střední podnik)

Seznam grafů, obrázků a tabulek

Graf 1: Prostorová koncentrace obyvatelstva a HDP za obce a vybrané roky 30
Graf 2: Prostorová koncentrace příjmů za obce v roce 1992 a 2014 31
Graf 3: Vývoj regionální variability vybraných socioekonomických ukazatelů za obce v období 1980 až 2015 34
Graf 4: Vývoj regionální variability vybraných demografických ukazatelů za obce v období 1980 až 2015 35
Graf 5: Vývoj struktury ekonomiky a vzdělání ve Švédsku v období 1985 až 2015 42

Obr. 1: Administrativní dělení Švédska v roce 2016 24
Obr. 2: Relativní přírůstek a úbytek obyvatel za obce v období 1968 a 2015 28
Obr. 3: Populace ve věku 65 a více let za obce v letech 1980 a 2015 36
Obr. 4: Zaměstnanost v sekundárním a terciárním sektoru za obce v roce 2014 44
Obr. 5: Zaměstnanost ve zpracovatelském průmyslu podle charakteru výroby a HDP na obyvatele za kraje v roce 2014 46

Tab. 1: Přehled vybraných údajů za kraje Švédska v roce 2014 25
Tab. 2: Vybrané ukazatele za vybrané roky za makroregiony 40
Tab. 3: Závislost HDP per capita na charakteru výroby ve Švédsku v roce 2014 47
Tab. 4: Závislost příjmu per capita na charakteru výroby ve Švédsku v roce 2014 48
Tab. 5: Závislost HDP a příjmu per capita na zaměstnanosti v KIBS a terciéru ve Švédsku v roce 2014 49
Tab. 6: Největší švédské firmy v květnu 2016 55

Seznam příloh

Příloha 1: Index změny počtu obyvatel v krajích v období 1968 až 2015 75
Příloha 2: Podíl jednotlivých krajů na celkovém počtu obyvatel ve Švédsku v období 1860 až 2015 [%] 76
Příloha 3: Přírůstek celkovou migrací v krajích v období 1968 až 2012 [‰] 77
Příloha 4: Přírůstek vnitrostátní migrací v krajích v období 1968 až 2012 [‰] 77
Příloha 5: Podíl jednotlivých krajů na celkovém HDP Švédska v období 1860 až 2014 [%] 78
Příloha 6: Index změny HDP v krajích v období 1993 až 2014 79
Příloha 7: Podíl jednotlivých krajů na celkových příjmech ve Švédsku v období 1992 až 2015 [%] 80
Příloha 8: Vývoj příjmových nerovností ve Švédsku v období 1975 až 2013 81
Příloha 9: Podíl krajů na privátních výdajích na R&D v letech 2005 a 2013 [%] 82
Příloha 10: Podíl krajů na univerzitních výdajích na R&D v letech 2007 a 2013 [%] 82
Příloha 11: Míra nezaměstnanosti za kraje v období 1976 až 2014 [%] 83
Příloha 12: HDP na obyvatele za kraje v období 1993 až 2014 [tis. SEK] 84
Příloha 13: Korelační matice vybraných ukazatelů za kraje v roce 2014 85
Příloha 14: Korelační matice vybraných ukazatelů za obce v roce 2013 86
Příloha 15: Podíl obyvatel zaměstnaných v KIBS na celkovém počtu zaměstnaných a HDP per capita za kraje v roce 2014 87
Příloha 16: Index vývoje obratu vybraných švédských firem a HDP Švédska v období 1993 až 2014 88
Příloha 17: Změna obratu vybraných švédských firem a podíl aktivit ve Švédsku na celkovém obratu v období 1993 až 2014 89
Příloha 18: Změna zaměstnanosti vybraných švédských firem a podíl Švédska na celkovém počtu zaměstnanců v období 1993 až 2014 90

Úvod

V současné době se stále větší pozornost věnuje důležitosti prostoru a jeho vlivu na socioekonomické procesy. Představa státu, jakožto homogenního celku, se již stala minulostí, a do popředí zájmů se dostává zkoumání jednotlivých regionů. Obdobně pojetí regionů, jakožto izolovaných ostrovů, je již překonané a v současnosti je běžné přisuzovat regionům schopnost ovlivňovat socioekonomické prostředí, ve kterém se nacházejí. Regiony na sebe navzájem působí a v dnešním globalizovaném světě jsou vystaveny dynamickým socioekonomickým procesům, tlakům zostřené mezinárodní a meziregionální konkurence a vysoké nejistotě současného světa. V dnešní době hrají regiony aktivní roli a obdobně jako státy a firmy si mohou současně konkurovat i spolupracovat, tak i regiony mohou mezi sebou kooperovat a zároveň v národním a zejména pak mezinárodním měřítku soupeřit. Regiony jsou silně ovlivněny regionálně diferencovanými socioekonomickými procesy a současně mají vliv na utváření těchto procesů.

Švédsko je z tohoto hlediska specifické hlavně tím, že se jedná o jeden z nejvíce nivelizovaných států na světě. Panuje v něm poměrně velká decentralizace, obce se těší relativně silné autonomii a švédské vlády se dlouhodobě snaží udržovat regionální a sociální rozdíly na velmi nízkých úrovních. Od začátku 90. let, kdy po dlouhém období ekonomického boomu přišla hospodářská krize, čelilo Švédsko mnoha výzvám, které vyvolávají velké množství otázek o přístupu k regionálním rozdílům. Tato práce se zabývá vývojem regionální diferenciace Švédska od počátku 90. let a zkoumá, jaké procesy mají největší vliv na formování regionálního obrazu.

Neexistuje jednoznačná shoda, jestli jsou regionální rozdíly žádoucí nebo ne, respektive jaká míra rozdílů by byla optimální, a stejně tak nepanuje jednotný názor, jak velké regionální rozdíly už přestávají být únosné. Tato práce zkoumá vývoj regionálních rozdílů a proměnu regionálního obrazu Švédska, avšak neklade si za cíl soudit švédskou regionální politiku a její efektivitu ve vztahu k vynaloženým prostředkům, jelikož toto rozhodnutí je inherentně rozhodnutím politickým.

Práce se tedy zaměřuje zejména na vývoj regionálních rozdílů a proměnu regionálního obrazu Švédska od začátku 90. let, dichotomii sever versus jih a na způsob, jakým se regionální politika mění a reaguje na nové změny a výzvy, aniž by si

dávala za cíl hodnotit, jestli je přerozdělování značných prostředků pro eliminaci či snižování regionálních rozdílů žádoucí a dlouhodobě udržitelné. Práce je založena na srovnávání kvantitativních ukazatelů za jednotlivé regiony, zejména pak na analýze koncentrace obyvatelstva, významných ekonomických aktivit a důležitých firem, struktuře a proměně jednotlivých ekonomických odvětví, porovnávání rozdílů na bázi konkurenceschopnosti (prostředky na R&D, inovace, patenty) a vlivu a reakci regionální politiky a její proměny.

Cíle práce jsou tedy následující: (1) zmapovat proměnu regionálního obrazu Švédska od počátku 90. let, (2) analyzovat vliv deindustrializace a terciarizace na regionální rozdíly, (3) zmapovat, jak se v tomto směru mění a reaguje regionální politika a (4) analyzovat vliv globalizace na regionální obraz skrze lokalizaci nadnárodních korporací.

Lze očekávat, že případné proměny regionálního obrazu jsou pozvolné a patrné pouze z dlouhodobého pohledu a že jednotlivé socioekonomické procesy a jevy jsou od sebe odlišné velikostí a intenzitou prostorové diferenciace. Základní hypotézy v souladu s cíli práce tedy předpokládají: (1) koncentraci ekonomických aktivit a obyvatel na jihu země (zejména ve třech metropolitních regionech v zázemí měst Stockholm, Göteborg a Malmö), čímž se prohlubuje dichotomie sever versus jih, (2) rostoucí regionální rozdíly (jež avšak stále dosahují velmi nízkých hodnot), (3) významný vliv procesů deindustrializace a terciarizace na proměnu regionálního obrazu a (4) zvýšení regionálních rozdílů důsledkem lokalizace nadnárodních korporací.

Práce je členěna na čtyři hlavní části: první část pojednává o teoretických přístupech zkoumajících regionální rozdíly, druhá se zabývá metodikou, daty, zdroji a použitým softwarem, třetí dokumentuje regionální vývoj a proměnu regionálního obrazu a zkoumá vliv sektorových změn a globalizace na regionální rozdíly a poslední čtvrtá část shrnuje dosažené poznatky.

1 Teoretické přístupy ke studiu regionálního vývoje a regionálních rozdílů

Téma regionálních rozdílů a prostorové nerovnoměrnosti je jedno z klasických témat, kterým se zabývá geografie a v rostoucí míře také ekonomické a sociální vědy. Teoretických přístupů zkoumající regionální rozdíly existuje velké množství. V dnešní době patří mezi významné přístupy takové, které kladou důraz na inovace, znalosti, schopnost učit se, vědu a výzkum, kreativitu či institucionální prostředí, tedy na faktory, jež se považují za významné z hlediska konkurenceschopnosti a vývoje regionů.

1.1 Teorie regionálního rozvoje a literatura

V odborné literatuře a mezi akademiky a výzkumníky panuje velké množství názorů na regionální vývoj, regionální rozdíly, divergenci, konvergenci a faktory, jež nejvíce ovlivňují jednotlivé regiony. Zároveň, díky komplexitě a heterogenitě dnešního světa, je nutné dbát zvýšené opatrnosti, jelikož mnohé poznatky, ale i teoretické přístupy, nemusejí nabývat univerzálního charakteru, ale mohou být kontextově podmíněné. Tato kapitola se tedy věnuje teoretickým přístupům zabývajícím se regionálními rozdíly, jež jsou alespoň částečně relevantní pro Švédsko a které by tak mohly nabídnout odpověď na otázky, jež si klade tato práce.

Jedním z nejznámějších příspěvků k teoretickým přístupům, jenž je i přes svoje stáří stále vlivný a relevantní, jsou poznatky Alfreda Marshalla zkoumajícího vliv koncentrace ekonomických aktivit a obyvatel v jednom místě. Dle Marshalla přináší prostorová koncentrace tzv. aglomerační úspory, tedy úspory vznikající prostorovou blízkostí firem a lidí. Jedná se o (1) sdílení pracovního trhu, které zaměstnancům i zaměstnavatelům poskytuje větší flexibilitu, (2) společné využívání specializované infrastruktury a specializovaných dodavatelů a (3) šíření znalostí a technologií z blízkých firem (Marshall 1898). Existenci aglomeračních úspor pozoroval ve svých pracích také Attila Varga, který zaznamenal výskyt úspor z rozsahu a koncentraci

inovací. Zabýval se také nutností kritické velikosti (*critical mass*) v souvislosti s velikostí regionu a inovační aktivitou (Varga 1998).

Avšak jedním z úplně prvních, kdo poukázal na důležitost inovací pro ekonomický rozvoj, byl Josef Schumpeter. Rozvoj vnímá jako „změny v ekonomice, které nejsou vynuceny vnějšími okolnostmi, ale které jsou iniciovány zevnitř" (Schumpeter 1934, s. 63). Schumpeter nevidí jako předpoklad pro inovativnost jedince jeho schopnost učit se a reagovat na změny. Považuje takové jednání pouze za rutinní chování, jež není výlučným předpokladem inovací. Za nezbytnou považuje intuici, na níž závisí úspěch, a kterou chápe jako „schopnost vidět věci takovým způsobem, jenž se později ukáže být správný, i pokud je zpočátku nejasný, a jako schopnost rozpoznat esenciální fakta a skartovat nedůležitá, i pokud není možné vysvětlit principy, podle kterých je tak činěno" (Schumpeter 1934, s. 85).

V 50. letech představil Francois Perroux teorii růstových pólů, která se zaměřuje na nerovnoměrný ekonomický růst (hnacích) odvětví a posléze i regionů. Vychází z Schumpeterova přístupu k inovacím a podle Perrouxe má ekonomický růst odlišný charakter a intenzitu v různých místech (Perroux 1955). Důležitou roli hrají růstové póly – progresivní a vysoce inovativní ekonomická odvětví a velké firmy, jež se koncentrují v jádrovém regionu. Z takového regionu se růst šíří do jeho okolí skrze různorodé kanály a s nerovnoměrnými efekty.

Pozitivními i negativními efekty na regionální rozdíly se dále zabýval Gunnar Myrdal, který ve své teorii kumulativních příčin představil názor o kumulaci negativních či pozitivních efektů. Dle Myrdala dochází skrze kumulaci k vývoji po spirále, jenž je těmito efekty determinován a dále umocňován (Myrdal 1957). Podle Myrdala proti sobě působí pozitivní efekty (*spread effects*) a negativní efekty (*backwash effects*), přičemž existují přirozené bariéry (například ztráty z rozsahu, nadměrná koncentrace, zanedbání obměny technologií), které omezují kumulační působení. Myrdal se však nedomnívá, že by se pozitivní a negativní efekty vyrovnaly ve smyslu ekvilibria. Naopak předpokládá, že dochází k divergenci, jelikož převažují negativní *backwash* efekty, a tudíž se rozdíly mezi regiony z hlediska růstu a *welfare* zvětšují.

Michael Porter se ve svém velmi diskutovaném konceptu klastrů věnoval koncentraci ekonomických aktivit a obyvatel. Porter (1990) zdůrazňuje důležitost vertikálních a horizontálních vazeb a prostorového shlukování, jež přináší mnoho výhod, mezi které se řadí snazší šíření znalostí, inovací, úspory z rozsahu a blízkosti

nebo lepší spolupráce či budování kontaktů. Ačkoli pozitivní efekty geografické koncentrace pozorují i další autoři (viz níže), koncept klastrů je kritizován kvůli mnoha nedostatkům. Jedním z hlavních je neurčité až vágní vymezení klastrů (Martin, Sunley 2003) nebo opomenutí kontraproduktivních efektů, kdy vysoce inovativní firmy postupně začnou napodobovat ostatní firmy v rámci klastru, což zapříčiní pozvolnou ztrátu konkurenceschopnosti (Pouder, St. John 1996). Porter ve své pozdější práci dokumentuje pozitivní vliv klastrů na výši mezd a příjem regionů, čehož je dle jeho poznatků dosaženo zvyšováním produktivity v rámci klastrů a nikoli snahou změnit jejich sektorovou strukturu (Porter 2003). Vânia Ceccato a Lars O. Persson (2002) zjistili, že v zaostávajících regionech ve Švédsku jsou klastry tvořeny převážně veřejným sektorem, kdežto v progresivních regionech je tvoří zejména privátní sektor. Podle autorů dochází ke koncentraci progresivních odvětví do klastrů v jádrových oblastech. Současně však se tato odvětví nachází i jinde, což je důsledkem decentralizace postsekundárního vzdělávání, výzkumu a vývoje.

Spoluprací veřejného a soukromého sektoru se zabývají Henry Etzkowitz a Magnus Klofsten, kteří zdůrazňují, že pro tvorbu inovací není významná pouze *top-down* iniciativa národních vlád, ale také „interakce mezi vládami na různých řádovostních úrovních, podnikateli, akademiky a nevládními organizacemi“ (Etzkowitz, Klofsten 2005, s. 254). Podle jejich poznatků je vznik tzv. trojité šroubovice (*triple helix*), tedy úzké spolupráce na příslušné řádovostní úrovni mezi akademickými, vládními a soukromými aktéry, důležitým předpokladem pro vznik znalostní ekonomiky (*knowledge based economy*). Mats Benner a Ulf Sandström však uvádí, že cesta k dosažení znalostní ekonomiky a taktéž trojité šroubovice je velmi složitá. Jednou z mnoha obtíží, pozorovanou také ve Švédsku, je přetrvávání „klasického akademického výzkumu“ a pouze pozvolně vznikající spolupráce se soukromým sektorem (Benner, Sandström 2000).

Významem znalostí pro dlouhodobou konkurenceschopnost se zabývají Peter Maskell a Anders Malmberg, kteří označují vědomosti jako klíčovou výhodu a schopnost učit se jako klíčový proces pro udržení si konkurenceschopnosti (Maskell, Malmberg 1995; Malmberg, Maskell 2006). Zároveň je dle těchto autorů důležitým faktorem geografická blízkost, jelikož ani moderní komunikační technologie nedokáží plně nahradit osobní kontakt nutný k učení se a přenosu tzv. *tacit knowledge* (znalosti, jež je možné získat výhradně vlastní zkušeností), které jsou prostorově méně mobilní než *codified knowledge* (znalosti, jež se dají standardizovat a učit) a které jsou podle

autorů důležité pro udržení konkurenceschopnosti regionů. Nicméně Mark Lorenzen poukazuje na poznatek, že výzkum znalostí a schopnosti učit se na lokální a regionální úrovni vyžaduje podrobnější studie, a tudíž je třeba mít na zřeteli jistá omezení při vyvozování závěrů (Lorenzen 2001). Sám taktéž považuje znalosti, jejich lokální jedinečnost a schopnost je využít společně se specializací a institucionálním prostředím za důležité pro konkurenceschopnost regionů. Poukazuje však na význam kooperace mezi veřejným a privátním sektorem jakožto na důležitý proces pro úspěšné učení se na lokální úrovni. Gunnar Törnqvist považuje jednotlivce s unikátními schopnostmi a kreativitou za důležité pro invenci a rozvoj (Törnqvist 2004). Geografická blízkost má podle Törnqvista kladný přínos na kreativitu a inovace, zdůrazňuje však také vliv institucionální blízkosti a kvality sociokulturního zázemí.

Znalostmi, dále i šířením inovací, patenty a R&D se zabýval také Adam B. Jaffe. Zjistil, že „firmy provádějící výzkum v oblasti, kde i další firmy provádí intenzivní výzkum, mají v průměru více patentů na dolar investovaný do R&D a větší návratnost v podobě účetního zisku a tržní hodnoty, nicméně firmy se slabým výzkumem trpí nižšími zisky a nižší tržní hodnotou, nachází-li se v blízkosti firem s intenzivním R&D“ (Jaffe 1986, s. 998). Dále pozoroval souvislost mezi přítomností univerzit a růstem inovací a produktivity na lokální úrovni skrze R&D, nicméně pozitivní efekt byl zaznamenán spíše uvnitř jednotlivých regionů než mezi regiony samými (Jaffe 1989). Podle Jaffeho tedy mají univerzity pozitivní vliv na patenty, inovace a výzkum v regionu. Jaffe, Trajtenberg a Henderson (1992) pozorují častější citace patentů v geografické blízkosti, kde tyto patenty vznikly, což indikuje prostorovou koncentraci přenosu znalostí (*knowledge spillovers*).

Spillovers efekty studuje také John M. Quigley, který se ve své práci zabýval vlivem měst a způsobem, jakým města skrze svoji velikost, diverzitu a *spillovers* efekty přispívají k celostátnímu růstu. Jeho poznatky ukazují, že vysoká hustota zalidnění a koncentrace ekonomických aktivit společně s městskou heterogenitou vede k aglomeračním úsporám a úsporám z rozsahu (Quigley 1998). Přestože si Quigley uvědomuje negativní efekty spojené s růstem měst (například růst cen nemovitostí a pozemků, znečištění, kriminality), města považuje za „důležitý zdroj ekonomického růstu a lepší životní úrovně“ (Quigley, s. 137).

Spillovers efektům se věnoval i Paul M. Romer, který se zaměřil na lidský kapitál (*human capital*) a znalosti a jejich vlivem na ekonomický růst (Romer 1990). Podle Romera je výše lidského kapitálu důležitá nejenom pro růst jako takový, ale také

pro velikost regionálních rozdílů, jelikož *spillovers* efekty zapříčiněné rozdílnými investicemi do lidského kapitálu způsobují rostoucí výnosy a dochází tak k divergenci. Podle Romera je podpora výzkumu důležitá a za optimální považuje „odstranění rozdílů mezi výnosy z veřejného a privátního výzkumu a subvenci akumulace lidského kapitálu“ (Romer 1990, s. 99).

Autorkou, jež se rovněž zabývá výzkumem inovací a přenos znalostí, je Maryann P. Feldman, která představila koncept „regionální technologické infrastruktury“, jež pomáhá přenosu znalostí (*knowledge transfer*), řešení problémů (*problem-solving*), tvoří prostor pro inovace a zároveň snižuje cenu a riziko spojené s inovacemi (Feldman 1994). Regionální technologická infrastruktura je dle jejích poznatků tvořena lidmi a jejich znalostmi společně s veřejnými a soukromými institucemi a je formována na lokální úrovni, jelikož znalosti jsou snadněji přenositelné díky geografické blízkosti. Inovace se tudíž geograficky shlukují a souvisí s výší výdajů na vědu a výzkum jak soukromých, tak i veřejných aktérů. Geografická koncentrace tedy přináší *spillovers* efekty snižující náklady a zvyšující efektivitu.

Naopak Ray Hudson se k učícím se regionů stejně tak jako k významným pozitivním efektům znalostí a zejména pak *spillovers* efektům staví rezervovaně. Hudson netvrdí, že znalosti nejsou významné, naopak říká, že v dnešním světě jsou důležité znalosti a poznatky i z profesí, které by se daly označit za manuální (Hudson 1999). Dle Hudsona je však zapotřebí dbát opatrnosti a nepřisuzovat znalostem (obzvláště jejich přenosu) přespříliš významnou roli, jelikož nadmíru velké soustředění na přenos znalostí (*knowledge spillovers*) může vést k zanedbání dalších forem učení se (učení se praxí, užíváním, spoluprací a hledáním) a k zanedbání institucionálních faktorů (institucionální *lock-in*). S poukazem na charakter dnešní kapitalistické ekonomiky pak dodává, že nejvýznamnější znalosti jsou tzv. *tacit knowledge*, jež jsou nepřenosné a poskytují firmám a regionům konkurenční výhodu, a ty jsou pak pečlivě střeženy a nejsou (jednoduše) sdíleny. Zároveň dodává, že vývoj je hnán konkurencí a ziskem, což nutně vede k tomu, že takový vývoj je nerovnoměrný a v rámci regionální konkurence budou některé regiony vítězné a jiné poražené.

Lorenzen (2001) dochází k podobným závěrům z hlediska konkurence regionů, respektive konkurenceschopnosti regionů. Podle Lorenzena spolu regiony soupeří (současnou spolupráci však nevylučuje) a za důležité pro rozvoj regionu považuje jeho vnitřní a do jisté míry unikátní specifika, jejichž rozvíjení může přinést konkurenční výhodu. V obdobném duchu, tedy co se týče konkurence mezi regiony, se vyjadřují

Bjørn T. Asheim, Ron Boschma a Philip Cooke, podle kterých se v rámci regionální politiky identifikují a někdy přímo vybírají některá ekonomická odvětví („vítězná“ odvětví) s předpokladem, že jsou progresivní a vysoce konkurenceschopná, a s cílem je podpořit a přispět tak ke konkurenceschopnosti regionu (Asheim, Boschma, Cooke 2011). Účinnost takové strategie vybírání vítězů (*picking-the-winner*) je však podle autorů sporná a to zejména proto, že je téměř nemožné předpovídat „vítěze“ z dlouhodobého hlediska, a protože v různých regionech dochází k vybírání stále stejných „vítězů“ (například biotechnologický či ICT průmysl) a zanedbání specifického endogenního růstového potenciálu, což může vést ke ztrátě konkurenceschopnosti regionu a promarněným prostředkům.

Dopadem socioekonomických procesů na jednotlivé regiony a významem lokálních faktorů se zabýval také Noel Castree a kol. Endogenní faktory jsou dle jejich názoru podstatné ve vztahu k regionálním rozdílům ze socioekonomického hlediska (Castree a kol. 2004). Autoři poukazují na skutečnost, že regiony jsou vystaveny stejným národním a nadnárodním procesům a tlakům, které se však mezi regiony projevují různě a vedou k rozdílným důsledkům. Autoři tedy zastávají názor, že unikátní podmínky v rámci regionu mají významný vliv na projevy rozmanitých vnějších procesů a tlaků (například krizí) a na vývoj regionu.

Lokální faktory a jejich vliv na švédské regiony během krizí zkoumali také Rikard H. Eriksson a Emelie Hane-Weijman. Ve své práci analyzovali poslední tři velké ekonomické krize ve Švédsku (krizi v 90. letech, po roce 2000 a po roce 2008), jejich dopad na regiony zejména z hlediska zaměstnanosti a hlavní faktory ovlivňující nerovnoměrný regionální vývoj v krizových a po-krizových letech (Eriksson, Weijman 2015). Podle publikovaných závěrů je pro resistenci a adaptabilitu regionů důležitá diverzita (v porovnání s vysokou specializací) a schopnost odolávat šokům a zotavit se závisí na interní struktuře regionální ekonomiky. Dodávají také, že velký vliv má i *path-dependency*. Velmi důležitá pro adaptabilitu a resistenci regionů je i úspěšnost přechodu ke znalostní ekonomice a přítomnost KIBS (knowledge intensive business services). Zároveň dodávají, že pro švédské regiony jsou hlavním zdrojem růstu zaměstnanosti SMEs (*Small and Medium Enterprises*) a velké firmy, nikoli však start-upy či mikro firmy (mající do devíti zaměstnanců). Pozorují také negativní korelaci mezi přítomností mikro firem a resistencí a adaptabilitou regionu. Nicméně dodávají, že mikro firmy jsou důležité pro evoluci regionálních ekonomik, a to zejména pro svoji schopnost inovací.

Dilematem mezi specializací a diverzifikací se zabývali také Koen Frenken, Frank Van Oort a Thijs Verburg, když zkoumali vliv příbuzné a nepříbuzné rozmanitosti (*related* a *unrelated variety*) na ekonomický růst regionů. Podle zjištěných poznatků přispívá příbuzná rozmanitost (tedy komplementární ekonomická odvětví) k vyšší zaměstnanosti a ve výsledku tak vede k ekonomickému růstu (Frenken, Van Oort, Verburg 2007). Příbuzná rozmanitost podle autorů způsobuje vznik pracovních příležitostí, kdežto urbární hustota (*urban density*) nikoli. Nepříbuzná rozmanitost (odlišná ekonomická odvětví) pak zabraňuje zvýšení nezaměstnanosti v případě, že je region vystaven externím šokům (krizím). Odvětvová diverzifikace tak posiluje odolnost vůči vnějším šokům a zmírňuje jejich negativní dopad na zaměstnanost a ekonomický růst.

Obdobně Andy Pike, Stuart Dawley a John Tomaney pozorují regionální rozdíly z hlediska adaptability a odolnosti (*resilience*). Jejich poznatky ukazují, že je obtížné zaměřit se na konkrétní faktory, které mohou adaptabilitu a odolnost zvyšovat, jelikož v současném dynamickém světě se ekonomické a sociální procesy rychle vyvíjí a mění (Pike, Dawley, Tomaney 2010). Jako důležité a zároveň problematické považují autoři balancování mezi specializací a diversifikací, jež vnímají jako *trade-off* mezi konkurenceschopností a nezávislostí na specifickém odvětví. Z hlediska odolnosti považují za významnou horizontální i vertikální institucionální provázanost a stabilitu institucionálního prostředí.

1.2 Teoreticko-metodické problémy spojené s výzkumem regionálních rozdílů

Jak je patrné z předchozí kapitoly, existuje mnoho přístupů a způsobů, skrze které je možné zkoumat regionální vývoj a rozdíly. Naznačená vysoká heterogennost koncepcí je ještě umocněna velkým počtem metodických přístupů. Teoretické přístupy a metodika spolu do jisté míry souvisí a mohou také podléhat obdobným vlivům, proto je v této kapitole nastíněno několik obvyklých teoreticko-metodických problémů, jež souvisí s výzkumem regionálních rozdílů a které mohou mít vliv na dosažené poznatky a závěry této práce.

V současné době je jedním z nejrozšířenějších přístupů ke zkoumání regionálních rozdílů srovnávání regionů podle ekonomických ukazatelů – zejména pak HDP na obyvatele nebo příjmu na obyvatele. Nicméně stále častěji se objevují názory, že i přes dobrou dostupnost dat a snadné zpracování a intepretaci jsou tyto ukazatele pro podrobnější analýzy nedostatečné (Soares, Marquês, Monteiro 2003), neřkuli zavádějící, respektive nepřesné. OECD (2003) ve své studii zmiňuje, kterak různé typologie a vymezení regionů společně s vážením hodnot (například obyvatelstvem či rozlohou) může vést k velmi odlišným závěrům. Zároveň použití čistě ekonomických ukazatelů zapříčiňuje, že „společenský výkon regionu je definován striktně ekonomicky skrze velikost a růst ekonomiky“ (Domínguez, Martos 2013, s. 3). Použití výhradně ekonometrických metod také nedokáže podchytit některé důležité sociokulturní charakteristiky měkkého rázu (Sullström a kol. 2009). V rámci Evropské unie postupně dochází k posunu hodnotové orientace od materialistické k post-materialistické. Ve Švédsku je rozšíření postojů na bázi post-materialistických hodnot nejvyšší v Evropě (Dostál 2010), a tudíž je důležité brát v potaz také ukazatele a jevy, jež nejsou striktně ekonomického charakteru. Nicméně ekonomické procesy stále hrají velmi důležitou roli a jejich vliv na regionální rozdíly je významný. Campo, Monteiro a Soares (2008) totiž ve své studii napříč evropskými regiony (EU 25, řádovostní úroveň NUTS 2) zjistili, že z velkého množství různých proměnných mají na regionální nerovnosti největší vliv rozdíly v produktivitě (HDP na obyvatele), zaměstnanosti v terciéru, dosaženém vzdělání, mírách nezaměstnanosti a ve věkové struktuře.

Rozmanité teoretické přístupy a použité ukazatele sloužící ke zkoumání regionálních rozdílů mohou také ovlivnit přerozdělování finančních prostředků mezi regiony a mohou vést k různému vymezení zaostávajících regionů. Při hledání alternativ k HDP a příjmu na obyvatele, na základě kterých by se mohly přerozdělovat prostředky ze Strukturálních fondů, použili Domínguez a Martos (2013) multidimenzionální index pro určení zaostávajících regionů. Jejich závěry jsou v rozporu z dlouho přetrvávajícím dichotomickým vnímáním EU rozdělené na západ a východ. Některé regiony východní Evropy nebyly shledány zaostávajícími, a naopak některé ze západní Evropy ano. Je zřejmé, že problematika regionálních rozdílů je komplexní záležitostí a musí se k ní přistupovat s obezřetností. Vymezení zaostávajících regionů je tedy do značné míry odvislé od přístupu, který výzkumník zvolí, a od interpretace jím dosažených závěrů. Současně je důležité si uvědomit, jak uvádí Robbins (2012), že vnímání, interpretace

a klasifikace jednotlivých procesů a jevů podléhá do jisté míry sociálnímu a kulturnímu zázemí, ve kterém se výzkumník pohybuje.

Využití multidimenzionálních indexů sebou přináší problém relevance použitých ukazatelů a zároveň může trpět nedostatečným teoretickým zarámováním pro takovéto výzkumy. Například Soares, Marquês a Monteiro (2003) ve své studii portugalských regionů používají jako jeden z mnoha indikátorů počet nemocnic na tisíc obyvatel. Avšak na příkladu severních regionů ve Švédsku, v nichž se rozšiřuje tzv. tele-zdravotnictví (*tele-medicine*), například projekt *E-health* v kraji Norrbotten, s cílem poskytnou kvalitní zdravotní péči obyvatelům i v řídce osídlených oblastech bez nutnosti udržovat v provozu mnoho lékařských zařízení (Anell, Glenngård, Merkur 2012), se ukazuje, že výběr indikátorů by měl probíhat rozvážně a přizpůsobovat se specifikům jednotlivých studií a zkoumaných objektů.

Výše nastíněné problémy teoreticko-metodického charakteru ovlivňují výzkum, výsledky, závěry a intepretaci při studiu regionálních rozdílů. Proto se zřetelem na tyto teoreticko-metodické problémy byla formována jak následující kapitola zabývající se metodikou, tak i samotný výzkum uskutečněný v rámci této práce a interpretace a vyvození závěrů z dosažených poznatků.

2 Metodika

V současné době neexistuje jednoznačná shoda, kterak uchopit zkoumání regionálních rozdílů a analýzu proměny regionálního obrazu, a taková shoda snad není ani možná, ani žádoucí. Existuje mnoho důvodů a mnoho cílů, proč se regionální rozdíly zkoumají, a za použití různých postupů lze vyvozovat rozdílné závěry. Je proto nutné věnovat zvláštní pozornost metodickým postupům a zejména pak interpretaci získaných výstupů. V současné době je jednou z nejběžnějších metod pro zkoumání regionálních rozdílů (zejména v mezinárodním srovnání) porovnávání HDP na obyvatele nebo příjmu na obyvatele. Nicméně stále častěji se diskutují nedostatky těchto ukazatelů a do popředí zájmu se dostávají další ukazatele a někdy i multidimenzionální analýzy a indexy, které zkoumají vliv mnoha proměnných na regionální vývoj, rozdíly a nerovnosti.

V souladu s trendem širšího pojetí analýzy regionálních rozdílů se tato práce zaměřuje na i další socioekonomické a demografické procesy a ukazatele, jež mohou ovlivňovat regionální obraz Švédska. Cílem práce není vytvořit multidimenzionální index, který by poskytoval celkové srovnání, jak si jednotlivé regiony stojí v porovnání mezi sebou, ale detailně se zaměřit na jednotlivé procesy, jež přispívají k proměně regionálního obrazu. Použití tradičních ukazatelů doplněných o další a podrobnější ukazatele umožňuje lépe pochopit, co se uvnitř jednotlivých regionů a mezi regiony odehrává. Výhodou úzce zaměřených ekonomických ukazatelů je jejich poměrně snadná interpretace, kterou však postrádá aplikace vícero šíře pojatých ukazatelů. Při vyvozování závěru je tedy nutné dbát zvýšené pozornosti.

Klíčový význam pro tuto práci mají informace a data Švédského statistického úřadu (dále jen SCB), mezi sekundární zdroje se řadí OECD a Švédský patentový úřad (PRV). SCB poskytuje data za relativně dlouhé časové úseky, což umožňuje zkoumat dlouhodobé trendy a odlišovat krátkodobé výkyvy, způsobené například krizemi, od dlouholetého vývoje. Kromě tradičních ukazatelů jako jsou HDP na obyvatele, příjem na obyvatele a míry nezaměstnanosti se v práci využívá i dalších údajů. Konkrétně se jedná o ukazatele o populačních změnách, stárnutí obyvatel, nejvyšším dosaženém vzdělání, výdajích na výzkum a vývoj a registraci patentů, ze kterých jsou vypočítány míry koncentrace a variability. Dále jsou využita data popisující

sektorové složení ekonomiky (dělení zpracovatelského průmyslu a terciárního sektoru) a údaje o nadnárodních společnostech (obrat, počty zaměstnanců, ústředí a jejich lokalizace).

Analýza regionálních rozdílů a vývoje regionálního obrazu je založena na metodách kvantitativní statistiky. Konkrétně se v práci využívá variační koeficient, Lorenzova křivka, Giniho koeficient, korelační analýza a vícenásobná regresní analýza. Pro statistické výpočty byl použit software SPSS (verze 20). Pro zpracování map byl využit software ArcGIS (verze 10).

3 Regionální vývoj a proměna regionálního obrazu ve Švédsku a její souvislosti

Švédsko se dlouhodobě řadí mezi země, které mají jedny z nejmenších regionálních rozdílů na světě (Tomeš 2001), a tudíž v tomto ohledu představuje důležitý a zajímavý objekt studia. Snižování regionálních rozdílů, respektive jejich udržování na relativně přijatelné úrovni (která je v každé společnosti různá) a úspěšnost regionální politiky se odvíjí od velikosti přerozdělovaných prostředků, jež jsou do velké míry závislé na celkovém ekonomickém výkonu státu. Ten je v dnešním provázaném světě silně ovlivňován světovým děním, krizemi, nadnárodními subjekty, zostřenou konkurencí a procesy globalizace. Tato kapitola se zabývá regionálními rozdíly, jejich proměnou v čase a identifikuje faktory, které regionální rozdíly a jejich proměnu ovlivňují.

3.1 Administrativní členění Švédska

V této kapitole bude představeno administrativní dělení Švédska, jelikož se tato práce zabývá regionálními rozdíly na úrovni administrativních celků. Švédsko má dva stupně místních úřadů (vlád): lokální/municipální (švédsky *kommuner*) a regionální/krajské (län) řízené regionálními radami (*landsting*). Území Švédska se v roce 2016 dělí na 21 krajů (*län*) a 290 obcí (*kommuner*) a má rozlohu 407 tis. km^2 (SCB 2016o). Pro srovnání Česko má 14 krajů a 6 253 obcí a rozlohu přibližně pětinovou (ČSÚ 2014). Někdy jsou kraje (*län*) zaměňovány za provincie (*landskap*), což jsou historické, geografické a kulturní regiony, jichž má Švédsko 25. Provincie nemají žádnou administrativní funkci, ale jsou historickým dědictvím a kulturní identifikací. Některé z nich byly součástí Švédska do roku 1634, kdy je nahradily kraje (*län*). Jiné původně patřily k Dánsku či Norsku, další pak byly ztraceny (na dnešním území Finska). Laponsko je jedinou provincií, kterou Švédsko získalo kolonizací.

Z obrázku 1, jenž zobrazuje geografické rozložení krajů a obcí, je možné pozorovat rostoucí rozlohu jednotlivých celků směrem k severu. Administrativní celky se však neodlišují pouze rozlohou, ale liší se i v dalších socioekonomických ukazatelích

(například počet obyvatel, HDP a příjem na osobu, výdaje na výzkum a vývoj, sektorová zaměstnanost). Kromě toho nejsou švédské kraje totožné ani z hlediska jejich správy. Například v krajích Västra Götaland a Skåne se v rámci pilotního projektu testuje nový model samosprávy, který přenáší některé pravomoci z orgánů přenesené státní správy na orgány místní samosprávy, a ostrov Gotland pak nemá krajskou úroveň samosprávy (statistickou ano), ale pouze obecní (OECD 2010). Švédské administrativní celky se tedy vyznačují heterogenními vlastnostmi a při zkoumání regionálních rozdílů je nutné zohlednit jejich diverzitu a rozmanitost.

Obr. 1: Administrativní dělení Švédska v roce 2016

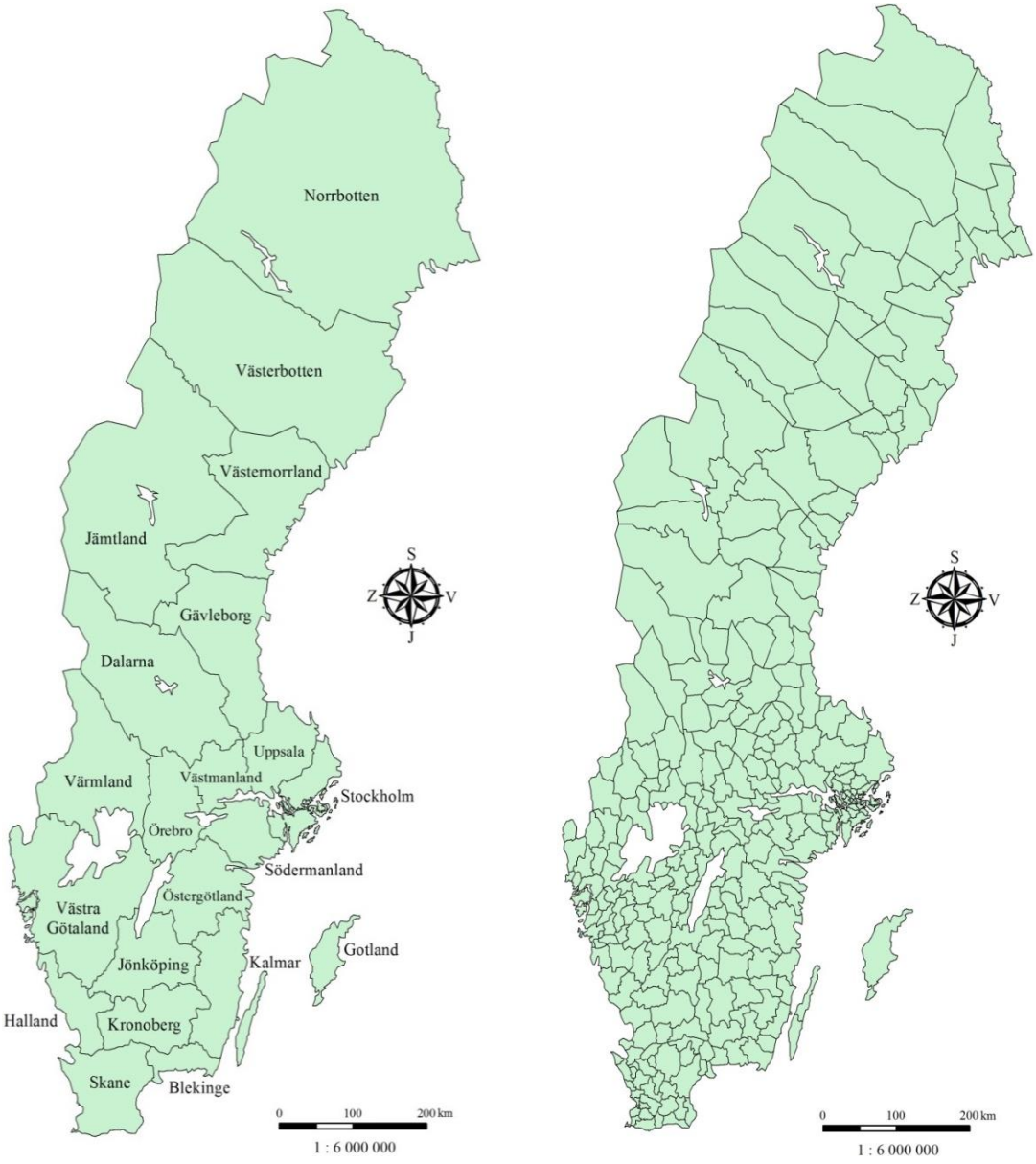

Zdroj: SCB (2016f).

Pozn.: Levý obrázek zachycuje kraje, pravý obce.

Jak již bylo řečeno výše, švédské kraje se od sebe mohou výrazně odlišovat, a jak naznačuje tabulka 1, vyznačují se také nerovnoměrným rozdělením obyvatelstva a socioekonomických aktivit a jejich koncentrací v několika málo krajích. Ačkoli je srovnání krajů v tabulce 1 velmi hrubé a pro analýzu regionálních rozdílů nedostačují, lze z ní pozorovat některé důležité jevy, které mohou regionální rozdíly ovlivňovat. Zejména značné rozdíly v populační velikosti a celkovém HDP jednotlivých krajů poukazují na výraznou koncentraci obyvatel a ekonomických aktivit v krajích Stockholm, Västra Götaland a Skåne, ve kterých se nachází metropolitní regiony okolo měst Stockholm, Göteborg a Malmö. Dohromady mají tyto tři kraje podíl na celkové populaci 53 % a na celkovém HDP 60 %. S tím pak souvisí koncentrace dalších socioekonomických aktivit – například koncentrace pracovních příležitostí, příjmů, výdajů na R&D, patentů a dalších.

Tab. 1: Přehled vybraných údajů za kraje Švédska v roce 2014

Název kraje	Počet obyvatel	Podíl na celkové populaci [%]	Rozloha [km^2]	Hustota zalidnění [počet ob. / km^2]	HDP [mil. SEK]	Podíl na celkovém HDP [%]	HDP na obyvatele [tis. SEK]	Míra nezaměst-nanosti [%]
Stockholm	2 198 044	22,6	6 524	336,9	1 244 532	31,8	571	7,1
Uppsala	348 942	3,6	8 190	42,6	131 452	3,4	379	6,5
Södermanland	280 666	2,9	6 075	46,2	82 355	2,1	295	8,6
Östergötland	442 105	4,5	10 559	41,9	155 756	4,0	354	9,1
Jönköping	344 262	3,5	10 437	33,0	121 181	3,1	354	5,9
Kronoberg	189 128	1,9	8 424	22,5	68 549	1,7	364	7,5
Kalmar	235 598	2,4	11 165	21,1	73 050	1,9	311	7,1
Gotland	57 255	0,6	3 135	18,3	17 605	0,4	308	7,1
Blekinge	154 157	1,6	2 931	52,6	49 101	1,3	320	9,3
Skåne	1 288 908	13,2	10 968	117,5	444 210	11,3	347	10,1
Halland	310 665	3,2	5 427	57,2	99 127	2,5	321	6,1
Västra Götaland	1 632 012	16,7	23 800	68,6	654 946	16,7	403	7,9
Värmland	274 691	2,8	17 519	15,7	85 824	2,2	313	8,1
Örebro	288 150	3,0	8 504	33,9	99 983	2,6	349	8,7
Västmanland	261 703	2,7	5 118	51,1	86 611	2,2	333	8,9
Dalarna	278 903	2,9	28 029	10,0	94 610	2,4	340	7,9
Gävleborg	279 991	2,9	18 118	15,5	88 843	2,3	318	9,8
Västernorrland	243 061	2,5	21 549	11,3	86 738	2,2	358	7,2
Jämtland	126 765	1,3	48 935	2,6	42 743	1,1	338	7,7
Västerbotten	262 362	2,7	54 665	4,8	88 786	2,3	339	7,0
Norrbotten	249 987	2,6	97 239	2,6	101 341	2,6	406	7,7
Švédsko	9 747 355	100	407 311	23,9	3 917 343	100	393	7,9

Zdroj: SCB (2016b, 2016o, 2016t).

Pozn.: Pro srovnání Středočeský kraj má rozlohu 11 015 km^2 (ČSÚ 2015).

3.2 Proměna regionálního obrazu Švédska

Švédsko dlouhodobě patří mezi země s nejnižšími regionálními rozdíly v Evropě i na světě. Vzhledem k tomu, že svět i Evropu v posledních desetiletích zasahují významné změny globálního charakteru, musí obor regionálních studií a geografii zajímat, zda tyto změny postihují i tak stabilní a nivelizovanou zemi jako je Švédsko. Otázkou tedy je, zdali v posledních letech, ve kterých Švédsko zasáhly dvě významné ekonomické krize a ve kterých na Švédsko působily procesy globalizace a intenzivní konkurence, došlo k proměně regionálního obrazu. V této práci jsou regionální rozdíly zkoumány ze tří pohledů. Prvním pohledem je prostorová koncentrace socioekonomických aktivit a obyvatel, proměny regionální variability zkoumaných ukazatelů mezi administrativními celky a vliv variability a koncentrace na regionální obraz Švédska. Druhý pohled zkoumá, jakým způsobem procesy deindustrializace a terciarizace působí na regiony a dopad těchto procesů na regionální rozdíly. Třetí se zabývá vlivem globalizace na regionální rozdíly. První pohled je podrobně rozebrán v této kapitole, druhý a třetí v kapitole 3.3 Vliv deindustrializace a terciarizace na regionální rozdíly, respektive 3.5 Globalizace a vliv nadnárodních firem na regionální rozdíly).

V rámci zkoumání proměny regionálních rozdílů se první podkapitola zabývá prostorovou koncentrací socioekonomických aktivit a obyvatel. Druhá podkapitola se věnuje regionální variabilitě studovaných jevů a poslední třetí podkapitola shrnuje dosažené poznatky a vyhodnocuje dopad regionální variability a koncentrace na proměnu regionální obrazu Švédska.

3.2.1 Geografická koncentrace socioekonomický aktiv a obyvatelstva

U zemí charakterizovaných významnou přírodní (polohovou) determinací jako Švédsko lze očekávat výraznou geografickou koncentraci socioekonomický aktivit i obyvatel. Ve Švédsku, typickým svým severojižním tvarem, je vzdálenost vzdušnou čarou mezi nejjižnějším a nejsevernějším místem v zemi zhruba 1 570 kilometrů (SCB 2016f), nejkratší cesta po pozemních komunikacích pak měří zhruba 2 000 kilometrů (OpenStreetMap 2016). Nejsevernější část země se rozkládá za severním polárním kruhem, kdežto největší města Stockholm, Göteborg a Malmö přibližně o 10 až

15 stupňů jižněji (OpenStreetMap 2016). Nepříznivé klimatické podmínky se dlouhodobě podepisují na úbytku obyvatel v severních obcích (ale také v obcích v hornatých oblastech při hranici s Norskem) a jejich migrací do jižní části země s přívětivějším klimatem. Dlouhodobý úbytek obyvatel v severní části země a přírůstek na jihu Švédska dokumentuje obrázek 2. Pouze několik severských obcí se nepotýká s úbytkem obyvatel. Jedná se například o univerzitní města Umeå, Luleå, Piteå či Östersund, která jsou správními centry příslušných krajů a významnými dopravními a obchodními uzly nebo horská obec Åre, v níž hraje důležitou roli cestovní ruch a ve které se nachází největší zimní středisko ve Švédsku. Jde o atraktivní obce, které spadají do tří kategorií, jež Pettersson (2001) identifikuje jako potencionálně růstové. Jedná se o oblasti v zázemí regionálních center, v turisticky atraktivních lokalitách a oblasti atraktivní z hlediska obytných a volnočasových aktivit. Ty všechny mají předpoklady pro populační růst.

Významný úbytek obyvatel v mnoha obcích na severu Švédska, dokumentovaný výše, se však neprojevuje na úrovni krajů, jak je zachyceno v příloze 1. Relativní změna za kraje se pohybuje v řádu jednotek procent, což je ve velkém kontrastu s hodnotami v řádu desítek procent typickými pro mnohé obce. Příloha 1 společně s obrázkem 2 naznačují významnou prostorovou koncentraci obyvatel uvnitř jednotlivých krajů. Na severu tedy dochází k pouze mírnému poklesu celkového počtu obyvatel a zároveň k jejich koncentraci do přímořských oblastí, na jihu pak kromě koncentrace (zejména do metropolitních regionů Stockholm, Göteborg a Malmö) roste i celkový počet obyvatel. Zároveň, jak je patrné z přílohy 2, se historicky zvyšuje koncentrace obyvatel na úrovni krajů. Pouze v šesti krajích vrostl od roku 1860 podíl na celkovém počtu obyvatel. V posledních několika desetiletích (od roku 1960) se rostoucí podíl na celkovém počtu obyvatel týká jen čtyř krajů (Stockholm, Uppsala, Skåne a Halland). Během první průmyslové revoluce totiž populačně i ekonomicky rostly regiony bohaté na přírodní zdroje (například kraj Norrbotten). Ty však po třetí průmyslové revoluci, kdy se centry růstu a dynamického rozvoje staly metropolitní regiony, postihl ekonomický útlum a významná emigrace obyvatel (Henning, Enflo, Andersson 2011; Enflo, Rosés 2012). Změna podílu je u všech krajů v řádech desetin procenta za desítky let, tudíž se jedná a pozvolný, ale zároveň dlouhodobě stabilní vývoj. Výjimku pak představuje kraj Stockholm, jehož podíl se oproti ostatní krajům zvětšil velmi výrazně.

Obr. 2: Relativní přírůstek a úbytek obyvatel za obce v období 1968 a 2015

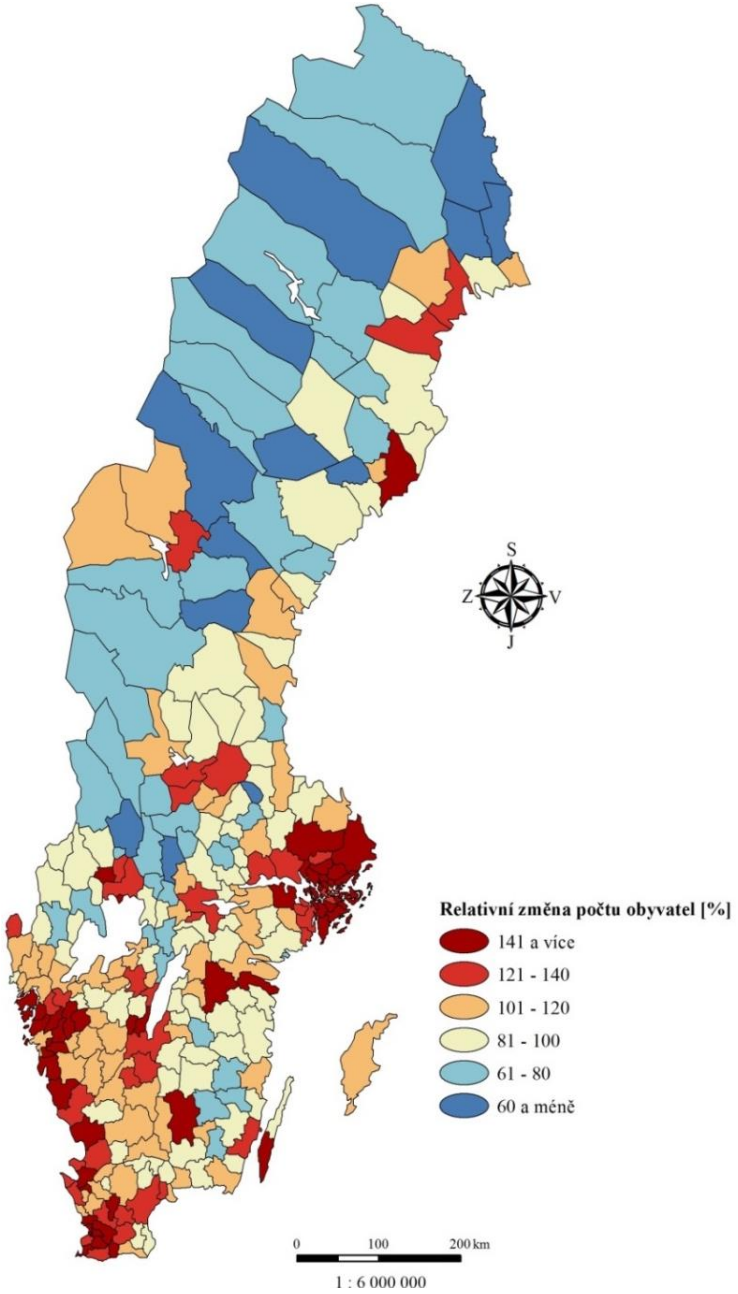

Zdroj: SCB (2016f, 2016n).

Pozn.: Index 100 je pro rok 1968.

Na relativní změny počtu obyvatel má velký vliv migrace. Jak je patrné z přílohy 3 a přílohy 4, které zachycují celkovou a vnitrostátní migraci, většina švédských krajů (celkem 19) se za sledované období (1968 až 2015) vyznačuje přírůstkem obyvatel celkovou migrací. Naopak z hlediska vnitrostátní migrace dochází ve větší části krajů (celkem 14) k úbytku obyvatel. Saldo mezinárodní migrace je kladné pro všechny kraje. Zejména v severních krajích tak

mezinárodní migrace neguje dlouhodobý úbytek obyvatel vnitrostátní migrací. Dochází také k soustředění většiny migrantů (vnitrostátních i mezistátních) do metropolitních regionů, na které připadá zhruba 70 % celkového přírůstku migrací za sledované období. Kromě výrazné koncentrace přírůstku do několika málo krajů se migrace vyznačuje vlivem na věkové složení obyvatelstva. Mezinárodní imigrace snižuje v cílových regionech průměrný věk obyvatel v produktivním věku, vnitrostátní imigrace zvyšuje podíl obyvatel v produktivním věku na celkovém obyvatelstvu a vnitrostátní emigrace ho v emigračních regionech naopak snižuje (Enflo, Rosés 2012). Migrace tedy významným způsobem ovlivňuje přírůstek a úbytek obyvatel ve sledovaných celcích a přispívá k disproporcionálním změnám v počtu obyvatel. Současně působí na regionální ekonomiky, ať už pozitivně skrze snížení průměrného věku příchodem mladších obyvatel v produktivním věku, nebo negativně vlivem rostoucího průměrného věku v emigračních regionech.

Dlouhodobě rostoucí koncentraci obyvatel zachycuje také graf 1, který zobrazuje koncentraci obyvatel ve vztahu k rozloze obcí. V roce 2015 žila polovina obyvatel Švédska na 4 % území a obdobně na polovině území žila pouze 3 % obyvatel. Hustota zalidnění je celkově nízká a obzvláště v severních obcích dosahuje velmi nízkých hodnot a v mnoha obcích v periferních oblastech se pohybuje v řádu jednotek. Celkem 56 švédských obcí má hustotu zalidnění menší než 10 obyvatel na km^2 (SCB 2016o).

Koncentrace obyvatel je pak spojena s koncentrací socioekonomických jevů, jakými jsou například HDP, výdaje na vědu a výzkum, počet firem či patenty. Koncentraci HDP ve vztahu ke koncentraci obyvatelstva zachycuje graf 1, z něhož je patrná vyšší koncentrace HDP než obyvatel (údaje pro HDP za obce jsou dostupné pouze za roky 2012 a 2013, tudíž není možné zachytit dlouhodobý vývoj). Silnou koncentraci HDP i obyvatel dokládá také OECD (2010), podle které byla v roce 2005 ve Švédsku druhá nejvyšší prostorová koncentrace obyvatel i HDP (na úrovni NUTS 3) ze zkoumaných států OECD. Historický vývoj koncentrace HDP je analogický k vývoji koncentrace obyvatelstva a je dokumentován v příloze 5. Pouze v době extenzivního rozvoje využívání přírodních zdrojů (1860 až 1900) došlo k určité dekoncentraci produkce (rozvoj těžby železné rudy, železářství, ocelářství, kovovýroby, zpracování dřeva), která se v tomto období lokalizovala v místech či blízkosti primárních zdrojů, tj. ve středu i na severu země (Kiruna a Gällivare). Ale již po 1. světové válce začíná proces koncentrace (nejen výroby, ale i dalších ekonomických aktivit), který i přes

významné změny neustále pokračuje (má ho na svědomí především zrychlující koncentrace komerčních terciérních aktivit). Pouze v letech 1970 až 1990, jež lze považovat za vrchol redistributivní politiky sociálního (*welfare*) státu, kdy dlouhodobě vládla sociální demokracie, se tento proces významně zpomalil. Ale v posledním období charakterizovaném intenzivnější globalizací, tj. po roce 1990, a také ekonomickými krizemi (1993-1994 a 2008-2012), dochází k výraznému zrychlení koncentrace produkce, zejména v případě regionu hlavního města Stockholmu a dalších metropolitních regionů. Na mezo (regionální) úrovni se tento proces projevuje stále rostoucím podílem jižní části země, především pak metropolitních regionů okolo měst Stockholm, Göteborg a Malmö, na celkové produkci Švédska.

Pokračující delokalizace závodů řady výrobních a průmyslových firem v zahraničí způsobuje relativní posilování metropole Stockholmu, který je sídlem většiny central a výzkumných a vývojových divizí velkých společností. Zatímco za období 1950 až 1990 se podíl Stockholmu na celkovém HDP Švédska zvýšil jen o 4 % body, za mnohem kratší období 1990 až 2014 to bylo již o 8,5 % bodu. Metropolitní regiony se vyznačují dynamickým růstem, jak dokládá příloha 6. Tento proces lze dokumentovat i na vývoji a teritoriální struktuře největších švédských firem (viz kapitola 3.5 Globalizace a vliv nadnárodních firem na regionální rozdíly), protože právě velké nadnárodní společnosti tento proces dynamizují.

Graf 1: Prostorová koncentrace obyvatelstva a HDP za obce a vybrané roky

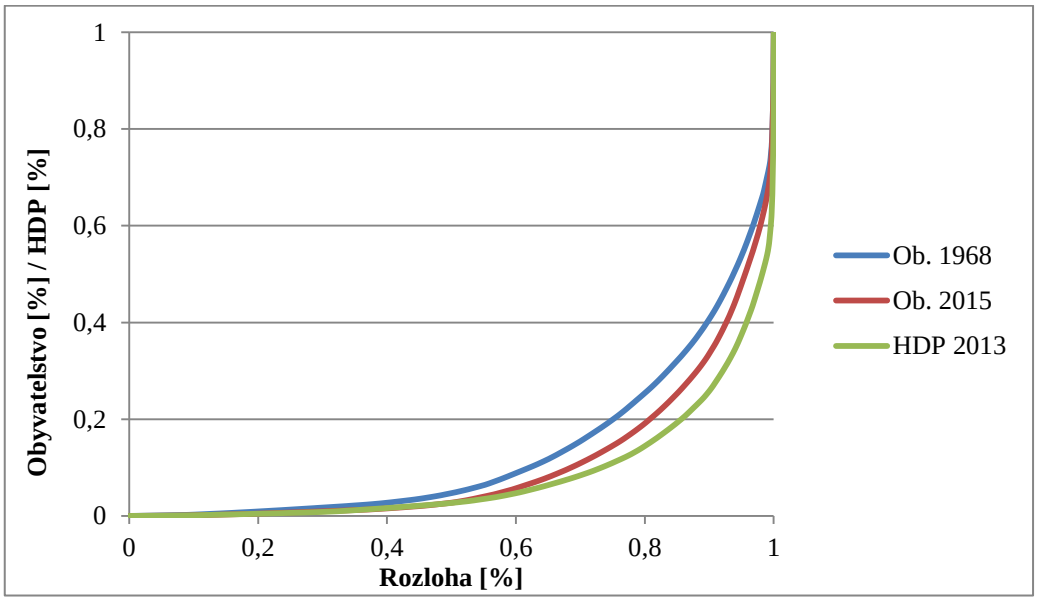

Zdroj: SCB (2016n, 2016r).

Pozn.: Zkratka „Ob.“ v grafu znamená obyvatelstvo.

Společně s koncentrací obyvatel a HDP dochází také k prostorové koncentraci příjmů (zdanitelné příjmy jednotlivců), kterou zachycuje graf 2. K té dochází nejenom na úrovni obcí, ale i na úrovni krajů, jak je uvedeno v příloze 7. Analogicky k růstu podílu jen několika krajů na obyvatelstvu a celkovém HDP roste podíl na celkových příjmech jen u několika z nich. Pozorované změny jsou znovu v řádech desetin procent, s výjimkou Stockholmu, který zaznamenal výrazný nárůst podílu na celkových příjmech ve Švédsku. Kromě prostorové koncentrace rostou i příjmové nerovnosti měřené Giniho koeficientem a také podíl nejbohatší skupiny obyvatel na celkových příjmech, jak dokládá příloha 8.

Graf 2: Prostorová koncentrace příjmů za obce v roce 1992 a 2014

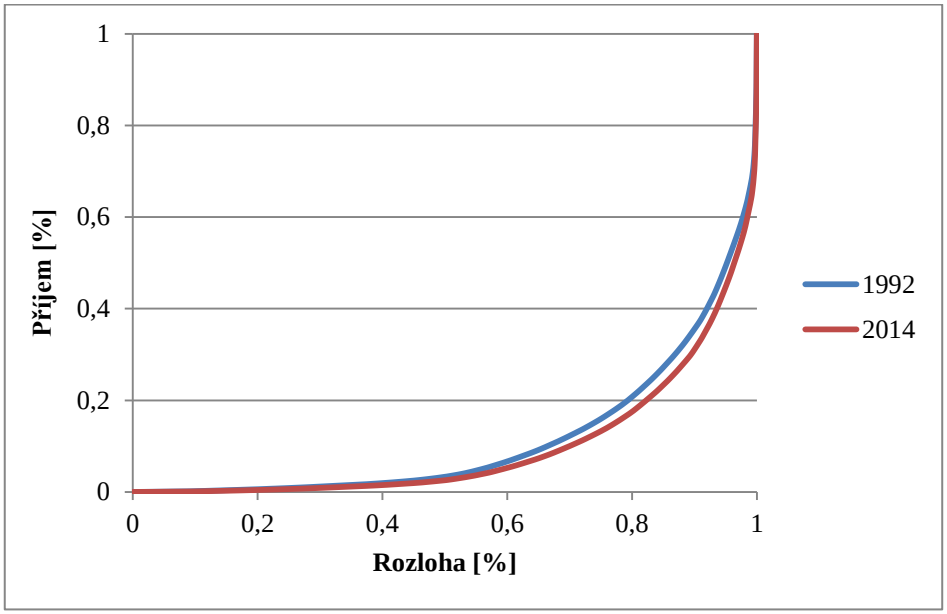

Zdroj: SCB (2016c, 2016o).

Výše zkoumané procesy se projevují také na prostorové koncentraci výdajů na výzkum a vývoj a patentů. Podle OECD (2010) je jejich koncentrace ve Švédsku nejvyšší ze zkoumaných zemí (na úrovni NUTS 2). Z celkových výdajů na vědu a výzkum připadá 69 % na soukromý sektor. Za ním jsou univerzity, jejichž podíl činí 27 %. Zbylá 4 % připadají na vládní agentury, kraje a obce (SCB 2016v). Nerovnoměrnost, s jakou jsou výdaje na výzkum a vývoj distribuovány mezi švédskými kraji, zachycuje příloha 9 a příloha 10. U soukromého sektoru je patrná koncentrace ve třech krajích, na které připadá zhruba 75 % veškerých výdajů. Ukazuje se tak dominance největších měst Stockholm, Göteborg a Malmö, která je ještě vyšší než

v případě obyvatel, HDP a příjmů. Výdaje univerzit jsou rozmístěny rovnoměrněji, což je výsledkem rozsáhlé decentralizace postsekundárního vzdělávání. Dlouhodobý trend je těžko určitelný, nicméně u Stockholmu je možné předpokládat, že růst podílu je dlouhodobou záležitostí. Distribuce výdajů vládních agentur, krajů a obcí není pro svůj malý podíl zkoumána. Ještě větší koncentrace je zaznamenána v případě patentů. Celkově bylo od 60. let registrováno 58 % patentů v kraji Stockholm, 19 % ve Skåne a 6 % ve Västra Götaland (PRV 2016). Dohromady bylo v těchto třech krajích registrováno 83 % ze všech registrovaných patentů ve Švédsku.

Proces prostorové koncentrace socioekonomických jevů a obyvatel dokumentovaný v této podkapitole je ve Švédsku významný a jeho mapování relevantní. Jak totiž dokazují Braunerhjelm a Borgman (2010), ve Švédsku existuje pozitivní a signifikantní vztah mezi geografickou koncentrací a produktivitou práce. Autoři považují geografickou koncentraci, která je spojena s výskytem přírodních zdrojů, formováním průmyslových sítí (*network industries*) nebo přenosem znalostí (*knowledge spillovers*), za důležitý faktor regionálního růstu a rozvoje. Na druhé straně úbytek obyvatel v rurálních oblastech, na kterém se významný způsobem podílí emigrace, komplikuje ekonomickou situaci tamějších obcí a také ztěžuje zajištění přijatelného standardu služeb v řadě venkovských či periferních sídel (Pettersson 2001). V řídce obydlených oblastech hraje důležitou roli veřejný sektor, který zajišťuje pracovní příležitosti, jež jsou v porovnání se soukromým sektorem rovnoměrněji rozmístěné, což může působit proti koncentraci (Sandow 2008).

3.2.2 Regionální variabilita socioekonomických aktiv a demografických jevů

V návaznosti na prostorovou koncentraci ve Švédsku, kterou se zabývá předchozí podkapitola, se tato podkapitola zaměřuje na problematiku regionální variability. Regionální variabilita je důležitým ukazatelem, jenž může odhalit velikost regionálních rozdílů a také jejich proměnu v čase (tedy tendenci k divergenci nebo naopak konvergenci). Může tak poskytnout cenné poznatky při hledání příčin a procesů ovlivňujících regionální rozdíly. Zároveň indikuje úroveň homogenity studovaného státu a společnosti. Při studování regionálních rozdílů a jejich proměně v čase je nutné dbát zvýšené opatrnosti při vyvozování závěrů a vyvarovat se přílišné generalizace, jelikož některé socioekonomické procesy se mohou vyznačovat divergencí, a jiné naopak konvergencí.

Současné konvergenční i divergenční tendence z hlediska regionálních rozdílů jsou patrné z grafu 3, který zachycuje prostorovou variabilitu vybraných socioekonomických jevů. Nejvíce zřetelným klesajícím trendem se vyznačuje variabilita podílu osob s terciárním vzděláním, což je výsledkem rozsáhlé decentralizace postsekundárního vzdělávání započaté v 80. letech (Andersson, Quigley, Wilhelmsson 2004). Mírně klesající trend vykazuje i variabilita zaměstnanosti v terciárním sektoru ekonomiky, což je pravděpodobně také způsobeno decentralizací postsekundárního vzdělávání a celkově rostoucí zaměstnaností v terciéru, která se za sledované období (v případě zaměstnanosti v terciéru v letech 1993 až 2014) zvýšila ve Švédsku ze 72 % na 78 % (SCB 2016ch). Dle Anderssona, Quigleye a Wilhelmssona (2004) je setrvačnost, se kterou reagují na decentralizaci postsekundárního vzdělávání další socioekonomické jevy, obvyklá, a tudíž je přirozené pozorovat změny se zpožděním. Naopak rostoucí variabilitou se vyznačuje příjem na obyvatele, jehož variabilita od krize v první polovině 90. let dlouhodobě, byť velmi mírně, stoupá. Variabilita nezaměstnanosti ve švédských obcích pak vykazuje větší oscilaci než v případě zaměstnanosti a projevuje se charakteristickým poklesem v krizových a po-krizových letech. Během nich se relativně více zvyšuje nezaměstnanost v regionech s nízkou mírou nezaměstnanosti, a tudíž dochází k poklesu regionální variability. Zároveň je patrná i vysoká variabilita HDP na obyvatele, u které však není možné pozorovat dlouholetý vývoj na úrovni obcí kvůli absenci dat.

Míry nezaměstnanosti za kraje jsou zachyceny v příloze 11 a HDP na obyvatele v příloze 12. Z obou příloh jsou patrné výrazně nižší hodnoty variačního koeficientu, což je dáno vyšší řádovostní úrovní. Nicméně variační koeficient pro míry nezaměstnanosti dosahoval v 70. a 80. letech výrazně vyšších hodnot než dnes. Toto období předcházející hospodářské a finanční krizi z počátku 90. let, označované také jako švédský hospodářský zázrak, bylo charakteristické silným ekonomickým růstem a velmi nízkou nezaměstnaností ve všech regionech. Nízké míry nezaměstnanosti se projevily na hodnotách variačního koeficientu, jelikož relativní rozdíly byly mezi regiony větší než dnes. I v současné době dosahují míry nezaměstnanosti ve švédských krajích na evropské poměry nízkých hodnot. Zároveň se i HDP na obyvatele vyznačuje velmi nízkými hodnotami variačního koeficientu, byť se od 90. let pozvolna zvyšují.

Graf 3: Vývoj regionální variability vybraných socioekonomických ukazatelů za obce v období 1980 až 2015

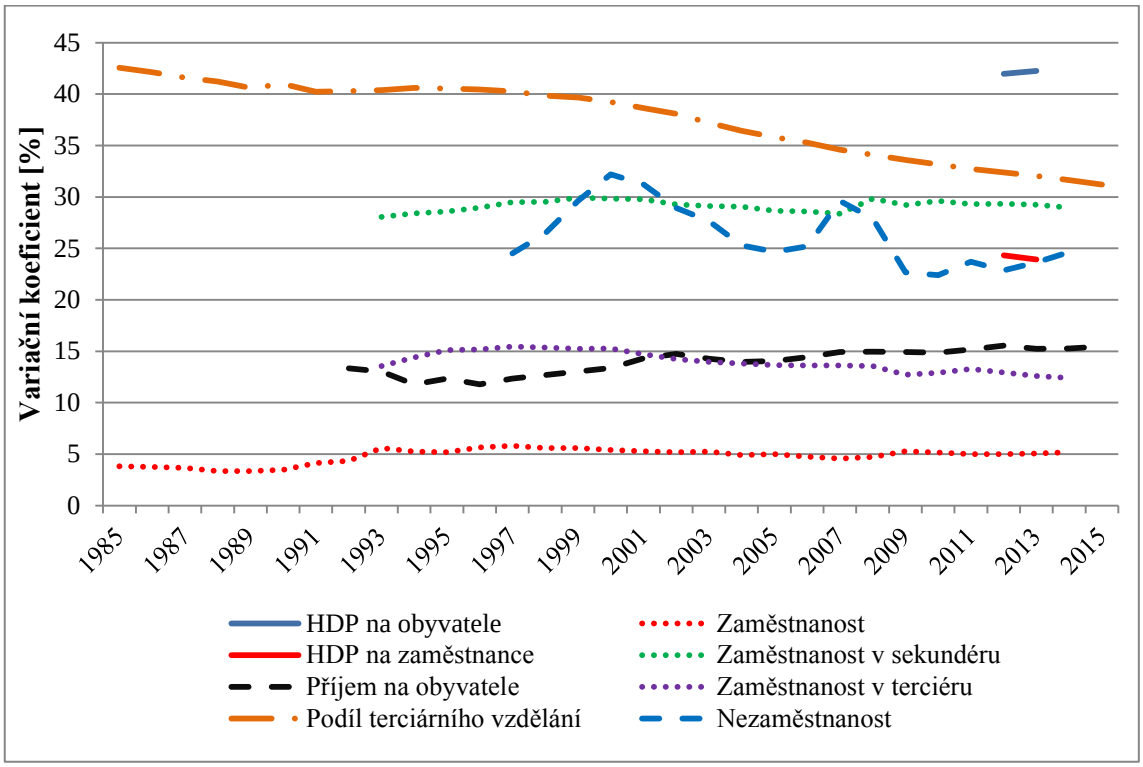

Zdroj: SCB (2016a, 2016c, 2016g, 2016h, 2016ch, 2016m, 2016r).

Pozn.: HDP na obyvatele a HDP na zaměstnance uvádí SCB pro obce jen za roky 2012 a 2013. Není tedy možné zaznamenat dlouhodobý vývoj, je však možné porovnat velikost variability těchto dvou ukazatelů s ostatními.

Variabilitu vybraných demografických jevů na úrovni obcí, která se oproti výše popsaným socioekonomickým jevům vyznačuje hladším průběhem a absencí krátkodobých výkyvů (s výjimkou plodnosti), pak zachycuje graf 4. Jasně patrná je dlouhodobě klesající prostorová variabilita obyvatel v poproduktivním věku (věk 65 a více let) a naopak rostoucí variabilita obyvatel v předproduktivním věku (0-14 let). Oba trendy však v posledních letech přešly ve stagnaci a další vývoj je jen těžko odhadnutelný. Variabilita obyvatel v produktivním věku (15-64 let) je pak dlouhodobě vyrovnaná. Z grafu 4 je tak patrné, že zatímco rozmístění obyvatel v produktivním věku je mezi švédskými obcemi poměrně rovnoměrné, rozmístění obyvatel v závislém věku (obyvatelé v předproduktivní a poproduktivním věku) je více nerovnoměrné. Tato nerovnoměrnost indikuje, že v některých obcích je nadprůměrně velký poměr osob v závislém věku k osobám v produktivním věku, což může představovat zátěž pro lokální ekonomiku a sociální systém. Variabilita ostatních vybraných jevů je téměř

neměnná, pouze u průměrného věku je patrná dlouhodobá, ačkoli velmi pozvolná, rostoucí variabilita.

Graf 4: Vývoj regionální variability vybraných demografických ukazatelů za obce v období 1980 až 2015

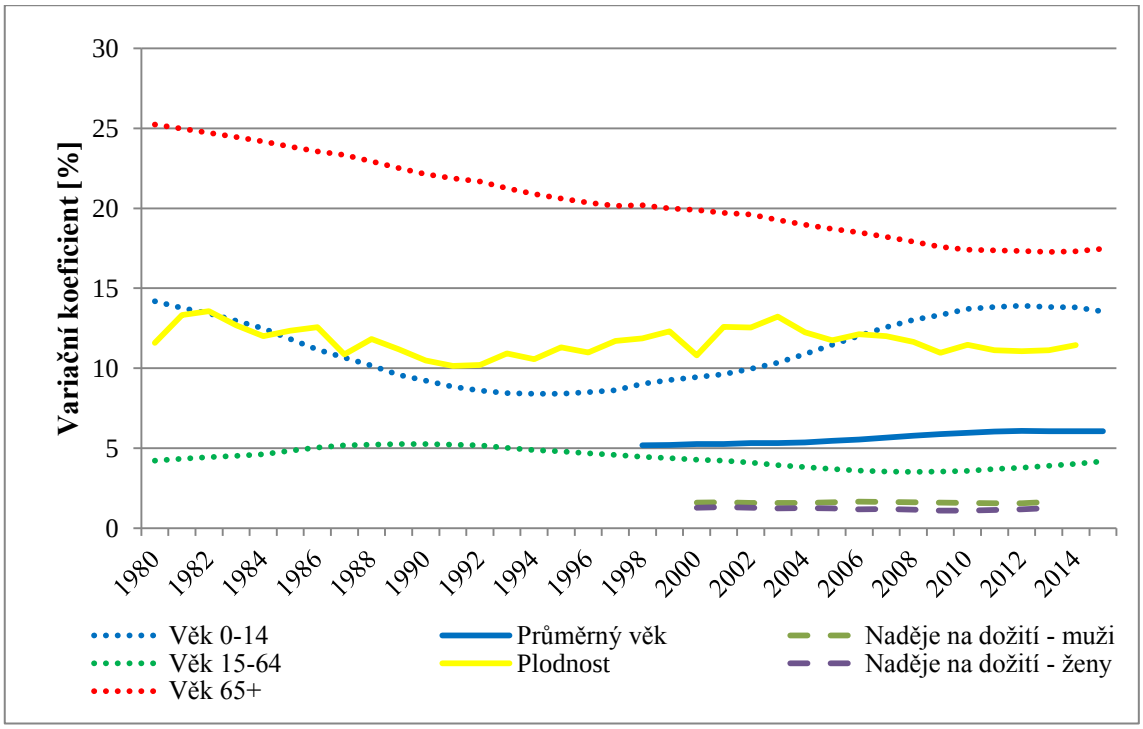

Zdroj: SCB (2016d, 2016j, 2016n, 2016u).

Stárnutí obyvatelstva v jednotlivých obcích pak podrobně dokumentuje obrázek 3, ze kterého je patrné, že naprostá většina obcí v severní polovině Švédska má vysoký podíl starých obyvatel. Výjimku představují zejména univerzitní města Umeå, Luleå, Piteå či Östersund nebo obec Åre s významným zimním střediskem. Jedná se o stejné obce, které se vyznačují přírůstkem obyvatel, jak je dokumentováno v předchozí podkapitole. Také Kiruna s důležitým těžebním průmyslem má nízký podíl starších obyvatel. Situace v severní části země je pak ve velkém kontrastu zejména se širším okolím metropolitních regionů okolo měst Stockholm, Göteborg a Malmö. Velký podíl obyvatel ve věku 65 a více let v mnoha obcích je výsledkem dlouhodobého demografického vývoje. Jak dokumentuje obrázek 3, mezi roky 1980 a 2015 došlo k významnému stárnutí populace v mnoha obcích, a to nejenom v severní části země. Stárnutí populace je charakteristické pro vyspělé země a Švédsko v tomto ohledu nepředstavuje výjimku. Nicméně disproporcionální změny mezi švédskými obcemi

mohou ovlivňovat regionální rozdíly, jelikož se vysoký podíl obyvatelstva v důchodovém věku může projevit nižším HDP nebo příjmy a současně vyššími výdaji na sociální a zdravotní péčí a vyššími nároky na přerozdělování, jelikož za péči o seniory a nemohoucí jsou ve Švédsku zodpovědné obce (Anell, Glenngard, Merkur 2012).

Obr. 3: Populace ve věku 65 a více let za obce v letech 1980 a 2015

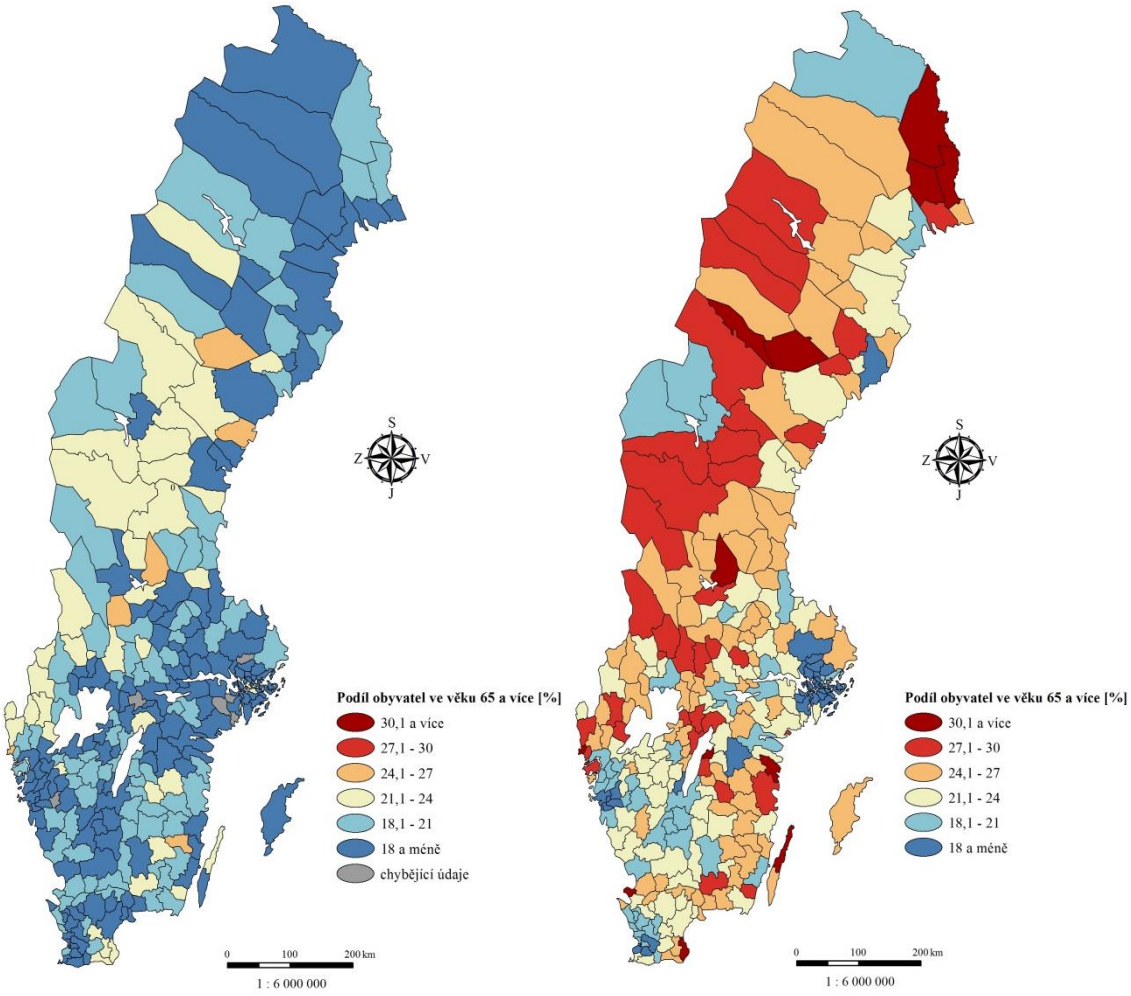

Zdroj: SCB (2016f, 2016n).

Pozn.: Kategorie a legenda jsou pro levou mapu záměrně stejné jako pro pravou, aby bylo umožněno přehledné srovnání mezi oběma roky.

Pro analýzu závislostí sledovaných ukazatelů byla provedena korelační analýza. Korelační matice je zachycena v příloze 13 a v příloze 14. Z nich je patrná statisticky signifikantní pozitivní závislost mezi HDP na obyvatele (respektive příjmem na

obyvatele) a terciárním vzděláním, výdaji na výzkum a vývoj, patenty a průměrný věkem. Středně silná negativní závislost na nezaměstnanosti se pohybuje na hranici statistické signifikance (k zamítnutí nulové hypotézy by došlo na 5% hladině významnosti, avšak ne na 10% hladině významnosti). Celkově příloha 13 naznačuje pozitivní vliv vysokého vzdělání a znalostí na HDP a příjem na obyvatele a negativní vliv vysoké nezaměstnanosti, nízkého vzdělání a vysokého průměrného věku. Příloha 14 dokumentuje statisticky signifikantní (ačkoli nesilnou) pozitivní závislost mezi celkovým migračním saldem a HDP na obyvatele a silnější závislost celkového migračního salda a příjmu na obyvatele. Korelační analýza je v tomto případě provedena za obce, aby se zohlednily migrační toky uvnitř jednotlivých krajů. Migrace významným způsobem ovlivňuje populační přírůstky a úbytky a současně má důležitý nepřímý efekt, jelikož snižuje průměrný věk obyvatel v imigračních regionech a naopak ho zvyšuje v regionech emigračních, jak je zmíněno v předchozí podkapitole. Lze předpokládat, že vliv migrace na průměrný věk nepřímo přispívá k proměně regionálního obrazu Švédska.

Existuje tedy závislost mezi výkonem regionu (měřeným HDP na obyvatele a příjmem na obyvatele) a zkoumanými ukazateli. Při formulování závěrů je však třeba mít na zřeteli, že korelace nemusí nutně znamenat kauzální závislost. Nicméně dosažené závěry jsou ve shodě s teoretickými poznatky o spojení mezi růstem regionálních ekonomik a vzděláním, inovacemi a znalostmi. Současně existuje závislost mezi celkovým migračním saldem, HDP a příjmem na obyvatele, což je v souladu s poznatky Enfla a Rosése (2012), podle kterých dochází k emigraci z regionů se strukturálními problémy. Ta proběhla ve Švédsku zejména v druhé polovině 20. století (byla posílena podporou vlády, jež udělovala granty na podporu migrace z periferních do jádrových regionů), nicméně i v současně době je patrná (Enflo, Rosés 2012).

3.2.3 Proměna regionálního obrazu a dichotomie sever versus jih

Přestože je Švédsko považováno za zemi stabilní v řadě či většině ohledů a dlouhodobě vykazuje nízké regionální rozdíly, změny, jež přinesla globalizace, ekonomické krize a také změny vnitropolitické situace se musely projevit i zde. Vzhledem k počáteční velmi nízké úrovni regionálních rozdílů (variační koeficient HDP na obyvatele cca 10 % na začátku 90. let) byly změny relativně podstatné. V posledních 25 letech došlo k poměrně významné prostorové koncentraci obyvatel (53 % v krajích

Stockholm, Västra Götaland a Skåne) a socioekonomických aktivit (60 % švédského HDP tamtéž) a růstu regionální variability příjmu na obyvatele a HDP na obyvatele (variační koeficient 16 % v roce 2014, viz příloha 12). Na druhé straně došlo k poklesu variability podílu osob s terciárním vzděláním a podílu osob zaměstnaných v terciárním sektoru ekonomiky. Současně dochází k nerovnoměrnému přírůstku podílu obyvatel ve věku 65 a více let. Všechny tyto procesy jsou v rámci Švédska pozvolné a změny mírné. Přestože se prostorové nerovnosti některých socioekonomických jevů zvyšují, patří stále mezi jedny z nejmenších na světě. Důležitým důvodem, proč jsou prostorové nerovnosti ve Švédsku velmi nízké, je rozmach veřejných služeb. I v periferních regionech na severu a v horských oblastech u hranic s Norskem je státem zajištěna přítomnost veřejných služeb, které kromě péče o obyvatele vytvářejí pracovní příležitosti a zdroje příjmů pro místní obyvatele a obce (Oscarsson, Öberg 1987).

Mnoho autorů (například Jaffe 1986, Feldman 1994, Quigley 1998, Törnqvist 2004) považuje koncentraci a blízkost obyvatel a ekonomických aktivit za přínosné z hlediska přenosů znalostí (*knowledge spillovers*), úspor z rozsahu, spolupráce, učení se a podobně. Zároveň však existují negativa spojená s přílišnou koncentrací. Patří mezi ně například růst cen pozemků, nemovitostí, znečištění, kriminality nebo růst nákladů na dopravu (Quigley 1998). V praxi je tedy velmi obtížné určit, jestli a kdy se pozitivní efekty koncentrace vyčerpávají. Stát a veřejný sektor mají mnoho způsobů a prostředků, jak bránit odlivu obyvatel a ekonomických aktivit z periferních regionů. Jedná se například o decentralizaci postsekundárního vzdělávání (Andersson, Quigley, Wilhelmsson 2004) nebo podporou denní dojížďky za prací (Sandow 2008). Dalšími možnostmi, které ovšem mohou mít ambivalentní efekt, je například podpora vědeckých parků (Park 2002), granty na podporu FDI (Falck 2013), granty na podporu mobility (Westerlund 1998) nebo subvence regionům s vysokou nezaměstnaností (Bohm, Lind 1993). Snaha státu zatraktivnit periferní oblasti pro obyvatele a podniky se však v praxi mnohdy nesetkává s očekávaným efektem (více v kapitole 3.4 Švédská regionální politika). Otázkou je, do jaké míry je úbytek obyvatel a ekonomických aktivit v rurálních a periferních oblastech nevyhnutelný. Inherentním charakterem obcí v periferních oblastech Švédska jsou nepříznivé klimatické podmínky, jež mohou pro řadu obyvatel a firem představovat důležitý důvod, proč zvážit migraci do oblastí s příznivějším klimatem. Také nízká hustota zalidnění, respektive vzdálenost některých sídel od ostatních sídel a regionálních center, může způsobovat nerovnoměrnou distribuci služeb a zaměstnanosti v rámci jednotlivých krajů. Velká rozloha

administrativních celků tak zapříčiňuje, že obyvatelé nemají zajištěný identický přístup k veřejným službám (Oscarsson, Öberg 1987).

Kontrast mezi severní částí Švédska a jihem ilustruje tabulka 2 zachycující vybrané údaje za makroregiony Švédska, jejichž členění odráží historické, geografické a kulturní dělení. Je patrné, že dlouhodobě dochází k soustředění obyvatelstva a ekonomický aktivit na jihu a jejich úbytku na severu. Na jihu, jehož podíl je na celkové rozloze pouze třetinový (SCB 2016o), se koncentruje 83 % obyvatel a 85 % HDP, přičemž více než polovina obyvatel a HDP se nachází ve třech krajích s metropolitními městy Stockholm, Göteborg a Malmö. Z hlediska migrace je dichotomie mezi severem a jihem ještě více zřejmá, kdy 98 % z celkového migračního přírůstku připadá na jih, jež za sledované období získal migrací milion a čtvrt obyvatel (z toho 900 tis. připadá na tři kraje). Z tohoto pohledu se dichotomie sever versus jih prohlubuje a lze předpokládat, že migrace významným způsobem přispívá k tomuto procesu a k proměně regionálního obrazu Švédska.

Poznatky z předchozích dvou podkapitol, se kterými budou pracovat kapitoly následující, lze shrnout do několika bodů: (1) dochází k prostorové koncentraci socioekonomických aktivit a obyvatel, (2) dochází k zvýšení regionální variability u některých zkoumaných jevů, u jiných se prostorová variabilita naopak snižuje, (3) v absolutních hodnotách (celkové HDP, počet obyvatel, výdaje na výzkum a vývoj a podobně) dominují metropolitní regiony Stockholm, Västra Götaland a Skåne, (4) v mnoha obcích stárne populace přičemž stárnutí disproporcionálně postihuje zejména periferní obce v severní polovině Švédska, (5) migrace má významný vliv na proměnu regionálního obrazu, (6) veškeré procesy se projevují pouze v dlouhodobém časovém horizontu a jejich proměna je velmi pozvolná a (7) celkově se prostorová variabilita i na poměry vyspělých ekonomik vyznačuje nízkými hodnotami.

Tab. 2: Vybrané ukazatele za vybrané roky za makroregiony

Podíl na celkovém počtu obyvatel [%]

	1860	1900	1950	1970	1990	2010	2015	Změna 1950 / 2015
Stockholm	6,1	9,2	15,6	18,3	19,1	21,8	22,7	7,0
metro (3)	37,2	38,2	44,1	47,4	48,3	51,8	52,6	8,5
jih*	77,2	74,1	75,4	78,4	79,3	81,9	82,5	7,1
sever**	22,8	25,9	24,6	21,6	20,7	18,1	17,5	-7,1

Podíl na celkovém HDP [%]

	1860	1900	1950	1970	1990	2010	2015	Změna 1950 / 2015
Stockholm	13,3	12,8	19,3	21,8	23,3	29,9	31,8	12,5
metro (3)	41,7	41,0	49,0	51,6	52,8	57,5	59,8	10,9
jih*	78,6	72,1	77,7	81,1	81,3	83,2	85,0	7,3
sever**	21,4	27,9	22,3	18,9	18,7	16,8	15,0	-7,3

Saldo vnitrostátní migrace kumulativně

	1968	1976	1984	1992	2000	2008	2015
Stockholm	7 582	317	-1 903	3 028	73 480	77 770	112 514
metro (3)	12 338	17 682	17 431	50 703	153 439	185 500	230 523
jih*	13 502	23 329	17 927	43 013	106 175	141 845	181 541
sever**	-13 502	-23 329	-17 927	-43 013	-106 175	-141 845	-181 541

Saldo celkové migrace kumulativně

	1968	1976	1984	1992	2000	2008	2015	2015 podíl [%]
Stockholm	9 387	28 484	61 825	109 370	210 709	289 500	442 751	34
metro (3)	18 584	85 657	132 441	258 867	431 822	635 901	911 153	71
jih*	23 596	138 935	203 623	389 266	579 747	869 493	1 264 216	98
sever**	-11 985	-11 268	-1 645	12 226	-23 166	-11 069	23 065	2

metro (3): Stockholm, Västra Götaland, Skåne

*jih: Stockholm, Uppsala, Örebro, Västmanland, Södermanland, Östergötland, Jönköping, Kronoberg, Kalmar, Gotland, Blekinge, Skåne, Halland, Västra Götaland

**sever: Dalarna, Värmland, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland, Västerbotten, Norbotten

Zdroj: Enflo, Henning, Schön (2014), SCB (2016k, 2016l, 2016n, 2016t).

Pozn.: Sledované období pro migraci začíná rokem 1968. Údaje pro rok 1968 tak nejsou kumulativní, pro pozdější roky už ano. Jelikož jsou hodnoty zaokrouhlené na jedno desetinné místo, může se uvedená změna lišit od rozdílu údajů za vybrané roky z tabulky.

3.3 Vliv deindustrializace a terciarizace na regionální rozdíly

Tato kapitola se zabývá vlivem, který mají strukturální změny na regionální rozdíly ve Švédsku. Konkrétně se zaměřuje na procesy deindustrializace a terciarizace, a zejména pak na význam high-tech průmyslu a KIBS služeb (knowledge intensive business services), tedy na vliv aktivit náročných na vědu, výzkum, inovace a znalosti. V posledních desetiletích se vyspělé ekonomiky vyznačují deindustrializací, terciarizací a přesunem ke znalostní ekonomice a Švédsko v tomto ohledu nepředstavuje výjimku.

S procesy deindustrializace a terciarizace souvisí pokles zaměstnanosti v sekundárním sektoru ekonomiky a naopak růst zaměstnanosti v terciárním sektoru a společně s tím rostoucí vzdělanost obyvatelstva. Jak je patrné z grafu 5, za pozorované období se ve Švédsku zvýšil podíl osob s terciárním vzděláním i podíl osob zaměstnaných v terciárním sektoru ekonomiky. Naopak klesl podíl osob s primárním vzděláním (z hlediska sekundárního vzdělání lze mluvit o stagnaci) a došlo k poklesu podílu osob zaměstnaných v sekundárním sektoru ekonomiky (z hlediska primárního sektoru se jedná o stagnaci na hodnotě 2 %). Mezi primární vzdělání řadí SCB (2016m) v souladu s mezinárodní klasifikací vzdělání úroveň ISCED 1 a ISCED 2, do sekundárního ISCED 3A a ISCED 3C, a pod terciární zahrnuje ISCED 4, ISCED 5A, ISCED 5B a ISCED 6 (podle ČSÚ 2016 má kategorie ISCED 4 charakter postsekundární, nikoli však terciárního vzdělání, nicméně SCB slučuje tuto kategorii společně s ISCED 5B a obě řadí do terciárního vzdělání).

Graf 5: Vývoj struktury ekonomiky a vzdělání ve Švédsku v období 1985 až 2015

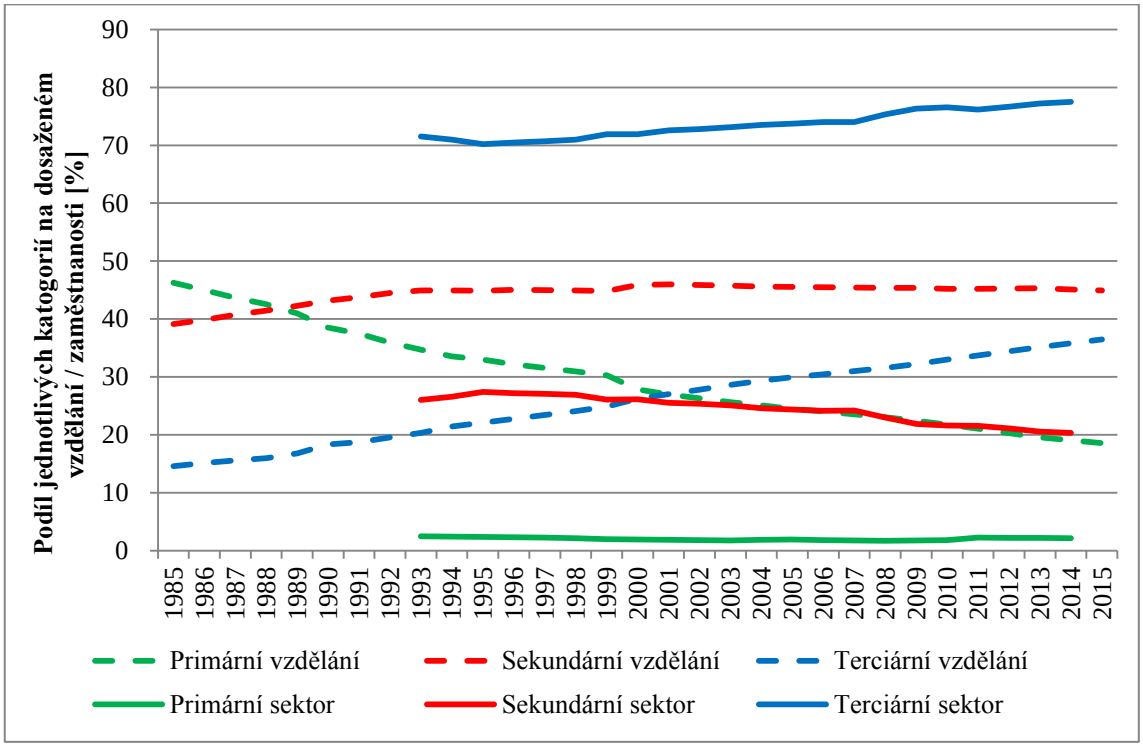

Zdroj: SCB (2016m, 2016g, 2016h, 2016ch).

Výrazné změny v podílech osob podle nejvyššího dosaženého vzdělání, ke kterým ve Švédsku za posledních 30 let došlo, jsou výsledkem rozsáhlé decentralizace postsekundárního vzdělávání, jež začala v druhé polovině 80. let. Jejím cílem bylo učinit vzdělání více dostupné (geograficky i sociálně) a podpořit rozvoj v oblastech, ve kterých se do té doby nenacházely instituce postsekundárního vzdělávání (Andersson, Quigley, Wilhelmsson, 2004). Zároveň tito autoři v rámci empirické analýzy pozorovali pozitivní efekt decentralizace na produktivitu (výraznější zvýšení produktivity bylo pozorováno v regionech s nově založenými institucemi postsekundárního vzdělávání než v regionech se „starými“ institucemi) a na čistý přírůstek k HDP. Je však nutné podotknout, že pozitivní efekt na produktivitu je geograficky velmi koncentrován, kdy se zhruba polovina z celkového růstu nachází do 20 kilometrů od obce s institucí postsekundárního vzdělávání a tři čtvrtiny pak do 100 kilometrů. Zároveň se s decentralizací postsekundárního vzdělávání postupem času snižuje prostorová variabilita terciárního vzdělání (jak je dokumentováno v podkapitole 3.2.2 Regionální variabilita socioekonomických aktivit a demografických jevů). Výše zmíněné poznatky jsou v souladu se závěry, ke kterým došel Jaffe (1989), jež říkají, že přítomnost

univerzit v regionech zvyšuje produktivitu, ačkoli je tento nárůst pozorován hlavně uvnitř jednotlivých regionů spíše než mezi regiony.

Zaměstnanost v sekundárním a terciárním sektoru na úrovni obcí zachycuje obrázek 4, ze kterého je patrná vysoká zaměstnanost v sekundárním sektoru v centrální části jižního Švédska a v několika obcích na severu. V těchto severních obcích je nadprůměrný počet obyvatel zaměstnán v těžbě a energetice, v centrální části jižního Švédska je pak velká zaměstnanost v průmyslu ovlivněná přítomností velkých firem (například Carlsberg, Elkjøp, IKEA, Electrolux, Husqvarna nebo SAAB). Z hlediska terciárního sektoru mají na zaměstnanost (především v severní části Švédska) velký vliv univerzitní města, ve kterých je díky přítomnosti postsekundárních vzdělávacích institucí a výzkumných pracovišť výrazně vyšší zaměstnanost v terciéru.

Obr. 4: Zaměstnanost v sekundárním a terciárním sektoru za obce v roce 2014

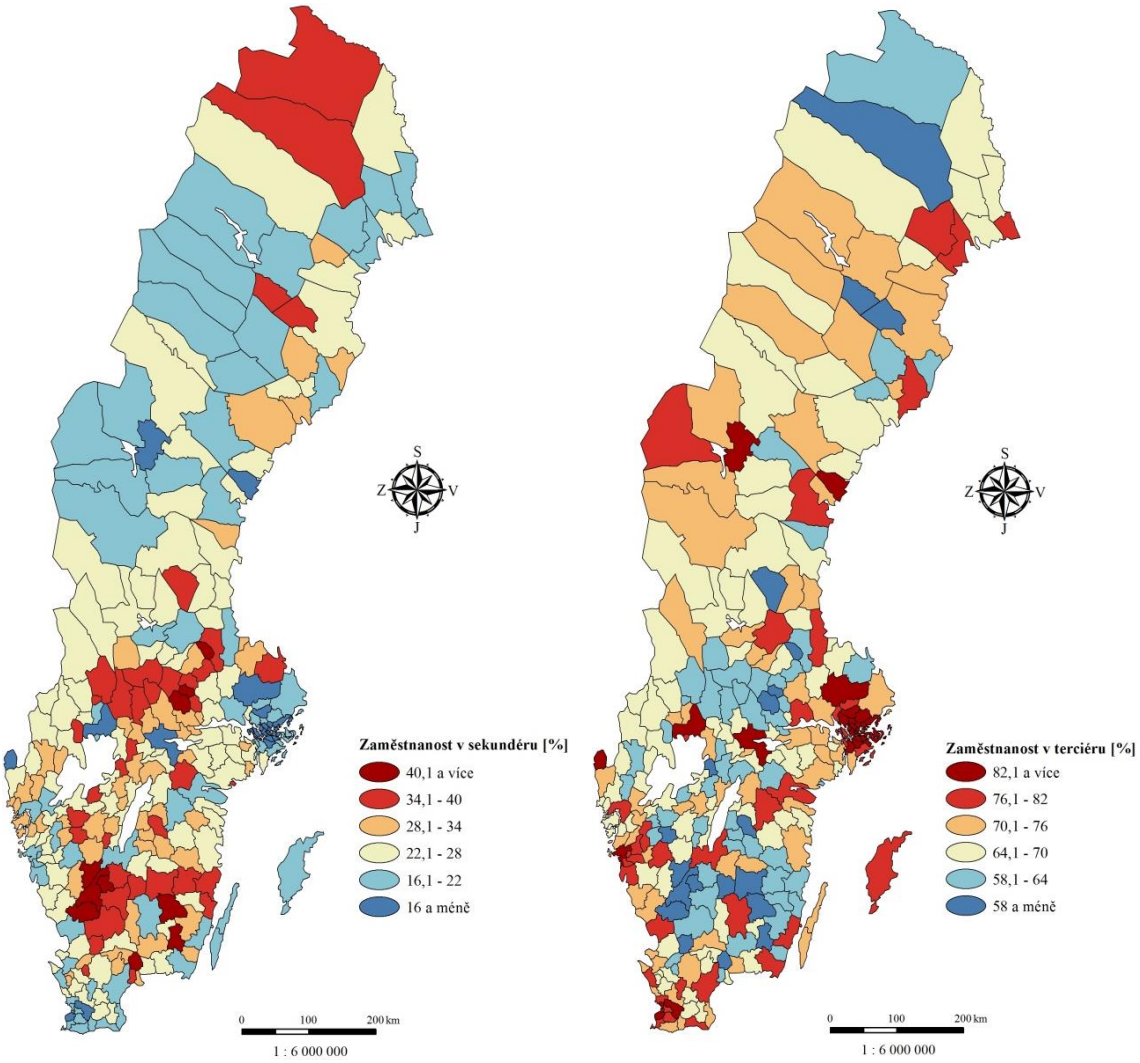

Zdroj: SCB (2016f, 2016ch).

Pozn.: Levá mapa zobrazuje zaměstnanost v sekundéru, pravá pak zaměstnanost v terciéru.

Přestože zaměstnanost v sekundárním sektoru vytrvale klesá, je tento sektor stále významný, jelikož v roce 2014 zaměstnával přibližně 930 000 ekonomicky aktivních obyvatel země a jeho podíl na celkové zaměstnanosti činil 20 % (SCB 2016ch). Jelikož Švédsko patří k zemím s vyšší produktivitou práce a významným podílem odvětví s vyšší přidanou hodnotou, lze předpokládat, že zpracovatelský průmysl a jeho regionálně diferenciovaná struktura se mohou významně podílet na rozdílném ekonomickém růstu jednotlivých regionů. Proto se tato kapitola zaměřuje také na

regionální strukturu zpracovatelského průmyslu s cílem postihnout významné faktory, jež by mohly determinovat regionální obraz Švédska. Pro účely této analýzy je průmyslová výroba rozdělena podle NACE rev. 2 klasifikace na low, middle-low, middle-high a high-tech výrobu. Dělení průmyslového sektoru do výše zmíněných čtyř kategorií je založeno na klasifikaci Eurostatu (Eurostat 2015). Do low-tech spadá potravinářský průmysl (NACE rev. 2 kategorie 10), výroba nápojů (11), tabákový (12), textilní (13), oděvní (14), kožedělný (15), dřevozpracující (16), papírenský (17), polygrafický (18), nábytkářský (31) a další průmysl (32); do middle-low patří výroba koksu a rafinovaných ropných produktů (19), gumárenský průmysl a výroba plastů (22), výroba ostatních nekovových výrobků (23), výroba základních kovů, hutní zpracování kovů, slévárenství (24), výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků (25) a opravy a instalace zařízení a strojů (33); do middle-high se řadí chemický (20), elektrotechnický (27), strojírenský (28), automobilový průmysl (29) a výroba ostatních dopravních prostředků (30); do high-tech spadá farmaceutický průmysl (21) a výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů (26). Podíl na zaměstnanosti podle výše uvedených kategorií v jednotlivých krajích společně s výší HDP na obyvatele zachycuje obrázek 5, ze kterého je patrná vysoká zaměstnanost v middle-high a high-tech průmyslu ve Stockholmu a jeho okolí nebo ve Västra Götaland, kde je významný automobilový průmysl (působí zde například firma Volvo).

Obr. 5: Zaměstnanost ve zpracovatelském průmyslu podle charakteru výroby a HDP na obyvatele za kraje v roce 2014

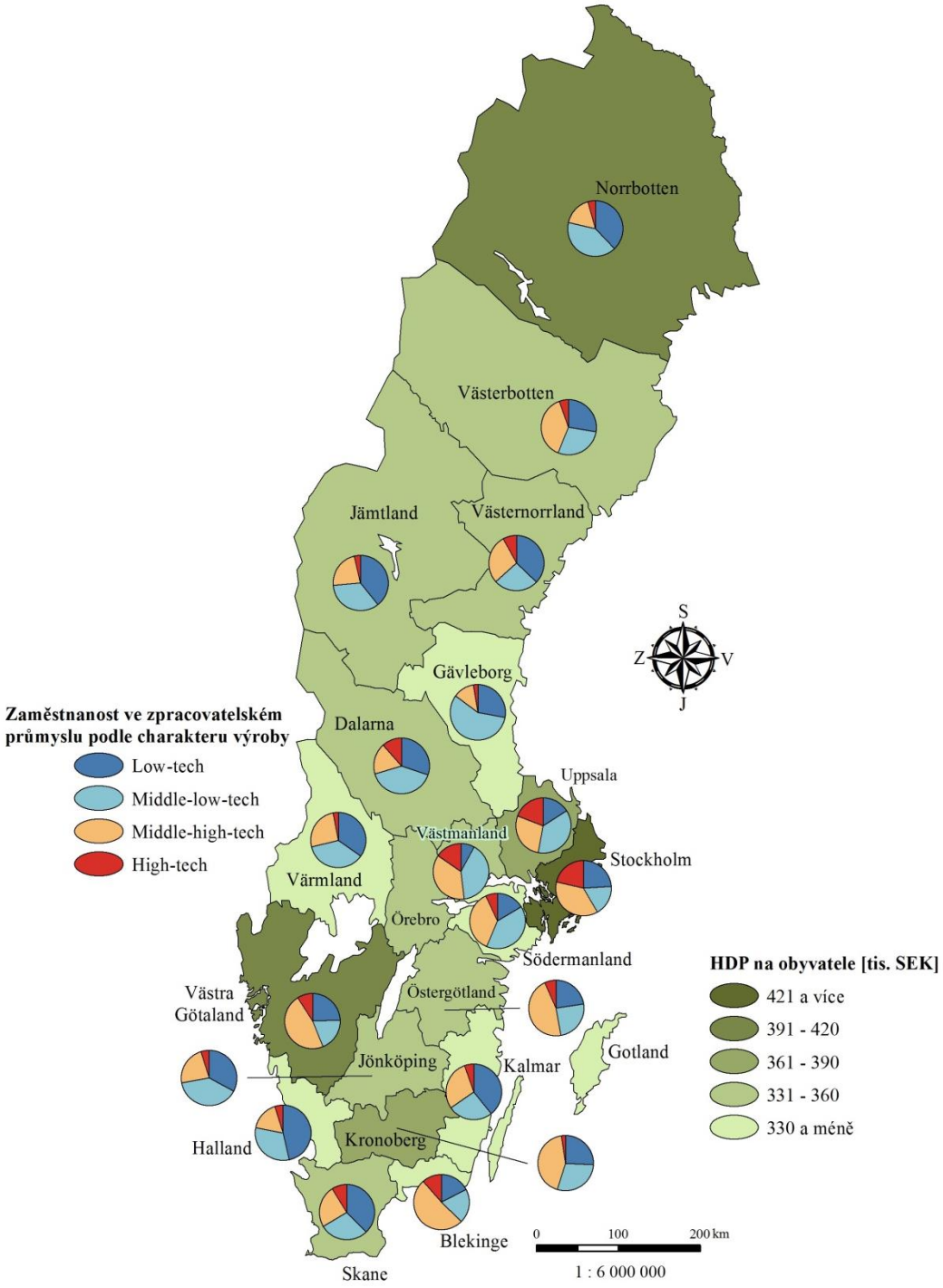

Zdroj: SCB (2016f, 2016p, 2016t).

Pozn.: Za kraje Örebro a Gotland nejsou dostupná potřebná data.

Pro hlubší analýzu způsobu, jak se struktura průmyslu projevuje na regionálních rozdílech, byly použity dvě vícenásobné regresní analýzy a metoda *enter*. V první regresní analýze byla jako závislá proměnná zvolena výše HDP na obyvatele, v druhé

pak příjem na obyvatele, a jako nezávislé proměnné pro obě analýzy podíl zaměstnanosti ve čtyřech výše uvedených kategoriích na celkové zaměstnanosti v průmyslu. V obou regresních analýzách došlo k vynechání kategorie low-tech, aby se předešlo problémům s multikolinearitou. Jak je patrné z tabulky 3, závislost mezi výší HDP na obyvatele a zaměstnaností v middle-high-tech průmyslu se nepodařilo prokázat, jelikož výstupy nejsou statisticky signifikantní. Středně silná negativní závislost mezi HDP na obyvatele a zaměstnaností v middle-low-tech průmyslu se pohybuje na hranici statistické signifikance (k zamítnutí nulové hypotézy by došlo na 5% hladině významnosti, avšak ne na 10% hladině významnosti). Jasně patrná je existence středně silné pozitivní a statisticky signifikantní závislosti mezi výší HDP na obyvatele a zaměstnaností v high-tech průmyslu. Lze tedy usuzovat, že regiony s vysokým podílem zaměstnaných obyvatel v high-tech průmyslu se vyznačují vyššími hodnotami HDP na obyvatele.

Tab. 3: Závislost HDP per capita na charakteru výroby ve Švédsku v roce 2014

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95% Confidence Interval for B	
	B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound
(Constant)	459,385	93,748		4,900	,000	259,566	659,204
Middle-low tech	-2,994	1,681	-,487	-1,781	,095	-6,577	,588
Middle-high tech	-1,706	1,430	-,323	-1,193	,251	-4,755	1,342
High-tech	5,712	2,216	,520	2,578	,021	,989	10,436
Závislá proměnná: HDP na obyvatele							

Zdroj: SCB (2016p, 2016t).

Pozn.: HDP na obyvatele je udáváno v tis. SEK za rok.

Obdobného výsledku se lze dobrat, když je provedena druhá regresní analýza a jako závislá proměnná je zvolena výše příjmu na obyvatele. V tomto případě je závislost mezi výší příjmu na obyvatele a zaměstnaností v high-tech průmyslu silná, statisticky signifikantní a uvádí ji tabulka 4. Test kolinearity ani v jednom případě neodhalil problémy s kolinearitou a koeficient determinace nabýval hodnot

0,451 (upravené R^2 0,341) pro první regresní analýzu, respektive 0,611 (upravené R^2 0,533) pro druhou.

Přestože je efekt high-tech průmyslu statisticky signifikantní, je třeba věnovat zvláštní pozornost intepretaci dosažených výsledků. Například kraj Norrbotten se vyznačuje velmi malou zaměstnaností v high-tech průmyslu, ale současně se řadí v HDP na obyvatele na druhé místo hned po kraji Stockholm (SCB 2016t). Na výši HDP na obyvatele má v kraji Norrbotten velký vliv vysoká zaměstnanost v těžbě, která v roce 2014 dosahovala zhruba 7,5 % (SCB 2016p) a z dvouciferné NACE rev. 2 klasifikace (celkem 53 kategorií) figurovala těžba z hlediska zaměstnanosti na třetím místě. Zároveň zde těžba má 4. nejvyšší přidanou hodnotu na zaměstnance ze všech 53 sledovaných kategorií (SCB 2016p). Proto, i když je vliv high-tech průmyslu pozitivní, je nutné brát ohledy na rozmanitá místní specifika.

Tab. 4: Závislost příjmu per capita na charakteru výroby ve Švédsku v roce 2014

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95% Confidence Interval for B	
	B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound
(Constant)	254,980	25,114		10,153	,000	201,450	308,511
Middle-low tech	-,635	,450	-,324	-1,411	,179	-1,595	,325
Middle-high tech	-,429	,383	-,255	-1,119	,281	-1,245	,388
High-tech	2,517	,594	,719	4,239	,001	1,251	3,782
Závislá proměnná: Příjem na obyvatele							

Zdroj: SCB (2016c, 2016p).

Pozn.: Příjem na obyvatele je udáván v tis. SEK za rok.

Obdobně, jako je výše studován vliv high-tech průmyslu na HDP a příjem na obyvatele, je potřeba se zaměřit i na specializované služby (KIBS – knowledge intensive business services). Pro účely této analýzy jsou služby děleny podle NACE rev. 2 klasifikace a v souladu s metodikou Eurostatu (Eurostat 2016) jsou mezi KIBS řazeny následující služby: vydavatelské (NACE rev. 2 kategorie 58), v oblasti filmu, televize a hudebním vydavatelství (59), tvorba programů a vysílání (60),

telekomunikační (61), v oblasti infomačních technologií (62), informační (63), finanční (64), pojišťovnické (65), ostatní finanční (66), právní a účetnické (69), vedení podniků a poradenské v oblasti řízení (70), architektonické a inženýrské (71), výzkumu a vývoje (72), reklamy a průzkumu trhu (73), ostatní profesní, vědecké a technické (74), veterinární (75), související se zaměstnáním (78), cestovních agentur a kanceláří (79) a tvůrčí, umělecké a zábavní služby (90). Podíl obyvatel zaměstnaných v KIBS zachycuje příloha 15.

Pro zjištění, jestli existuje závislost mezi velikostí KIBS sektoru (měřeno jako podíl zaměstnaných v KIBS na celkovém počtu zaměstnaných) a HDP na obyvatele a příjmu na obyvatele, byla provedena korelační analýza. Z výsledku, který shrnuje tabulka 5, je patrné, že existuje silná pozitivní a statisticky signifikantní závislost mezi velikostí KIBS sektoru a HDP na obyvatele a také příjmu na obyvatele. Naopak v případě terciárního sektoru bez KIBS se závislost neprokázala (zamítnutí nulové hypotézy na 5% hladině významnosti). Lze tedy usuzovat, že velikost znalostní ekonomiky reprezentovaná zaměstnaností v KIBS má pravděpodobně pozitivní vliv na HDP a příjem na obyvatele. Analogicky lze předpokládat, že zvyšující se podíl nekomerčních služeb na zaměstnanosti bude mít vliv spíše negativní.

Tab. 5: Závislost HDP a příjmu per capita na zaměstnanosti v KIBS a terciéru ve Švédsku v roce 2014

		HDP na obyvatele	Příjem na obyvatele	Terciér bez KIBS	Terciér celkem	Samotné KIBS
HDP na obyvatele	Pearsonův k. k.	1	0,859	-,198	0,669	0,843
	Sig. (2-tailed)		,000	,389	,001	,000
	N	21	21	21	21	21
Příjem na obyvatele	Pearsonův k. k.	0,859	1	-,258	0,659	0,876
	Sig. (2-tailed)	,000		,258	,001	,000
	N	21	21	21	21	21
Terciér bez KIBS	Pearsonův k. k.	-,198	-,258	1	,407	-,291
	Sig. (2-tailed)	,389	,258		,067	,201
	N	21	21	21	21	21
Terciér celkem	Pearsonův k. k.	0,669	,659	,407	1	0,755
	Sig. (2-tailed)	,001	,001	,067		,000
	N	21	21	21	21	21
Samotné KIBS	Pearsonův k. k.	0,843	0,876	-,291	0,755	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,201	,000	
	N	21	21	21	21	21

Zdroj: SCB (2016c, 2016p, 2016t).

Údaje pro všechny výše použité proměnné jsou k dispozici pouze za rok 2014, tudíž není možné určit, jak se vliv high-tech průmyslu a KIBS projevuje v čase. Pro dřívější roky chybí údaje pro některá průmyslová odvětví nebo pro některé služby, proto jsou analýzy vlivu high-tech průmyslu a KIBS pouze za jeden rok. Jak v případě analýzy struktury průmyslu, tak vlivu KIBS, byla prokázána silná statistická závislost mezi oběma charakteristikami a výší HDP a příjmu na obyvatele. Společně s poznatky o regionálně diferenciované velikosti high-tech průmyslu a KIBS lze usuzovat, že nerovnoměrné rozložení ovlivňuje regionální rozdíly. Při formulování závěrů je však třeba mít na zřeteli, že korelace nemusí nutně znamenat kauzální závislost. Nicméně dosažené závěry jsou ve shodě s teoretickými poznatky o důležitosti odvětví, která jsou náročná na inovace, znalosti či výzkum a vývoj, ve vztahu k růstu regionálních ekonomik.

3.4 Švédská regionální politika

Pro poválečnou historii Švédska je charakteristická expanze veřejného sektoru, silná role sociálního (*welfare*) státu či rozsáhlé přerozdělování finančních prostředků. Lokální vlády se ve Švédsku těší značné finanční autonomii a širokým kompetencím (například mají na starosti primární a sekundární vzdělávání, péči o seniory, ochranu životního prostředí, správu místních komunikací a infrastruktury). Společně se státní regionální a sektorovou politikou, jež kromě sektorových otázek adresuje také regionální dopady, veřejný sektor významným způsobem ovlivňuje regionální vývoj a regionální diference ve Švédsku. Regionální problémy jsou ve Švédsku mnohdy spjaté s fyzicko-geografickým charakterem švédského státu, který se vyznačuje rozsáhlým územím, nízkou hustotou zalidnění, řídkou sídelní strukturou, odlehlými obcemi a nepříznivými klimatickými podmínkami poblíž a za polárním kruhem.

Ve Švédsku lze nalézt mnoho příkladů regionálních politik a sektorových politik s významným regionálním dopadem. Za jednu s nejdůležitějších lze považovat rozsáhlou decentralizaci postsekundárních institucí a vzdělávání v 80. letech (Andersson, Quigley, Wilhelmsson 2004), silnou podporu migrace ze zaostávajících do progresivních regionů v letech 60. a 70. (Enflo, Rosés 2012) či významnou

decentralizaci veřejných služeb v 70. letech (Oscarsson a Öberg 1987). Decentralizace postsekundárních institucí a vzdělávání zlepšila přístup ke vzdělání geograficky i sociálně, zvýšila produktivitu práce a přispěla k růstu HDP. Významná podpora migrace ze zaostávajících regionů do jádrových oblastí po druhé světové válce společně s růstem minimální mzdy vedla k zániku mnoha pracovních míst s nízkou přidanou hodnotou a firem v nekompetitivních odvětvích v periferních oblastech (nebo jejich delokalizaci do zahraničí), čímž významně přispěla k relativnímu zmenšení regionální variability produktivity práce. Společně s tím došlo k velkému úbytku obyvatel v odlehlých oblastech a v současné době migrace přispívá k prohlubování regionálních rozdílů. Decentralizace veřejných služeb zlepšila přístup obyvatel v periferních regionech k těmto službám. Zároveň se veřejný sektor významným způsobem podílí na zaměstnanosti v periferních obcích.

Snaha podpořit rozvoj v periferních regionech a snižovat regionální rozdíly je však velmi obtížná. Mnoho z klasických nástrojů novodobé regionální politiky totiž nemusí přinášet zamýšlený efekt. Například Bohm a Lind (1993) zkoumali dopad snížení daní, jež platí zaměstnavatelé (obdoba českého sociální a zdravotního pojištění), na zaměstnanost v kraji Norrbotten, nepozorovali však žádný účinek. Autoři nezjistili žádný pozitivní efekt, což mohlo být způsobeno příliš nízkým snížením (problém kritické velikosti), negací rostoucími mzdami či nedůvěrou firem ve vládní slib o dlouhotrvající platnosti. Naproti tomu Bennmarker, Mellander a Öckert (2009) zaznamenali v podobných studiích nepřímý slabý efekt nižších daní na zaměstnanost skrze změnu v množství vzniklých a zaniklých firem. Zároveň pozorovali mírné zvýšení mezd. Falck Westlund (2013) zkoumali vztah mezi veřejnými pobídkami a lokalizací FDI ve Švédsku. Dle autorů neexistuje vztah mezi zamýšleným lokalizačním efektem a granty. Nicméně pobídky na investice do strojů či nemovitostí a kompenzace dopravních nákladů v periferních regionech ovlivňují rozhodnutí firem o lokalizaci jejich investic, ačkoli důležitější vliv mají aglomerační faktory a dostupnost trhů.

Dalším možným prostředkem pro rozvoj regionů je podpora vědeckých center a vědeckých parků. Například vědecký park *Ideo* na jihu Švédska v kraji Skåne je úspěšným příkladem takových snah. Ve spolupráci s *Lunds universitet* dochází k rozvoji R&D aktivit a high-tech průmyslu (IT či biotechnologie) a *Ideo* přitahuje i velké firmy jako je Ericsson, jež zde má své výzkumné centrum (Park 2002). Avšak Lindelöf a Löfsten (2001) ve své práci neprokázali, že by firmy působící ve švédských vědeckých parcích (analyzovali celkem 10 parků) obecně produkovaly větší počet

patentů. Zároveň nepozorovali rozdíly v technologickém a ekonomickém výkonu (měřeno ziskem a tržní hodnotou) firem ve vědeckých parcích a mimo ně, ačkoli se firmy ve vědeckých parcích vyznačovaly rychlejším růstem obratu a pracovních míst. Sandow (2008) se zabývala podporou dojížďky za prací a zkoumala okolí města Umeå v severním kraji Västerbotten. Podle Sandow podpora dojížďky společně s budování vhodné infrastruktury může přispět k posílení denní dojížďky za prací a zmírnit tak emigraci obyvatel z některých obcí a negovat populační úbytky v některých oblastech.

Po vstupu do Evropské unie začalo Švédsko čerpat prostředky ze Strukturálních fondů, i přestože je čistým plátcem do společného rozpočtu. V regionech, jež mají nárok na podporu v rámci Cíle 1 a Cíle 2, byl zaznamenám pozitivní dopad Strukturálních fondů na zaměstnanost a růst nových firem v letech 2000 až 2007, ačkoli v předchozím období (1995 až 1999) nebyl pozitivní efekt patrný (Berlin, Johansson 2010). Za správných podmínek tedy může podpora ze Strukturálních fondů přispět k rozvoji zaostávajících regionů.

Jak je patrné z výše uvedených příkladů, opatření na snižování regionálních rozdílů se mohou projevovat ambivalentními efekty. Jednou z příčin neúspěchu či marginálního dopadu regionálních politik může být například problém kritické velikosti, kontextová podmíněnost (časová, prostorová, strukturální) či atraktivita metropolitních oblastí a jejich trhů a aglomeračních efektů. Současně švédské vlády opomíjejí adresovat dva politické problémy, které souvisí s významným přesunem pravomocí na lokální úroveň. Prvním je tendence lokálních vlád a aktérů upřednostňovat lokální zájmy na úkor zájmů státu jako celku. Současně hrozí, že by místní menšiny mohly být marginalizovány tlakem většiny (Hovik, Sandström, Zachrisson 2010).

I přes výše zmíněné příklady ilustrující obtíže, se kterými se musí regionální politika a veřejný sektor potýkat, se Švédsko vyznačuje velice nízkými regionálními rozdíly. Švédsko je charakteristické značnou decentralizací, kdy obce a lokální vlády mají rozsáhlé kompetence a zároveň velký počet decentralizovaných agentur vykonává přeneseně státní správu. Současně se švédské institucionální prostředí projevuje flexibilitou, která umožňuje asymetrickou decentralizaci. Ve dvou pilotních krajích (Västra Götaland a Skåne) byl testován rozsáhlý přesun kompetencí vládních agentur, jež decentralizovaně vykonávají státní správu, na přímo volené krajské orgány místní samosprávy. V kraji Kalmar se v rámci experimentu provedla změna, kdy krajská samosprávní úroveň nebyla volena přímo, ale nepřímo. Zároveň se obce mohou

sdružovat do nezávislých uskupení a kooperovat v otázkách lokálního a regionálního rozvoje, přičemž krajské orgány mohou, ale nemusí být zastoupeny. Pokud se dohodnou všechny obce v rámci jednoho kraje na spolupráci a vytvoří nový orgán pro koordinaci lokálního a regionálního rozvoje, získají některé kompetence přenesené státní správy a finanční podporu od státu (OECD 2010).

Úspěch pilotních regionů vedl ve Švédsku ke snahám o rozšíření stejného modelu na další kraje, což by posílilo krajskou úroveň, jež je v porovnání s obecní a státní slabá a má jen malý počet kompetencí, jež se týkají převážně zdravotnictví (Anell, Glenngard, Merkur 2012). Také se uvažuje o slučování krajů a přenesení některých kompetencí státních agentur na kraje, což by dále posílilo krajskou úroveň a změnilo podmínky, za kterých je formována regionální politika. Celkově se tedy Švédsko vyznačuje značnou pružností v přístupu k regionální politice, přizpůsobivostí institucionálního prostředí a silným principem subsidiarity.

3.5 Globalizace a vliv nadnárodních firem na regionální rozdíly

Poslední dvě až tři dekády jsou považovány za období, kdy jsou regiony silně ovlivněny regionálně diferencovanými socioekonomickými procesy a tlaky, které mohou mít z hlediska řádovosti lokální, národní, nadnárodní i globální charakter. Současně však regiony mají schopnost tyto procesy ovlivňovat. Ó Riain (2011) přisuzuje regionům důležitou roli v utváření ekonomické globalizace. Právě ekonomickým globálním procesům se věnuje tato kapitola, která zkoumá, jak mohou určité elementy spojené s globalizací působit na regionální rozdíly a formovat regionální obraz Švédska. Konkrétně se zaměřuje na nadnárodní korporace a nastiňuje možný vliv, jaký má lokalizace jejich ústředí (*headquarters*) a závodů (ve Švédsku i ve světě) na regionální rozdíly a proměnu regionálního obrazu Švédska.

Studium role a vlivu velkých firem (zejména tzv. šampiónů) a nadnárodních korporací na regionální vývoj přitahuje čím dál více pozornosti. Jak totiž uvádí Yeung (2009), nadnárodní korporace a jejich aktivity jsou klíčem k porozumění urbánního a regionálního vývoje v současné globalizované ekonomice. Nadnárodní korporace jsou důležité také proto, že se podílí na „formování inovací, produkce,

kariéry, zvyšování kapitálu, reprodukci pracovní síly a dalších rozhodujících elementů kapitalistické ekonomiky“ (Ó Riain 2011, s. 21). Relevance studia velkých firem ve Švédsku je také posílena skutečností, že zaměstnávají velký podíl obyvatel (nadprůměrně v porovnání se zeměmi OECD) a že je jejich počet ve Švédsku podprůměrný (OECD 2010). Tudíž je lokalizace jejich aktivit důležitá pro rozdíly mezi regiony.

Pro analýzu vlivu nadnárodních korporací byly zvoleny švédské firmy, jež Forbes (2016) řadí mezi 2 000 největších firem světa a které mají ústředí ve Švédsku. Takových firem je celkem 23 a zachycuje je tabulka 6. Celkem devatenáct firem má své ústředí ve Stockholmu, tři v kraji Västra Götaland a jedna ve Skåne. Všechny firmy jsou tedy koncentrovány v hlavních švédských metropolitních regionech, jež jsou dominantní velikostí jejich obyvatelstva, HDP, příjmů, výdajů na výzkum a vývoj a počtem registrovaných patentů. Zároveň se jedná o firmy, jejichž činnosti mohou být podle výše uvedených kritérií (viz kapitola 3.3 Vliv deindustrializace a terciarizace na regionální rozdíly) řazeny alespoň částečně mezi high-tech nebo KIBS. I firmy, jejichž hlavní činnost spadá do kategorie strojírenství, se totiž zabývají high-tech produkty a KIBS (například SKF se věnuje mechatronice či Alfa Laval farmacii).

Tab. 6: Největší švédské firmy v květnu 2016

Pořadí podle velikosti v rámci Švédska	Pořadí podle velikosti na světě	Firma	Odvětví	HQ
1.	150.	Nordea Bank	Bankovnictví	Stockholm
2.	257.	Volvo Group	Strojírenství	Göteborg (Västra Götaland)
3.	303.	Ericsson	ICT	Stockholm
4.	338.	SEB	Bankovnictví	Stockholm
5.	357.	Svenska Handelsbanken	Bankovnictví	Stockholm
6.	373.	Swedbank	Bankovnictví	Stockholm
7.	459.	H&M	Maloobchod (oděvnictví)	Stockholm
8.	483.	Teliasonera	Telekomunikace	Stockholm
9.	528.	Investor AB	Investiční služby	Stockholm
10.	566.	Atlas Copco	Strojírenství	Stockholm
11.	568.	SCA	Hygiena, dřevozpracující	Stockholm
12.	804.	Assa Abloy	Zámky a bezpečnostní dveře	Stockholm
13.	873.	Skanska	Stavebnictví	Stockholm
14.	1 116.	Sandvik	Strojírenství	Stockholm
15.	1 169.	Autoliv	Autodíly	Stockholm
16.	1 213.	SKF Group	Strojírenství	Göteborg (Västra Götaland)
17.	1 284.	ICA Gruppen	Maloobchod (potravinářství)	Stockholm
18.	1 346.	Electrolux Group	Domácí spotřebiče	Stockholm
19.	1 364.	Hexagon	Elektronické a optické přístroje	Stockholm
20.	1 559.	Lundbergs	Nemovitosti	Stockholm
21.	1 697.	Alfa Laval	Strojírenství	Lund (Skåne)
22.	1 709.	Securitas	Bezpečnostní služby	Stockholm
23.	1 896.	Latour Investment	Investiční služby	Göteborg (Västra Götaland)

Zdroj: Forbes (2016).

Lokalizace ústředí nadnárodní firem je z hlediska regionálního vývoje důležitá zejména proto, že na ústředí bývá navázáno velké množství pracovních míst v odvětvích s vysokou přidanou hodnotou (například bankovní, právní, účetnické, ICT služby), jež přispívají k rozvoji regionu (Birkinshaw a kol. 2006). Současně jsou pro nadnárodní korporace a jejich střediska důležité elementy, jež se nacházejí zejména v metropolitních regionech. Podle Younga, Hooda a Peterse (1994) se jedná o blízkost k trhům, kvalitu transportu, informační technologie a telekomunikační infrastrukturu, univerzity, vývoj a výzkum. Prostředí, ve kterém se ústředí nachází a jež je formováno politickými, sociálními a ekonomickými okolnostmi, je dle Yeunga, Poona a Perryho (2001) nejdůležitější faktor pro lokalizaci center nadnárodních firem. Ani vládní pobídky nemívají v rozhodování firem o lokaci centrály větší váhu než kvalita služeb a infrastruktury. Jak je tedy patrné, lokalizace ústředí a kvalita metropolitního

regionu spolu úzce souvisí a navzájem se mohou ovlivňovat. Podle Malmberga a kol. (2000) jsou pro výkonost švédských firem nejdůležitější úspory z rozsahu (*economies of scale*), charakter městské ekonomiky (*urban economies*, to jest seskupení firem různých odvětví) a velikost samotných firem. Může tak docházet ke kumulaci efektů a pozitivním vývoji po spirále, *knowledge spillovers*, aglomeračním úsporám či úsporám z rozsahu (viz kapitola 1.1 Teorie regilnálního rozvoje a literatura).

Možný dopad nadnárodních korporací na prostorovou koncentraci socioekonomických aktivit ukazuje příloha 16, jež zachycuje rozdíl mezi obratem vybraných švédských nadnárodních firem a změnou HDP Švédska. Lze z ní pozorovat, že za sledované období se obrat u 15 z 19 sledovaných firem (čtyři firmy z dvaceti tří uvedených v tabulce 6 nejsou zachyceny kvůli chybějícím údajům) zvětšil relativně více, než o kolik se zvětšilo švédské HDP. Rychlejší růst obratu může indikovat rychlejší růst sledovaných firem, jejich aktivit a provázaných odvětví s vysokou přidanou hodnotou v daném regionu. Lokalizace ústředí nadnárodních korporací v metropolitních regionech (zejména ve Stockholmu) tak může přispívat k disproporcionálnímu růstu těchto regionů v porovnání s ostatními regiony a k relativnímu růstu regionálních rozdílů. Zároveň pozice Stockholmu je v globálním systému relativně důležitá. Beaverstock, Smith a Taylor (2000) řadí Stockholm mezi šest až deset nejlépe napojených evropských měst na Londýn, který považují za globální město (*global city*). Obdobně Graham (1999) řadí Stockholm na sedmé místo na světě z hlediska „konkurenceschopnosti telekomunikační infrastruktury“. Přestože je grahamův žebříček na poměry ICT starý, Švédsko se dlouhodobě řadí mezi země s nejlepší „technologickou vybaveností“ na světě. Podle Schwaba a kol. (2015) mu z tohoto hlediska patří čtvrté místo na světě. Globální význam Stockholmu může tedy umocňovat jeho pozici v rámci Švédska.

Při posuzování vlivů, jaké by mohla mít lokalizace ústředí nadnárodních korporací na dotčené regiony, je třeba mít na zřeteli jistá omezení. Jak totiž uvádí Birkinshaw a kol. (2006), je velmi obtížné „měřit lokalizaci“ ústředí. Podle autorů mají některé nadnárodní korporace více center, přičemž některé korporátní funkce jsou přesunuty z hlavního střediska firmy. Běžnou praxí je také stěhování centrál firem do zahraničí kvůli daňové optimalizaci (například oficiální sídlo firmy IKEA je v Nizozemsku). Proto zaměření se na největší švédské firmy, které současně mají ústředí ve Švédsku, může eliminovat výše zmíněné problémy a zvyšuje relevanci studia dopadů, jež dané firmy přináší na regiony, ve kterých sídlí.

Švédské nadnárodní korporace se vyznačují přesunem některých závodů do zahraničí, rostoucím obratem na zahraničních trzích a zvyšujícím se počtem zaměstnanců mimo Švédko, jak je patrné z přílohy 17 a přílohy 18, jež zachycují pět vybraných společností z tabulky 6 (záměrně nebylo zvoleno pět největších firem, protože tři z pěti největších jsou banky, tudíž by panovala nízká variabilita mezi zastoupenými odvětvími). Společnosti Nordea a Teliasonera se v porovnání s ostatními značí relativně silnou přítomností ve Švédsku. Jedná se o korporace zaměřující se zejména na švédský trh a také na ostatní země Skandinávie. Zbylé tři firmy (Volvo, Ericsson, H&M) působí v desítkách zemí po celém světě, což se projevuje i na jejich obratu ve Švédsku, jehož podíl na celkovém obratu činní jednotky procent. Důležitý je také poznatek, že podíl zaměstnanců ve Švédsku u zmíněných společností je výrazně vyšší než podíl aktivit ve Švédsku na celkovém obratu.

Nadnárodní korporace přesouvají výrobu (první *global shift*) a služby nenáročné na lidský kapitál (druhý *global shift*) do oblastí s levnou pracovní sílou (Bryson 2007). Současně dochází ke koncentraci činností s vysokou přidanou hodnotou a znalostně-intenzivních činností (například R&D) na regionální úrovni právě v reakci na *outsourcing* a *offshoring* (Yeung 2008). Jak je patrné v případě Volva, jakožto největší globální firmy z výše uvedených pěti, jeho aktivity jsou ve Švédsku značně koncentrované. Téměř polovina jeho zaměstnanců působí v „byznys regionu“ okolo města Göteborg (Göteborg a 12 přilehlých obcí), kde zaměstnává 11 tis. pracovníků. Dalších 12,5 tis. zaměstnávají v „byznys regionu Göteborg“ ostatní firmy z tabulky 6 (nejvíce SKF Group, Ericsson a SCA). Sto největších firem zaměstnává v Göteborgu a okolí dohromady 89 tis. pracovníků (což odpovídá 20 % na celkové zaměstnanosti), z toho 23,5 tis. připadá na jedenáct firmem z tabulky 6 (Business Region Göteborg 2016). Jak je tedy patrné v případě Volva, aktivity některých transnacionálních firem mohou být ve Švédsku značně koncentrované. Ačkoli některá odvětví (například maloobchod) se pravděpodobně vyznačují menší prostorovou koncentrací, než jaká je patrná v případě Volva. Současně dochází k rostoucí specializaci metropolitních regionů okolo měst Stockholm, Göteborg a Malmö, kdy se hlavní švédské aglomerace zaměřují na odvětví s vysokou přidanou hodnotou. Stockholm se specializuje na KIBS, Västra Götaland na high-tech strojírenský průmysl a Skåne na high-tech chemický a farmaceutický průmysl (OECD 2010).

Z poznatků z této kapitoly společně se závěry z předchozích kapitol o rostoucí variabilitě HDP na obyvatele a příjmu na obyvatele, dominanci metropolitních regionů

Stockholm, Västra Götaland a Skåne z hlediska velikosti socioekonomických aktivit, a zároveň o důležitosti high-tech průmyslu a KIBS ve vztahu k HDP na obyvatele a příjmu na obyvatele, lze usuzovat, že nadnárodní korporace a lokalizace jejich ústředí a závodů mohou ovlivňovat regiony, ve kterých firmy působí, a tedy mohou přispívat k proměně regionálních obrazu.

Problematika globalizace a s ní spojených procesů, jež působí na regiony a které mohou ovlivňovat regionální rozdíly a regionální vývoj, je nicméně velmi komplexní. Podrobnější empirický výzkum, jenž je svým rozsahem nad rámec této práce, je zapotřebí pro lepší pochopení formování regionálních rozdílů skrze působení nadnárodních korporací.

4 Závěr

Švédsko je společně se státy Skandinávie v porovnání s ostatními evropskými zeměmi charakteristické výraznou fyzicko-geografickou a polohovou determinací. Zároveň se jedná o jeden z nejvíce nivelizovaných států na světě, který se ještě na konci 80. let vyznačoval extrémně nízkými regionálními rozdíly. Nicméně v posledních pětadvaceti letech, kdy Švédsko zasáhly dvě významné ekonomické krize a kdy bylo Švédsko vystaveno intenzivním procesům globalizace, došlo k důležitým změnám. Z těchto důvodů je studium Švédska a jeho regionální diferenciace důležité a zajímavé.

Mezi hlavní cíle vytyčené v úvodu této práce patřilo: (1) zmapovaní proměny regionálního obrazu Švédska od počátku 90. let, (2) analyzování vlivu deindustrializace a terciarizace na regionální rozdíly, (3) zmapovaní, jak se v tomto ohledu mění a reaguje regionální politika a (4) analyzovaní vlivu globalizace na regionální obraz skrze lokalizaci nadnárodních korporací.

Základní hypotézy předpokládaly: (1) koncentraci ekonomických aktivit a obyvatel na jihu (zejména ve třech metropolitních regionech v zázemí měst Stockholm, Göteborg a Malmö), (2) postupné zvětšování regionálních rozdílů, (3) vliv procesů deindustrializace a terciarizace na proměnu regionálního obrazu a (4) zvýšení regionálních rozdílů důsledkem lokalizace nadnárodních korporací.

Zkoumání vývoje regionálního obrazu je založeno na analýzách dlouhodobých časových řad a na metodách kvantitativní statistiky. Zjištěné poznatky ukazují, že v posledních 25 letech dochází k významné prostorové koncentraci socioekonomických aktivit a obyvatel na jihu země, zejména ve třech hlavních regionech Stockholm, Västra Götaland a Skåne jejichž podíl na sledovaných jevech je ve vztahu ke zbytku země značně disproporcionální. Jedná se o koncentraci, která ve vyspělých státech patří k jedné z největším. Dochází také k dlouhodobému posilování dominantního postavení Stockholmu. Regionální variabilita zkoumaných socioekonomických a demografických ukazatelů se vyznačuje individuálními trendy pro různé jevy. Pozvolna se zvyšuje regionální variabilita příjmu na obyvatele a HDP na obyvatele. Současně dochází k poklesu variability podílu osob s terciárním vzděláním a podílu osob zaměstnaných v terciárním sektoru ekonomiky. Zároveň se nerovnoměrně zvyšuje podíl obyvatel ve věku 65 a více let. Migrace ovlivňuje průměrný věk, disproporcionální změny počtu

obyvatel a významně se podílí na populačním růstu jihu Švédska a metropolitních regionů. Všechny tyto procesy jsou pozvolné a změny mírné, nicméně jsou patrné z dlouhodobého pohledu.

Deindustrializace, terciarizace, rostoucí specializace a prostorově nerovnoměrná lokalizace high-tech průmyslu a KIBS přispívá k růstu regionálních rozdílů. Pokračující delokalizace závodů řady výrobních a průmyslových firem v zahraničí způsobuje relativní posilování metropolitních regionů a zejména pozici hlavního města Stockholmu, který je sídlem většiny central a výzkumných a vývojových divizí velkých společností. Metropolitní regiony se projevují dynamickým růstem, rostoucí specializací a důležitostí odvětví s vysokou přidanou hodnotou.

Snaha švédských vlád a regionální politiky poskytovat a udržovat příznivé podmínky občanům v periferních regionech je dlouhodobě úspěšná. Politika zajišťující zaměstnanost, přístup k veřejným službám a adekvátní mzdy snižuje emigraci z periferních regionů. I přes pozvolna rostoucí regionální rozdíly patří Švédsko mezi nejvíce nivelizované země na světě, což podtrhuje pozitivní dopad regionální politiky.

Shrneme-li zjištěné poznatky, je patrné, že se regionální rozdíly prohlubují. Vliv má prostorová koncentrace socioekonomických aktivit a obyvatel, prostorově nerovnoměrný růst sektorových změn, specializace a znalostní ekonomiky. Současně je pravděpodobné, že nadnárodní firmy přispívají k proměně regionálního obrazu, ačkoli pro specifičtější poznatky o jejich vlivu na regionální obraz Švédska je třeba dalších empirických studií. Jedná se o pozvolný vývoj, jenž je patrný pouze z dlouhodobého pohledu a který je zmírňován regionální politikou. Otázkou ovšem je, do jaké míry je tento vývoj determinován fyzicko-geografickými faktory. Inherentní součástí mnoha švédských obcí jsou nepříznivé klimatické podmínky a změny, ke kterým ve Švédsku dochází, mohou být z dlouhodobého hlediska nevyhnutelné. Zároveň, v souvislosti s růstem sociálních nerovností ve vyspělých zemích, by mohla sociální problematika představovat větší výzvu pro značně nivelizovanou švédskou společnost než regionální diference.

5 Seznam literatury a zdrojů

5.1 Seznam odborných publikací a literatury

ANDERSSON, R., QUIGLEY, J. M., WILHELMSSON, M. (2004): University decentralization as regional policy: the Swedish experiment. Journal of Economic Geography, 4, č. 4, s. 371-388.

ANELL, A., GLENNGÅRD, A. H., MERKUR, S. (2012): Sweden: Health system review. Health Systems in Transition, 14, č. 5, 159 s.

ASHEIM, B. T., BOSCHMA, R., COOKE, P. (2011): Constructing Regional Advantage: Platform Policies Based on Related Variety and Differentiated Knowledge Bases. Regional Studies, 45, č. 7, s. 893-904.

BEAVERSTOCK, J. V., SMITH, R. G., TAYLOR, P. J. (2004): World-City Network: A New Metageography?. Annals of the Association of American Geographers, 90, č. 1, s. 123-134.

BENNER, M., SANDSTRÖM, U. (2000): Institutionalizing the triple helix: research funding and norms in the academic system. Research policy, 29, č. 2, s. 291-301.

BENNMARKER, H., MELLANDER, E., ÖCKERT, B. (2009): Do regional payroll tax reductions boost employment?. Labour Economics, 16, č. 5, s. 480-489.

BERLIN, E., JOHANSSON, C. (2010): Decreasing the Regional Disparities through the EU's Structural Fund Policy. Bakalářská práce. Jönköping University, Jönköping, 29 s.

BIRKINSHAW, J. a kol. (2006): Why do some multinational corporations relocate their headquarters overseas?. Strategic Management Journal, 27, č. 7, s. 681-700.

BOHM, P., LIND, H. (1993): Policy evaluation quality: A quasi-experimental study of regional employment subsidies in Sweden. Regional Science and Urban Economics, 23, č. 1, s. 51-65.

BRAUNERHJELM, P., BORGMAN, B. (2004): Geographical Concentration, Entrepreneurship and Regional Growth: Evidence from Regional Data in Sweden, 1975-99. Regional Studies, 38, č. 8, s. 929-947.

BRYSON, J. R. (2007): The 'Second' Global Shift: The Offshoring or Global Sourcing of Corporate Services and the Rise of Distanciated Emotional Labour. Geografiska Annaler: Series B, 89, č. 1, s. 31-43.

CAMPO, C., MONTEIRO, C. M. F., SOARES, J. O. (2008): The European regional policy and the socio-economic diversity of European regions: A multivariate analysis. European Journal of Operational Research, 187, č. 2, s. 600-612.

CASTREE, N. a kol. (2004): Spaces of Work: Global Capitalism and the Geographies of Labour. SAGE Publications, Lodýn, 303 s.

CECCATO, V., PERSSON, L. O. (2002): Dynamics of rural areas: an assessment of clusters of employment in Sweden. Journal of Rural Studies, 18, č. 1, s. 49-63.

DOMÍNGUEZ, Á. S., MARTOS, M. J. R. (2013): A multidimensional regional development index as an alternative allocation mechanism of EU Structural Funds remittances. Dostupné z: http://www.rifde.es/app/download/13836068/A+multidimentional+regional+development+indez+as+an+alternative+allocation+mechanism+of+EU.pdf (10. 8. 2015).

DOSTÁL, P. (2010): Multi-Speed European Union Differentiated Integration and Spatial Development in Public Opinion. Czech Geographic Society, Praha, 122 s.

ENFLO, K., HENNING, M., SCHÖN, L. (2014): Swedish regional GDP 1855–2000: Estimations and general trends in the Swedish regional systém. Research in Economic History, 30, č. 2, s. 47-89.

ENFLO, K., ROSÉS, J. R. (2012): Coping with Regional Inequality in Sweden: Structural Change, Migrations and Policy, 1860-2000. Dostupné z: http://e-archivo.uc3m.es/bitstream/handle/10016/15820/wp1209.pdf?sequence=5 (10. 6. 2016).

ERIKSSON, R. H., HANE-WEIJMAN, E. (2015): How do regional economies respond to crises? The geography of job creation and destruction in Sweden (1990-2010). Dostupné z: http://econ.geo.uu.nl/peeg/peeg1511.pdf (29. 3. 2016).

ETZKOWITZ, H., KLOFSTEN, M. (2005): The innovating region: toward a theory of knowledge-based regional development. Blackwell Publishing, 35, č. 3, s. 243-255.

FALCK, S., WESTLUND, H. (2013): Regional Grants And Fdi Location: Evidence From Swedish Regional Policy Programs 2002-2009. Romanian journal of regional science, 7, č. 1, s. 36-68.

FELDMAN, M. P. (1994): The Geography of Innovation. Kluwer Academic Publishers, Dordrecht, 156 s.

FRENKEN, K., VAN OORT, F., VERBURG, T. (2007): Related Variety, Unrelated Variety and Regional Economic Growth. Regional Studies, 41, č. 5, s. 685-697.

HENNING, M., ENFLO, K., ANDERSSON, F. N. G. (2011): Trends and cycles in regional economic growth: How spatial differences shaped the Swedish growth experience from 1860–2009. Explorations in Economic History, 48, č. 4, s. 538-555.

HOVIK, S., SANDSTRÖM, C., ZACHRISSON, A. (2010): Management of Protected Areas in Norway and Sweden: Challenges in Combining Central Governance and Local Participation. Journal of Environmental Policy & Planning, 12, č. 2, s. 159-177.

HUDSON, R. (1999): 'The Learning Economy, the Learning Firm and the Learning Region' A Sympathetic Critique of the Limits to Learning. European Urban and Regional Studies, 6, č. 1, s. 59-72.

JAFFE, A. B. (1986): Technological Opportunity and Spillovers of R&D: Evidence from Firms' Patents, Profits, and Market Value. The American Economic Review, 76, č. 5, s. 984-1001.

JAFFE, A. B. (1989): Real Effects of Academic Research. The American Economic Review, 79, č. 5, s. 957-970.

JAFFE, A. B., TRAJTENBERG, M., HENDERSON, R. (1993): Geographic localization of knowledge spillovers evidenced by patent citations. The Quarterly Journal of Economics, 108, č. 3, s. 577-598.

LINDELÖF, P., LÖFSTEN, H. (2001): Science Park Location and New Technology-Based Firms in Sweden – Implications for Strategy and Performance. Small Business Economics, 20, č. 3, s. 245-258.

LORENZEN, M. (2001): Localised learning and policy Academic advice on enhancing regional competitiveness through learning. European Planning Studies, 9, č. 2, s. 37-72.

MALMBERG, A. a kol. (2000): Agglomeration and firm performance: economies of scale, localisation, and urbanisation among Swedish export firms. Environment and Planning A, 32, č. 5, s. 305-321.

MALMBERG, A., MASKELL, P. (2006): Localized Learning Revisited. Growth and Change, 37, č. 1, s. 1-18.

MARSHALL, A. (1898): Principles of economics. Osmé vydání. Macmillan, Londýn, 627 s.

MARTIN, R., SUNLEY, P. (2003): Deconstructing clusters: chaotic concept or policy panacea?. Journal of Economic Geography, 3, č. 1, s. 5-35.

MASKELL, P., MALMBERG, A. (1995): Localized Learning and Industrial Competitiveness. BRIE Working Paper, 80, s. 1-37.

MYRDAL, G. (1957): Economic Theory and Under-developed Regions. Gerald Duckworth & Company, Londýn, 167 s.

OECD (2003): Measuring regional economies. Dostupné z: http://www.oecd.org/std/15918996.pdf (17. 8. 2015).

OECD (2010): OECD Territorial reviews: Sweden 2010. OECD Publishing, Paříž, 272 s.

OSCARSSON, G., ÖBERG, S. (1987): Northern Europe. In: Clout, H. D.: Regional Development in Western Europe. David Fulton Publishers, Londýn, 453 s.

Ó RIAIN, S. (2011): Globalization and regional developmen. In: Pike, A., Rodríguez-Pose, A., Tomaney, J.: Handbook of Local and Regional Development. Routledge, New York, 642 s.

PARK, S. CH. (2002): Science Parks in Sweden as Regional Development Strategies: A Case Study on Ideon Science Park. AI & Society, 16, č. 3, s. 288-298.

PERROUX, F (1970): A Note on Growth Poles. In: McKee, D. L. a kol.: Regional Economics. The Free Press, New York, 264 s.

PETTERSSON, Ö. (2001): Contemporary population changes in north Swedish rural areas. Fennia, 179, č. 2, s. 159-173.

PIKE, A., DAWLEY, S., TOMANEY, J. (2010): Resilience, adaptation and adaptability. Cambridge Journal of Regions, 3, č. 1, s. 59-70.

PORTER, M. E. (1990): The Competitive Advantage of Nations. Harvard Business Review, March-April, s. 73-91.

PORTER, M. E. (2003): The Economic Performance of Regions. Regional Studies, 37, č. 6-7, s. 549-578.

POUDER, R., ST JOHN, C. H. (1996): Hot spots and blind spots: geographical clusters of firms and innovation. The Academy of Management Review, 21, č. 4, s. 1192-1225.

QUIGLEY, J. M. (1998): Urban Diversity and Economic Growth. Journal of Economic Perspectives, 12, č. 2, s. 127-138.

ROBBINS, P. (2012): Challenges in Social Construction. In: Robbins, P.: Political Ecology: A Critical Introduction. Druhé vydání. John Wiley & Sons Ltd, Malden, MA, s. 122-142.

ROMER, P. M. (1990): Endogenous Technological Change. Journal of Political Economy, 98, č. 5, s. 71-102.

SANDOW, E. (2008): Commuting behaviour in sparsely populated areas: evidence from northern Sweden. Journal of Transport Geography. 16, č. 1, s. 14-27.

SCHUMPETER, J. A. (1934): The theory of economic development: an inquiry into profits, capital, credit, interest, and the business cycle. Transaction Publishers, New Brunswick, 255 s.

SCHWAB, K. a kol. (2015): The Global Competitiveness Report 2015-2016. World Economic Forum, Ženeva, 385 s.

SOARES, J. O., MARQUÊS, M. M. L., MONTEIRO, C. M. F. (2003): A multivariate methodology to uncover regional disparities: A contribution to improve European Union and governmental decisions. European Journal of Operational Research, 145, č. 1, s. 121-135.

SULLSTRÖM, M. a kol. (2009): Essays on income inequality, poverty and the evolution of top income shares. Vatt Publications, Helsinky, 186 s.

TOMEŠ, J. (2001): Současné tendence vývoje regionální diferenciace ekonomiky v Evropě. In: Hampl, M. a kol.: Regionální vývoj: specifika české transformace, evropská integrace a obecná teorie. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Praha, s. 169-189.

TÖRNQVIST, G. (2004): Creativity in time and space. Geografiska Annaler: Series B, Human Geography, 86, č. 4, s. 227-243.

VARGA, A. (1998): University research and regional innovation. Springer Science+Business Media, New York, 151 s.

WESTERLUND, O. (1998): Internal Migration in Sweden: The Effects of Mobility Grants and Regional Labour Market Conditions. LABOUR, 12, č. 2, s. 363-388.

YEUNG, H. W-CH. (2009): Transnational Corporations, Global Production Networks, and Urban and Regional Development: A Geographer's Perspective on Multinational Enterprises and the Global Economy. Growth and Change, 40, č. 2, s. 197-226.

YEUNG, H. W-CH., POON, J., PERRY, M. (2001): Towards a Regional Strategy: The Role of Regional Headquarters of Foreign Firms in Singapore. Urban Studies, 38, č. 1, s. 157-183.

YOUNG, S., HOOD, N., PETERS, E. (1994): Multinational Enterprises and Regional Economic Development. Regional Studies, 28, č. 7, s. 657-677.

5.2 Seznam datových zdrojů

ALFA LAVAL (2016): Annual reports. Dostupné z: http://www.alfalaval.com/investors/Publications/annual-reports/ (20. 5. 2016).

ASSA ABLOY (2016): Annual reports. Dostupné z: http://www.assaabloy.com/en/com/investors/reports/annual-reports/2015/ (20. 5. 2016).

ATLAS COPCO (2016): Annual reports. Dostupné z: http://www.atlascopcogroup.com/investor-relations/financial-reports-presentations/financial-publications (20. 5. 2016).

AUTOLIV (2016): Annual reports. Dostupné z: https://www.autoliv.com/Investors/Pages/Reports%20And%20Presentations/AnnualReports.aspx (20. 5. 2016).

BUSINESS REGION GÖTEBORG (2014): Largest Companies in the Gothenburg Region. Dostupné z: http://www.businessregiongoteborg.com/download/18.719551251442c703cda141a/1394026923057/Largest+companies+in+the+Gothenburg+Region.pdf (3. 6. 2016).

ČSÚ (2014): Malý lexikon obcí České republiky – 2014. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2014-n-gdc2kaznu1 (8. 11. 2015).

ČSÚ (2015): Charakteristika Středočeského kraje. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/20543579/ch_cz.pdf/04a0054e-7d4e-4618-b15d-abe02c3dbbe8?version=1.0 (2. 9. 2015).

ELECTROLUX GROUP (2016): Annual reports. Dostupné z: http://www.electroluxgroup.com/en/category/financial-information/annual-reports/ (20. 5. 2016).

ERICSSON (2016): Annual reports. Dostupné z: https://www.ericsson.com/thecompany/investors/financial-reports/annual-reports (20. 5. 2016).

EUROSTAT (2015): Glossary: High-tech classification of manufacturing industries. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:High-tech_classification_of_manufacturing_industries (21. 5. 2016).

EUROSTAT (2016): Eurostat indicators on High-tech industry and Knowledge – intensive services. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/htec_esms_an8.pdf (21. 5. 2016).

FORBES (2016): The World's Biggest Public Companies. Dostupné z: http://www.forbes.com/global2000/list/#country:Sweden (20. 5. 2016).

H&M (2016): Annual reports. Dostupné z: http://about.hm.com/en/About/Investor-Relations/Financial-Reports/Annual-Reports.html (20. 5. 2016).

HEXAGON (2016): Annual reports. Dostupné z: http://investors.hexagon.com/en/financial-information/reports-and-presentations?page=/en/node/1057%3Ftype%255B%255D%3Dannual_report%26year%255Bvalue%255D%255Byear%255D%3D (20. 5. 2016).

NORDEA BANK (2016): Annual reports. Dostupné z: http://www.nordea.com/en/investor-relations/reports-and-presentations/select-reports-and-presentations/group-annual-reports/ (20. 5. 2016).

OPENSTREETMAP FOUNDATION (2016): Openstreetmap. Dostupné z: https://www.openstreetmap.org/search?query=SWEDEN#map=5/61.659/20.874 (17. 4. 2016).

PRV (2016): Swedish Patent Database. Dostupné z: http://was.prv.se/spd/search?tab=2&lang=en (27. 4. 2016).

SANDVIK (2016): Annual reports. Dostupné z: http://www.home.sandvik/en/investors/reports/annual-reports/ (20. 5. 2016).

SCA (2016): Annual reports. Dostupné z: http://www.sca.com/en/IR/Reports/Annual-reports/ (20. 5. 2016).

SCB (2013): SCB Maps. Dostupné z: http://www.gis.scb.se/b/cgibin/bj_mapp.exe?lang=en&return=bj_ssd_en.asp%23Labour&BACK_IMAGE=sa1_1.gif&DB_TABLE=am0401n1.px&MAP_MOVE=M&MAP_TYPE=K&PAR1_1=5&PAR1_2=0000ff&PAR1_3=YES&RADIO1=1&V1_NAME=1_44 (8. 5. 2013).

SCB (2016a): Arbetsmarknadsvariabler efter kommun. År 1997 – 2014. Dostupné z: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__AA__AA0003__AA0003B/IntGr1Kom/?rxid=4682d88a-7f59-44a3-8e90-de927246e9c8 (20. 5. 2016).

SCB (2016b): Arbetsmarknadsvariabler efter län och kön. År 1997 – 2014. Dostupné z: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__AA__AA0003__AA0003B/IntGr1LanKON/?rxid=4682d88a-7f59-44a3-8e90-de927246e9c8 (20. 5. 2016).

SCB (2016c): Assessed and taxable earned income, individuals, by region. Assessment year 1992 – 2015. Dostupné z: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/en/ssd/START__OE__OE0701/ForvInkomsterA/?rxid=e92cd853-15bd-42cc-a352-10c0b691453e (20. 5. 2016).

SCB (2016d): Average age of the population by region and sex. Year 1998 – 2015. Dostupné z: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/en/ssd/START__BE__BE0101__BE0101B/BefolkningMedelAlder/?rxid=5a073fa0-d0af-46a5-908a-e83be28ff581 (20. 5. 2016).

SCB (2016e): Befolkningen 15-74 år efter region, arbetskraftstillhörighet och kön. År 2005 – 2015. Dostupné z: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__AM__AM0401__AM0401N/NAKUBefolkningLAr/?rxid=1ea412b5-72d9-42a9-9a4d-aa6ee1f230a1 (20. 5. 2016).

SCB (2016f): Digitala gränser. Dostupné z: http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Regional-statistik-och-kartor/Regionala-indelningar/Digitala-granser/ (20. 5. 2016).

SCB (2016g): Gainfully employed 16+ years by region, industry and sex. 1993-2003. Dostupné z: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/en/ssd/START__AM__AM0207__AM0207B/AMPAK4/?rxid=84a3c28f-b817-46a2-af12-05de08c3d4b7 (20. 5. 2016).

SCB (2016h): Gainfully employed 16+ years by region, industry and sex. 2004-2007. Dostupné z: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/en/ssd/START__AM__AM0207__AM0207J/NattSNIKonK/?rxid=84a3c28f-b817-46a2-af12-05de08c3d4b7 (20. 5. 2016).

SCB (2016ch): Gainfully employed 16+ years by region, industry and sex. 2008-2014. Dostupné z: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/en/ssd/START__AM__AM0207__AM0207J/NattSNI07KonK/?rxid=84a3c28f-b817-46a2-af12-05de08c3d4b7 (20. 5. 2016).

SCB (2016i): Income distribution 1975–2013. Dostupné z: http://www.scb.se/en_/Finding-statistics/Statistics-by-subject-area/Household-finances/Income-and-income-distribution/Households-finances/Aktuell-Pong/7296/Income-aggregate-19752011/163550/ (20. 5. 2016).

SCB (2016j): Life expectancy at birth by region and sex 1998-2002 - 2011-2015. Dostupné z: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/en/ssd/START__BE__BE0101__BE0101I/Medellivsl/?rxid=5a073fa0-d0af-46a5-908a-e83be28ff581 (20. 5. 2016).

SCB (2016k): Migration by region, age and sex. Year 1968-1996. Dostupné z: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/en/ssd/START__BE__BE0101__BE0101J/Flyttningar/?rxid=cd7ef195-16f3-46f3-9c72-bec9dc5d599c (20. 5. 2016).

SCB (2016l): Migration by region, age and sex. Year 1997- 2015. Dostupné z: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/en/ssd/START__BE__BE0101__BE0101J/Flyttningar97/?rxid=1eac33f4-6c99-40a8-be45-74d70308fa39 (20. 5. 2016).

SCB (2016m): Population 16-74 years of age by region, highest level of education, age and sex. Year 1985 – 2015. Dostupné z: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/en/ssd/START__UF__UF0506/Utbildning/?rxid=a3ca4c9b-a541-4715-a644-e4b844e2decb (20. 5. 2016).

SCB (2016n): Population by region, marital status, age and sex. Year 1968 – 2015. Dostupné z: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/en/ssd/START__BE__BE0101__BE0101A/BefolkningNy/?rxid=1a730236-8dde-4af7-8bd0-c95203f81e6a (20. 5. 2016).

SCB (2016o): Population density per sq. km, population and land area by region and sex. Year 1991 – 2015. Dostupné z: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/en/ssd/START__BE__BE0101__BE0101C/BefArealTathetKon/?rxid=4c43c2a8-5167-4518-8db8-081ad90b57cb (20. 5. 2016).

SCB (2016p): Regional basic data for kind-of-activity unit according to Structural Business Statistics by region (county) and NACE Rev. 2. Year 2007 – 2014. Dostupné z: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/en/ssd/START__NV__NV0109__NV0109L/RegionalBasf07/?rxid=97dc878c-a819-4b74-817f-735d4fdc88ff (20. 5. 2016).

SCB (2016q): Regional distribution of R&D in enterprises 2005–2013 . Dostupné z: http://www.scb.se/en_/Finding-statistics/Statistics-by-subject-area/Education-and-research/Research/Research-and-development-in-the-business-enterprise-sector/Aktuell-Pong/8753/187483/ (20. 5. 2016).

SCB (2016r): Regional Gross Domestic Product, by region. Year 2012 – 2013. Dostupné z: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/en/ssd/START__NR__NR0105__NR0105A/NR0105ENS2010T06A/?rxid=898b8898-f10f-4169-9adc-fa815758f15d (20. 5. 2016).

SCB (2016s): Regional Gross Domestic Product, number of employed and compensation of employees by region. Year 1993 - 2011 Dostupné z: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/en/ssd/START__NR__NR0105__NR0105B/BRPSysLonAr/?rxid=fb355434-e040-48c8-acab-d9ae19848edd (20. 5. 2016).

SCB (2016t): Regional Gross Domestic Product, number of employed and wages and salaries by region. Year 2000 – 2014. Dostupné z: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/en/ssd/START__NR__NR0105__NR0105A/NR0105ENS2010T01A/?rxid=fb355434-e040-48c8-acab-d9ae19848edd (20. 5. 2016).

SCB (2016u): Summerad fruktsamhet efter region, kön och år. Dostupné z: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__BE__BE0701/FruktsamhetSumNy/table/tableViewLayout1/?rxid=84a3c28f-b817-46a2-af12-05de08c3d4b7 (20. 5. 2016).

SCB (2016v): Utgifter för egen FoU, mnkr efter region, sektor och vartannat år. Dostupné z: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/en/ssd/START__UF__UF0301/FoUSverigeRegion/?rxid=450779e3-7c07-4b5f-9cd8-61f0d2a7ea5f (20. 5. 2016).

SEB (2016): Annual reports. Dostupné z: http://sebgroup.com/investor-relations/reports-and-presentations/annual-reports (20. 5. 2016).

SECURITAS (2016): Annual reports. Dostupné z: http://www.securitas.com/en/investors/financial-reports/annual-reports/ (20. 5. 2016).

SKANSKA (2016): Annual reports. Dostupné z: http://group.skanska.com/investors/reports-publications/annual-reports/ (20. 5. 2016).

SKF Group (2016): Annual reports. Dostupné z: http://www.skf.com/group/investors/reports-and-presentations (20. 5. 2016).

SVENSKA HANDELSBANKEN (2016): Annual reports. Dostupné z: https://bib.kuleuven.be/files/ebib/jaarverslagen/SvenskaHandelsbanken (20. 5. 2016).

SWEDBANK (2016): Annual reports. Dostupné z: https://www.swedbank.com/investor-relations/financial-information-and-publications/annual-reports/ (20. 5. 2016).

TELIASONERA (2016): Annual reports. Dostupné z: http://www.teliacompany.com/en/investors/reports-and-presentations/annual-reports/ (20. 5. 2016).

VOLVO GROUP (2016): Annual reports. Dostupné z: http://www.volvogroup.com/group/global/en-gb/investors/reports/annual_reports/Pages/annual_reports.aspx (20. 5. 2016).

6 Přílohy

Příloha 1: Index změny počtu obyvatel v krajích v období 1968 až 2015

Kraj	1968	1972	1976	1980	1984	1988	1992	1996	2000	2004	2008	2012	2015
Stockholm	100	104	105	107	109	113	117	122	128	131	139	149	156
Uppsala	100	107	111	116	119	124	133	138	140	144	156	163	169
Södermanland	100	103	104	104	104	104	107	106	106	108	111	114	117
Östergötland	100	103	104	105	105	106	109	111	110	111	113	116	119
Jönköping	100	102	104	105	104	105	108	108	108	108	110	112	115
Kronoberg	100	103	105	107	107	108	110	111	109	110	112	114	118
Kalmar	100	100	101	101	100	99	101	101	98	98	98	98	99
Gotland	100	100	101	103	104	105	107	108	106	107	106	106	107
Blekinge	100	103	103	102	101	99	100	101	100	100	101	101	104
Skåne	100	104	106	107	107	109	113	116	118	121	126	131	136
Halland	100	109	116	121	124	129	136	141	144	148	153	159	164
Västra Götaland	100	103	104	104	105	106	109	111	112	114	117	120	124
Värmland	100	100	100	100	99	99	100	99	97	96	96	96	97
Örebro	100	101	101	101	100	99	101	101	101	101	102	104	107
Västmanland	100	102	102	102	100	100	102	102	101	102	98	100	103
Dalarna	100	99	102	103	102	102	104	103	100	99	99	99	101
Gävleborg	100	100	100	100	99	98	98	98	95	94	94	94	96
Västernorrland	100	99	100	99	98	96	97	95	92	91	90	90	90
Jämtland	100	98	99	100	100	100	101	100	96	95	94	94	95
Västerbotten	100	100	101	104	105	106	109	111	109	110	110	111	112
Norrbotten	100	99	103	103	102	101	103	102	99	97	96	96	96

Zdroj: SCB (2016n).

Příloha 2: Podíl jednotlivých krajů na celkovém počtu obyvatel ve Švédsku v období 1860 až 2015 [%]

	1860	1880	1900	1920	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2015	Změna 1860 / 2015	Změna 1960 / 2015
Stockholm	6,1	6,9	9,2	11,2	13,8	15,6	17,0	18,3	18,4	19,1	20,5	21,8	22,7	16,6	5,7
Uppsala	2,4	2,4	2,4	2,3	2,2	2,2	2,2	2,7	2,9	3,1	3,3	3,6	3,6	1,2	1,4
Södermanland	3,3	3,2	3,3	3,2	3,0	3,0	3,0	3,1	3,0	3,0	2,9	2,9	2,9	-0,4	-0,2
Östergötland	6,2	5,9	5,4	5,2	5,0	4,9	4,8	4,7	4,7	4,7	4,6	4,6	4,5	-1,7	-0,2
Jönköping	4,4	4,3	4,0	3,9	3,8	3,9	3,8	3,8	3,8	3,8	3,7	3,6	3,5	-0,9	-0,3
Kronoberg	3,9	3,7	3,1	2,7	2,4	2,2	2,1	2,1	2,1	2,1	2,0	2,0	1,9	-2,0	-0,2
Kalmar	5,7	5,4	4,4	3,9	3,6	3,4	3,1	3,0	2,9	2,8	2,6	2,5	2,4	-3,3	-0,7
Gotland	1,3	1,2	1,0	0,9	0,9	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6	-0,7	-0,1
Blekinge	3,1	3,0	2,8	2,5	2,3	2,1	1,9	1,9	1,8	1,8	1,7	1,6	1,6	-1,5	-0,3
Skåne	12,8	12,7	12,2	12,3	12,2	11,9	11,8	12,2	12,3	12,4	12,7	13,2	13,2	0,4	1,5
Halland	3,1	3,0	2,8	2,5	2,4	2,3	2,3	2,5	2,8	3,0	3,1	3,2	3,2	0,1	0,9
Västra Götaland	18,3	17,7	16,7	16,4	16,6	16,5	16,7	16,9	16,7	16,8	16,8	16,8	16,7	-1,6	0,1
Värmland	6,4	5,9	5,0	4,6	4,2	4,0	3,9	3,5	3,4	3,3	3,1	2,9	2,8	-3,6	-1,1
Örebro	3,9	4,0	3,8	3,7	3,6	3,5	3,5	3,4	3,3	3,2	3,1	3,0	3,0	-1,0	-0,5
Västmanland	2,7	2,8	2,9	2,9	2,7	2,9	3,1	3,2	3,1	3,0	2,9	2,7	2,7	0,0	-0,4
Dalarna	4,3	4,2	4,2	4,3	3,9	3,8	3,8	3,4	3,4	3,4	3,1	2,9	2,9	-1,5	-1,0
Gävleborg	3,5	3,9	4,6	4,5	4,3	4,0	3,9	3,6	3,5	3,4	3,1	2,9	2,9	-0,7	-1,1
Västernorrland	3,0	3,7	4,5	4,5	4,3	4,0	3,8	3,3	3,2	3,0	2,8	2,6	2,5	-0,5	-1,3
Jämtland	1,6	1,8	2,2	2,3	2,2	2,0	1,9	1,6	1,6	1,6	1,5	1,3	1,3	-0,3	-0,6
Västerbotten	2,1	2,3	2,8	3,1	3,5	3,3	3,2	2,9	2,9	2,9	2,9	2,8	2,7	0,6	-0,5
Norrbotten	1,8	2,0	2,6	3,1	3,4	3,4	3,5	3,2	3,2	3,1	2,9	2,6	2,5	0,7	-1,0

Zdroj: Enflo, Henning, Schön (2014), SCB (2016n).

Pozn.: Jelikož jsou hodnoty zaokrouhlené na jedno desetinné místo, může se uvedená změna lišit od rozdílu údajů za vybrané roky z tabulky.

Příloha 3: Přírůstek celkovou migrací v krajích v období 1968 až 2012 [‰]

	1968	1972	1976	1980	1984	1988	1992	1996	2000	2004	2008	2012	2015	AP
Stockholm	6,6	-5,7	2,3	-0,2	4,7	2,3	3,2	7,4	7,6	0,9	9,9	10,3	8,8	442,8
Uppsala	8,6	6,3	9,4	3,9	3,1	5,8	10,5	-0,3	3,9	3,0	7,6	5,7	10,7	78,1
Södermanland	-0,1	-3,0	0,2	1,8	-1,8	4,5	2,1	-4,3	2,4	3,2	9,4	7,6	9,8	35,8
Östergötland	3,2	-0,2	5,1	0,5	1,7	1,7	2,2	-1,7	1,1	2,5	4,9	4,4	5,6	50,1
Jönköping	2,6	-1,9	-1,0	1,5	-0,8	3,3	-2,8	-2,4	2,9	1,2	3,7	2,2	8,1	17,2
Kronoberg	4,1	-1,9	3,7	6,4	-0,8	6,7	-1,3	-3,3	-0,7	4,1	6,8	5,4	10,0	20,8
Kalmar	-0,3	-2,8	2,1	2,5	-1,4	2,6	-0,7	-3,2	-1,3	1,5	0,8	3,8	9,8	14,7
Gotland	-1,9	0,4	4,2	1,1	1,7	-0,6	0,8	-0,1	0,5	5,3	-0,9	-0,1	4,7	3,2
Blekinge	-3,4	1,6	-3,1	-2,6	-0,4	0,8	0,2	-2,0	0,6	3,2	3,6	-2,9	14,0	7,6
Skåne	5,8	1,7	0,4	1,2	1,8	6,1	5,2	2,6	5,6	6,2	10,2	5,3	8,2	274,5
Halland	9,8	18,0	11,8	6,0	6,5	9,5	8,4	1,4	5,3	7,0	5,9	6,6	11,5	99,8
Västra Götaland	2,7	-2,5	0,8	-0,7	1,5	2,9	1,5	1,2	4,0	3,3	4,9	3,6	7,4	194,0
Värmland	-5,0	-1,2	3,7	0,6	0,6	5,9	1,2	-3,9	-1,9	2,6	1,0	2,7	5,8	14,7
Örebro	-2,0	-5,9	0,7	0,9	-2,5	3,2	1,1	-0,9	1,0	1,5	5,4	4,7	8,5	19,5
Västmanland	-0,3	-9,9	-1,5	-0,8	-6,1	0,8	-0,5	-4,0	1,3	3,8	3,3	6,8	8,6	6,3
Dalarna	-6,0	0,5	8,9	5,9	-0,4	4,6	-1,1	-4,2	-4,7	0,7	2,3	1,8	8,2	17,8
Gävleborg	-5,0	-2,5	2,9	2,6	-1,0	1,5	-1,0	-2,6	-1,2	1,5	4,1	3,5	7,9	11,3
Västernorrland	-5,1	-0,9	2,3	1,8	-2,5	-0,1	-1,4	-3,2	-5,6	2,4	1,5	1,6	5,4	-6,3
Jämtland	-10,9	3,5	4,2	5,3	0,1	6,2	-0,6	-4,6	-4,6	1,3	0,8	0,8	5,4	2,9
Västerbotten	-7,5	-0,9	4,4	5,9	-1,5	5,0	5,0	-2,3	-3,1	3,7	-0,2	1,6	2,8	9,9
Norrbotten	-10,8	-0,8	3,6	-2,0	-4,3	0,2	1,5	-5,8	-5,8	0,3	-1,7	2,4	0,3	-27,3

Zdroj: SCB (2016k, 2016l).

Pozn.: AP = Absolutní přírůstek [tis. obyvatel].

Příloha 4: Přírůstek vnitrostátní migrací v krajích v období 1968 až 2012 [‰]

	1968	1972	1976	1980	1984	1988	1992	1996	2000	2004	2008	2012	2015	AP
Stockholm	5,3	-2,7	-3,3	-3,1	3,6	-1,6	0,8	5,8	3,6	-1,4	2,2	2,4	1,2	112,5
Uppsala	6,2	7,2	5,3	2,3	0,8	0,6	6,2	-0,4	1,7	1,3	2,2	1,9	4,8	34,8
Södermanland	-2,4	0,2	-3,1	-0,5	-4,9	1,1	-1,0	-5,2	-0,7	0,9	2,8	2,6	1,0	-8,2
Östergötland	1,5	0,6	2,7	-0,2	0,7	-0,8	0,0	-2,3	-0,7	0,7	0,0	0,6	-0,4	1,1
Jönköping	1,1	-1,4	-2,8	0,3	-1,8	-1,5	-5,0	-3,1	0,9	-1,4	-2,3	-2,5	-1,2	-30,0
Kronoberg	2,2	-4,2	-1,7	2,0	-4,0	1,4	-2,7	-3,2	-3,8	-0,8	-3,0	-3,5	-4,2	-25,7
Kalmar	-1,4	-2,4	1,5	1,6	-1,8	-0,7	-3,2	-3,8	-4,4	-1,5	-2,8	-2,7	-3,0	-21,9
Gotland	-2,7	0,5	3,9	0,7	1,3	-2,2	-1,9	-1,1	-0,5	4,5	-1,8	-2,0	1,2	0,6
Blekinge	-3,8	2,6	-3,3	-3,6	-0,7	-3,2	-0,9	-2,8	-2,5	-0,8	-5,1	-4,6	-0,9	-18,0
Skåne	4,1	2,1	-0,3	0,2	0,7	2,5	3,3	2,0	2,5	1,7	1,8	0,4	1,6	104,
Halland	9,0	18,6	10,2	6,1	5,6	6,8	6,6	1,8	3,9	4,8	2,8	4,1	3,2	73,9
Västra Götaland	0,6	-0,4	-0,8	-1,0	0,8	0,1	-0,1	0,8	0,9	0,7	0,3	-0,3	-0,2	13,2
Värmland	-5,8	-0,4	3,0	0,7	-2,1	1,1	-1,0	-3,5	-4,5	-0,5	-3,5	-2,4	-2,4	-22,1
Örebro	-3,7	-3,8	-0,2	0,5	-3,0	-0,3	-2,7	-1,6	-1,7	-1,4	-0,5	-1,8	-1,3	-24,1
Västmanland	-1,8	-4,7	-5,4	-1,9	-7,5	-2,6	-3,3	-4,5	-0,8	0,7	-1,3	2,4	0,4	-31,2
Dalarna	-7,0	1,1	7,9	6,0	-0,8	2,9	-3,0	-4,2	-5,6	-1,3	-3,0	-2,6	0,1	-11,1
Gävleborg	-5,5	-0,6	1,5	2,4	-1,5	-3,3	-3,5	-3,3	-2,3	-0,6	-1,8	-2,4	-1,6	-23,1
Västernorrlan	-5,9	-0,1	1,4	1,3	-3,1	-2,5	-4,8	-3,3	-7,9	-0,7	-2,9	-3,3	-4,4	-37,0
Jämtland	-11,2	3,9	3,8	5,2	-0,3	3,7	-2,5	-4,4	-5,7	-0,9	-3,0	-4,2	-3,4	-9,9
Västerbotten	-8,3	-1,0	2,5	4,9	-2,2	1,3	1,9	-3,2	-5,0	-0,2	-4,8	-3,0	-2,3	-21,3
Norrbotten	-12,5	-0,4	0,6	-2,5	-3,8	-2,1	0,1	-6,0	-7,9	-3,0	-5,9	-4,4	-7,2	-57,1

Zdroj: SCB (2016k, 2016l).

Pozn.: AP = Absolutní přírůstek [tis. obyvatel].

Příloha 5: Podíl jednotlivých krajů na celkovém HDP Švédska v období 1860 až 2014 [%]

	1860	1880	1900	1920	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2014	Změna 1860 / 2014	Změna 1960 / 2014
Stockholm	13,3	12,5	12,8	15,8	21,1	19,3	21,1	21,8	20,4	23,3	28,5	29,9	31,8	18,5	10,7
Uppsala	3,3	2,4	2,1	2,3	2,0	2,0	2,0	2,4	2,5	2,6	2,9	3,1	3,4	0,1	1,4
Södermanland	3,9	3,2	3,0	2,9	2,9	2,9	2,9	3,0	2,9	2,6	2,3	2,3	2,1	-1,8	-0,8
Östergötland	7,6	5,8	5,2	4,9	4,7	4,6	4,6	4,6	4,7	4,5	4,0	3,8	4,0	-3,6	-0,6
Jönköping	3,3	3,9	3,1	3,1	3,2	3,8	3,5	3,6	3,8	3,6	3,5	3,1	3,1	-0,2	-0,4
Kronoberg	2,3	2,7	2,2	1,9	1,6	1,8	1,8	2,0	2,1	2,0	1,9	1,8	1,7	-0,5	-0,1
Kalmar	4,3	4,4	3,8	3,3	2,7	2,9	2,6	2,7	2,8	2,6	2,3	2,1	1,9	-2,4	-0,8
Gotland	1,2	1,1	0,9	0,8	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,4	-0,8	-0,2
Blekinge	2,5	2,6	2,4	2,3	2,0	1,7	1,8	1,8	1,8	1,6	1,6	1,3	1,3	-1,3	-0,5
Skåne	11,9	13,1	12,8	13,1	12,4	11,9	11,3	12,4	12,1	11,9	11,6	11,5	11,3	-0,5	0,1
Halland	2,6	2,3	2,2	2,2	1,9	2,1	1,9	2,3	2,5	2,6	2,4	2,8	2,5	-0,1	0,6
Västra Götaland	16,5	15,2	15,4	16,6	17,0	17,7	16,4	17,4	17,1	17,5	16,6	16,1	16,7	0,2	0,3
Värmland	5,5	4,5	3,9	3,9	3,5	3,6	3,6	3,2	3,3	3,0	2,6	2,3	2,2	-3,3	-1,5
Örebro	3,0	3,3	3,4	3,6	3,7	3,5	3,5	3,3	3,0	3,0	2,6	2,6	2,6	-0,5	-0,9
Västmanland	2,9	3,0	2,9	2,6	2,6	2,8	3,1	3,3	3,3	2,9	2,6	2,3	2,2	-0,7	-0,9
Dalarna	3,2	3,8	3,9	3,9	3,5	3,6	3,6	3,1	3,3	3,0	2,7	2,6	2,4	-0,8	-1,2
Gävleborg	4,2	5,5	5,9	4,6	3,8	3,8	3,7	3,4	3,5	3,1	2,7	2,5	2,3	-1,9	-1,4
Västernorrland	3,4	4,3	5,3	4,4	3,6	3,6	3,8	3,0	3,1	2,9	2,6	2,5	2,2	-1,2	-1,6
Jämtland	1,8	2,1	2,6	2,0	1,8	1,7	1,8	1,2	1,4	1,3	1,2	1,3	1,1	-0,7	-0,7
Västerbotten	1,8	2,1	2,7	2,7	2,5	2,8	3,1	2,4	2,8	2,7	2,3	2,5	2,3	0,5	-0,8
Norrbotten	1,5	2,3	3,5	3,3	2,8	3,2	3,4	2,6	3,0	2,8	2,6	3,0	2,6	1,1	-0,8

Zdroj: Enflo, Henning, Schön (2014), SCB (2016t).

Pozn.: Jelikož jsou hodnoty zaokrouhlené na jedno desetinné místo, může se uvedená změna lišit od rozdílu údajů za vybrané roky z tabulky.

Příloha 6: Index změny HDP v krajích v období 1993 až 2014

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Stockholm	100	104	109	116	126	135	143	161	166	173	179	191	200	210	227	235	241	251	266	271	278	292
Uppsala	100	106	113	119	123	124	136	160	181	187	199	202	212	227	231	246	241	254	267	272	288	297
Södermanland	100	111	118	117	121	125	133	145	151	156	160	172	178	187	205	211	189	217	225	227	220	221
Östergötland	100	107	114	116	111	125	127	144	150	158	160	166	172	181	197	198	200	211	218	219	225	233
Jönköping	100	109	119	124	126	135	138	154	159	165	170	178	174	191	207	212	193	203	216	217	221	231
Kronoberg	100	109	117	122	125	130	129	141	145	151	156	167	159	182	198	204	185	203	211	214	221	224
Kalmar	100	108	118	121	121	123	126	141	146	152	161	161	167	178	180	192	173	190	193	189	193	195
Gotland	100	106	120	127	123	128	123	140	139	151	161	164	167	175	183	179	177	186	197	198	205	207
Blekinge	100	107	108	113	127	123	130	151	141	150	161	172	178	182	195	194	181	193	189	183	194	198
Skåne	100	108	117	120	126	130	137	151	158	167	171	177	184	196	219	215	207	221	227	230	235	247
Halland	100	108	121	113	109	114	118	130	146	153	165	168	172	189	193	210	197	218	220	216	224	228
Västra Götaland	100	107	116	119	125	130	143	161	168	172	184	189	196	210	222	229	218	233	242	242	250	263
Värmland	100	109	119	118	118	120	129	142	150	155	160	164	166	176	181	186	169	186	193	196	199	202
Örebro	100	108	120	123	126	127	133	146	148	157	166	177	179	196	204	204	197	213	224	230	229	235
Västmanland	100	109	118	119	123	128	129	144	144	151	155	160	163	177	188	191	181	196	202	202	207	209
Dalarna	100	109	119	116	120	121	125	135	139	144	153	162	169	179	188	188	175	187	197	193	194	201
Gävleborg	100	113	125	123	126	131	139	146	137	146	151	161	166	176	178	185	180	192	185	190	192	197
Västernorrland	100	109	122	120	119	125	128	138	151	149	150	157	163	167	171	178	177	188	191	191	191	194
Jämtland	100	103	112	105	110	114	116	122	139	135	141	145	152	160	156	173	165	193	179	176	178	187
Västerbotten	100	107	117	116	116	120	126	134	144	149	158	169	175	192	190	197	188	205	208	214	213	217
Norrbotten	100	106	118	115	119	120	123	136	142	148	152	162	173	191	192	212	176	231	236	229	227	227

Zdroj: SCB (2016s, 2016t).

Příloha 7: Podíl jednotlivých krajů na celkových příjmech ve Švédsku v období 1992 až 2015 [%]

	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2015	Změna [%] 1992 / 2015
Stockholm	22,9	22,8	23,0	23,6	24,3	25,3	24,5	24,5	24,9	25,3	25,9	26,2	26,5	3,5
Uppsala	3,2	3,2	3,2	3,2	3,3	3,3	3,4	3,4	3,5	3,5	3,6	3,6	3,6	0,5
Södermanland	2,9	2,9	2,8	2,8	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	-0,2
Östergötland	4,5	4,5	4,4	4,4	4,4	4,3	4,4	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	-0,2
Jönköping	3,5	3,4	3,4	3,5	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4	3,3	3,3	-0,1
Kronoberg	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,8	1,9	1,9	1,9	1,8	1,8	1,8	1,8	-0,1
Kalmar	2,5	2,5	2,5	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,3	2,3	2,3	2,2	2,2	-0,3
Gotland	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,0
Blekinge	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,5	1,5	1,5	1,5	-0,2
Skåne	11,9	11,9	12,0	11,9	11,9	11,9	12,1	12,1	12,2	12,3	12,3	12,2	12,2	0,3
Halland	2,8	2,8	2,9	2,9	2,9	2,9	3,0	3,1	3,1	3,1	3,2	3,2	3,2	0,4
Västra Götaland	16,4	16,3	16,3	16,3	16,4	16,3	16,6	16,7	16,6	16,5	16,5	16,5	16,5	0,1
Värmland	3,1	3,1	3,1	3,0	2,9	2,8	2,8	2,8	2,7	2,7	2,6	2,6	2,5	-0,5
Örebro	3,0	3,0	3,0	3,0	2,9	2,9	2,9	2,9	2,8	2,8	2,8	2,7	2,7	-0,3
Västmanland	3,0	3,0	3,0	2,9	2,8	2,8	2,8	2,8	2,7	2,6	2,6	2,6	2,6	-0,4
Dalarna	3,1	3,1	3,1	3,0	2,9	2,8	2,9	2,9	2,8	2,8	2,7	2,7	2,7	-0,5
Gävleborg	3,2	3,2	3,2	3,1	3,0	2,9	2,9	2,9	2,8	2,8	2,7	2,7	2,7	-0,5
Västernorrland	3,0	2,9	2,9	2,9	2,8	2,7	2,7	2,6	2,6	2,5	2,5	2,4	2,4	-0,6
Jämtland	1,4	1,4	1,4	1,4	1,3	1,3	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	-0,2
Västerbotten	2,8	2,8	2,8	2,7	2,7	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	2,5	-0,2
Norrbotten	3,0	3,1	3,0	3,0	2,9	2,7	2,7	2,7	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	-0,5

Zdroj: SCB (2016c).

Pozn.: Jelikož jsou hodnoty zaokrouhlené na jedno desetinné místo, může se uvedená změna lišit od rozdílu údajů za vybrané roky z tabulky.

Příloha 8: Vývoj příjmových nerovností ve Švédsku v období 1975 až 2013

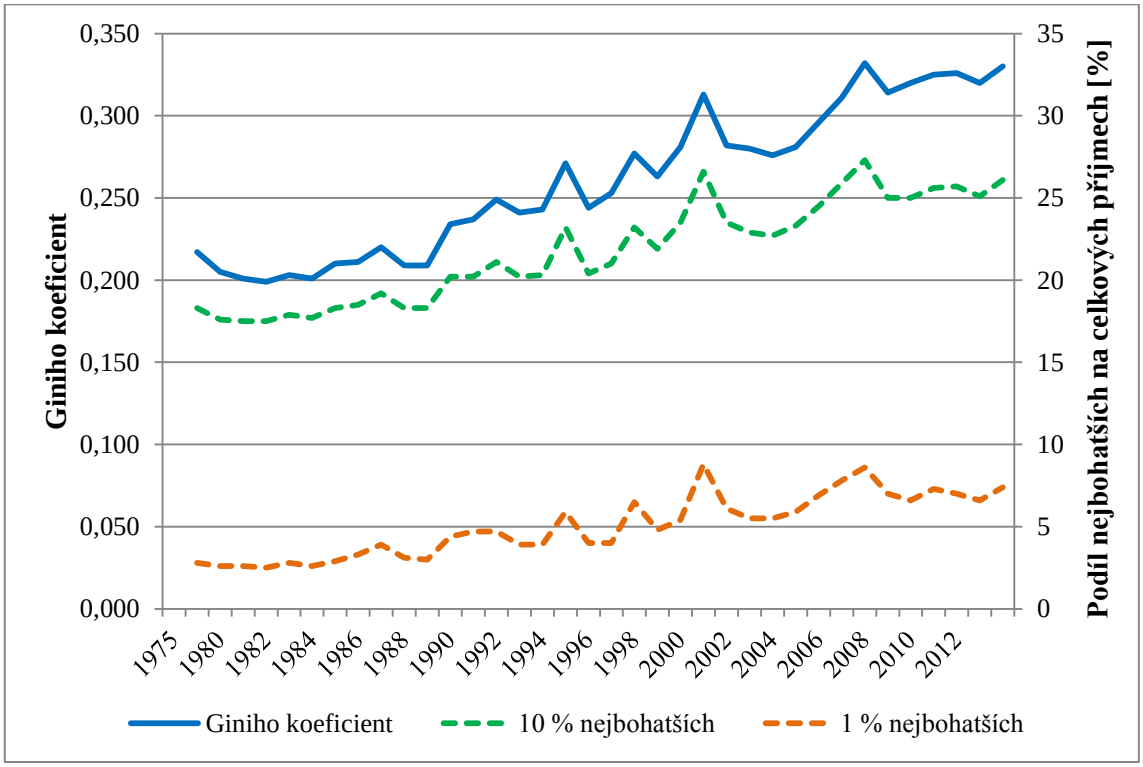

Zdroj: SCB (2016i).

Příloha 9: Podíl krajů na privátních výdajích na R&D v letech 2005 a 2013 [%]

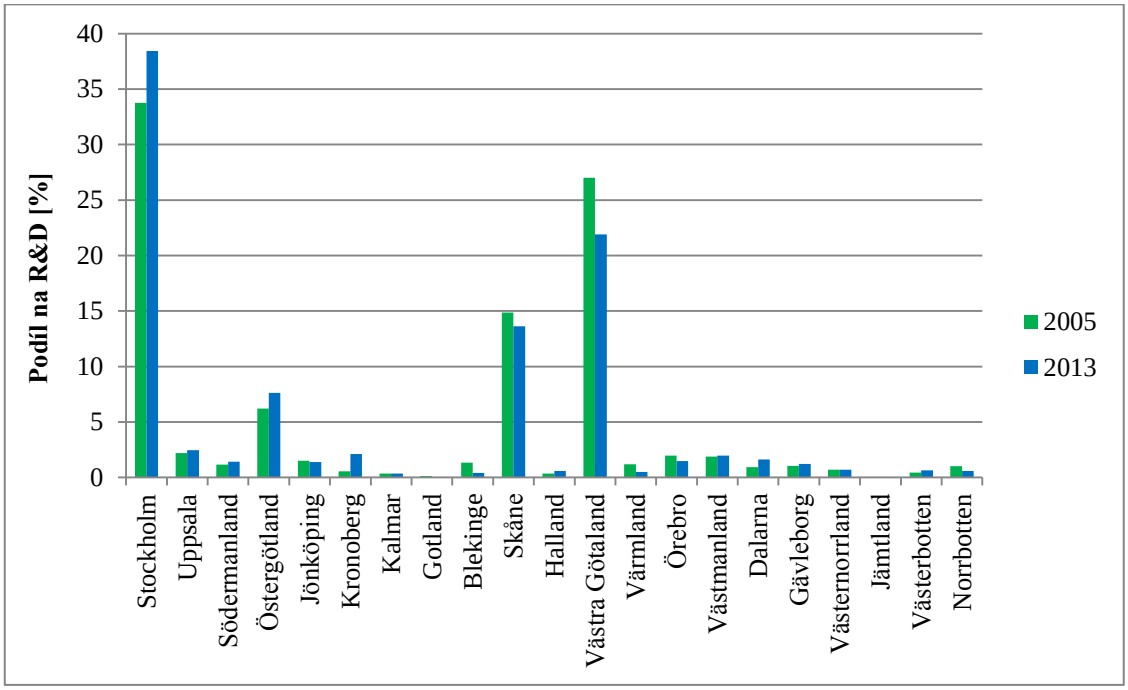

Zdroj: SCB (2016q).

Příloha 10: Podíl krajů na univerzitních výdajích na R&D v letech 2007 a 2013 [%]

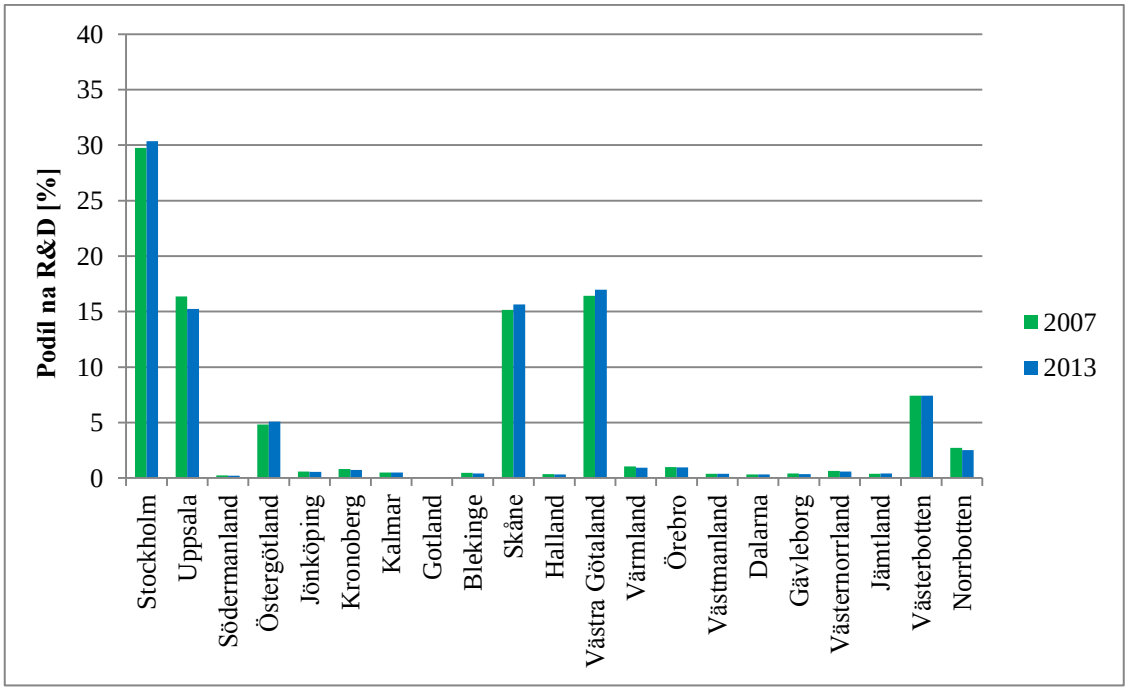

Zdroj: SCB (2016v).

Příloha 11: Míra nezaměstnanosti za kraje v období 1976 až 2014 [%]

	1976	1978	1980	1982	1984	1986	1988	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014
Stockholm	1,1	1,4	1,1	1,5	1,7	1,2	1,0	0,9	4,6	7,0	6,5	9,0	6,3	6,6	7,7	6,9	4,9	6,8	5,7	5,8
Uppsala	1,1	2,0	1,7	2,1	3,0	2,5	2,0	1,2	4,2	7,5	7,7	9,5	6,9	7,1	8,0	7,3	4,9	6,6	5,3	5,2
Södermanland	1,9	3,1	2,9	4,1	3,4	3,2	1,9	1,6	5,5	9,9	9,2	10,3	8,1	8,1	9,0	8,4	6,6	8,7	7,5	7,6
Östergötland	1,6	2,0	1,8	3,2	2,6	2,5	1,7	1,4	5,7	8,5	10,1	8,8	7,2	7,8	9,3	8,6	6,2	7,8	6,6	6,6
Jönköping	1,2	2,1	1,9	2,6	2,6	1,9	1,7	1,4	4,9	7,1	7,9	7,6	5,5	6,1	7,0	6,5	5,2	7,1	5,6	5,6
Kronoberg	1,4	1,8	1,8	3,4	3,0	2,5	1,1	1,3	4,5	5,7	5,8	7,2	5,8	6,4	7,2	6,1	5,2	7,3	6,3	6,3
Kalmar	1,8	3,0	2,0	3,9	3,8	3,4	2,0	1,5	6,0	8,9	8,8	9,4	7,5	7,7	8,9	8,1	6,1	7,4	6,5	6,1
Gotland	0,8	1,5	1,8	2,2	2,9	2,2	1,7	2,3	4,2	5,9	8,4	10,5	7,5	9,3	9,8	9,4	7,1	7,7	7,4	6,8
Blekinge	2,3	2,2	1,9	3,8	4,1	4,2	1,8	2,1	5,7	12,5	9,6	9,6	8,0	8,7	9,5	8,4	6,6	8,3	7,3	7,4
Skåne	1,4	2,4	1,9	4,1	4,0	2,9	2,0	2,0	6,0	9,2	10,4	10,9	9,4	9,2	9,3	8,2	6,1	8,2	7,1	7,4
Halland	1,7	2,1	1,7	3,4	2,4	2,4	1,3	1,1	5,1	8,0	8,7	8,8	7,6	7,4	8,2	7,4	5,4	7,1	5,7	5,6
Västra Götaland	1,3	2,1	2,0	3,4	2,9	2,7	1,5	1,6	4,8	8,9	8,1	9,6	7,9	7,7	8,5	7,6	5,7	7,5	6,2	6,1
Värmland	2,0	3,1	2,8	4,8	4,1	3,6	3,1	2,8	6,3	9,0	11,6	9,9	8,8	8,7	9,3	8,2	6,9	8,6	7,0	6,9
Örebro	1,5	2,3	2,0	3,5	4,3	2,9	1,6	2,3	6,6	9,6	9,7	9,6	9,5	9,1	9,8	9,0	6,9	8,2	6,6	6,6
Västmanland	1,9	2,6	2,5	4,1	4,1	3,1	2,1	1,8	6,5	9,9	9,5	10,0	7,7	8,2	9,4	8,3	6,4	8,3	7,0	7,4
Dalarna	1,5	2,5	2,6	3,5	3,6	4,1	1,9	2,0	7,2	9,5	9,9	10,9	9,4	9,2	9,9	8,7	6,5	7,9	6,8	6,6
Gävleborg	2,3	2,8	2,6	3,9	4,7	3,7	2,3	2,2	8,0	10,2	10,3	11,6	11,0	10,9	11,6	10,3	8,5	10,2	8,3	8,4
Västernorrland	3,5	2,5	3,0	4,6	3,9	4,2	2,1	2,2	7,3	9,2	10,5	11,6	9,7	9,4	9,9	9,8	7,7	9,7	7,9	7,6
Jämtland	2,7	2,7	2,7	3,9	4,2	5,1	2,5	1,3	6,3	10,5	9,4	10,9	9,4	9,2	9,9	9,7	7,2	8,7	7,0	6,8
Västerbotten	2,1	3,3	2,6	4,4	4,0	3,3	2,3	2,0	4,9	9,2	9,3	10,3	8,5	9,2	10,0	9,2	6,8	8,2	6,5	6,1
Norrbotten	4,2	6,8	5,4	7,5	6,7	5,7	4,2	4,7	9,1	12,9	14,7	12,8	11,1	11,2	11,4	10,5	7,9	8,6	6,8	6,1
Min.	0,8	1,4	1,1	1,5	1,7	1,2	1,0	0,9	4,2	5,7	5,8	7,2	5,5	6,1	7,0	6,1	4,9	6,6	5,3	5,2
Max.	4,2	6,8	5,4	7,5	6,7	5,7	4,2	4,7	9,1	12,9	14,7	12,8	11,1	11,2	11,6	10,5	8,5	10,2	8,3	8,4
Var. koeficient	42,3	40,7	36,2	31,6	27,7	32,3	33,9	41,4	21,3	19,4	19,0	12,9	18,0	15,5	12,5	13,7	14,9	10,8	11,1	11,9

Zdroj: SCB (2013, 2016b).

Příloha 12: HDP na obyvatele za kraje v období 1993 až 2014 [tis. SEK]

																							Změna [%]
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	1993 / 2014
Stockholm	254	260	270	284	305	324	340	379	387	399	410	436	453	471	501	508	514	524	546	548	552	571	225
Uppsala	150	158	167	175	180	180	197	231	259	267	281	283	297	315	318	335	324	338	351	355	371	379	253
Södermanland	144	159	170	168	176	181	194	211	219	225	230	246	253	265	289	296	262	300	308	309	297	295	205
Östergötland	163	174	184	187	179	202	207	234	244	256	258	267	277	291	314	314	316	329	339	339	346	354	217
Jönköping	160	174	189	197	202	215	221	246	254	263	271	283	276	302	327	333	301	316	336	336	341	354	221
Kronoberg	171	186	199	207	213	222	222	244	252	260	268	286	272	310	336	343	309	338	350	353	363	364	213
Kalmar	155	166	182	187	188	193	200	223	232	243	257	258	267	285	288	307	277	305	310	303	310	311	201
Gotland	147	156	175	186	180	188	182	208	206	223	238	242	247	259	271	267	264	276	292	293	304	308	210
Blekinge	164	175	175	183	208	201	214	249	233	249	267	285	293	299	319	317	294	312	307	298	315	320	195
Skåne	165	177	190	194	203	210	220	242	252	263	268	275	284	300	331	321	304	322	327	329	334	347	210
Halland	165	176	195	182	176	182	188	205	229	239	256	258	262	286	289	311	289	317	318	310	318	321	195
Västra Götaland	171	181	196	200	210	218	240	268	280	284	302	310	319	342	358	367	347	368	380	377	388	403	236
Värmland	149	162	177	178	178	183	197	218	232	241	248	254	258	273	281	288	262	289	299	305	309	313	210
Örebro	155	167	184	189	195	196	207	227	230	244	257	274	277	303	314	313	301	324	339	346	342	349	225
Västmanland	168	182	198	200	208	217	219	246	246	255	261	268	273	295	313	317	299	322	331	328	334	333	198
Dalarna	162	176	192	189	196	200	209	227	236	245	260	275	288	305	320	321	298	318	334	329	329	340	210
Gävleborg	156	176	195	192	199	209	222	235	221	237	247	262	272	287	291	303	294	313	303	310	313	318	204
Västernorrland	171	186	211	208	208	220	228	249	274	273	274	287	297	305	312	326	325	345	352	352	351	358	209
Jämtland	168	173	188	178	189	196	202	215	246	242	253	261	274	289	281	313	298	349	325	320	323	338	201
Västerbotten	159	169	183	182	183	189	200	214	230	239	253	270	279	304	302	312	297	325	329	337	334	339	213
Norrbotten	167	177	197	193	202	205	212	236	249	259	268	286	305	338	341	378	315	414	423	411	407	406	243
Var. koeficient	13,0	11,6	10,7	11,7	13,4	14,3	14,4	14,7	14,3	13,6	13,1	13,7	14,2	13,6	14,5	14,2	16,3	15,1	15,7	15,7	15,4	16,0	

Zdroj: SCB (2016s, 2016t).

Příloha 13: Korelační matice vybraných ukazatelů za kraje v roce 2014

		HDP na obyvatele	Příjem na obyvatele	Míra nezaměstnanosti	Vzdělání primární [%]	Vzdělání sekundární [%]	Vzdělání terciární [%]	Výdaje na R&D na ob.	Patenty na ob.	Průměrný věk
HDP na obyvatele	Pearsonův k. k.	1	0,859	-,423	-0,545	-0,623	0,713	0,632	0,729	-0,663
	Sig. (2-tailed)		,000	,056	,011	,003	,000	,002	,000	,001
	N	21	21	21	21	21	21	21	21	21
Příjem na obyvatele	Pearsonův k. k.	0,859	1	-,376	-0,446	-0,792	0,799	0,697	0,793	-0,819
	Sig. (2-tailed)	,000		,093	,043	,000	,000	,000	,000	,000
	N	21	21	21	21	21	21	21	21	21
Míra nezaměstnanosti	Pearsonův k. k.	-,423	-,376	1	0,442	,394	-0,493	-,375	-,100	0,458
	Sig. (2-tailed)	,056	,093		,045	,078	,023	,094	,667	,037
	N	21	21	21	21	21	21	21	21	21
Vzdělání primární [%]	Pearsonův k. k.	-0,545	-0,446	0,442	1	,342	-0,694	-0,481	-,249	,384
	Sig. (2-tailed)	,011	,043	,045		,130	,000	,027	,277	,086
	N	21	21	21	21	21	21	21	21	21
Vzdělání sekundární [%]	Pearsonův k. k.	-0,623	-0,792	,394	,342	1	-0,914	-0,838	-0,707	0,908
	Sig. (2-tailed)	,003	,000	,078	,130		,000	,000	,000	,000
	N	21	21	21	21	21	21	21	21	21
Vzdělání terciární [%]	Pearsonův k. k.	0,713	0,799	-0,493	-0,694	-0,914	1	0,85	0,649	-0,861
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,023	,000	,000		,000	,001	,000
	N	21	21	21	21	21	21	21	21	21
Výdaje na R&D na ob.	Pearsonův k. k.	0,632	0,697	-,375	-0,481	-0,838	0,85	1	0,539	-0,848
	Sig. (2-tailed)	,002	,000	,094	,027	,000	,000		,012	,000
	N	21	21	21	21	21	21	21	21	21
Patenty na ob.	Pearsonův k. k.	0,729	0,793	-,100	-,249	-0,707	0,649	0,539	1	-0,667
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,667	,277	,000	,001	,012		,001
	N	21	21	21	21	21	21	21	21	21
Průměrný věk	Pearsonův k. k.	-0,663	-0,819	0,458	,384	0,908	-0,861	-0,848	-0,667	1
	Sig. (2-tailed)	,001	,000	,037	,086	,000	,000	,000	,001	
	N	21	21	21	21	21	21	21	21	21

Zdroj: PRV (2016), SCB (2016b, 2016c, 2016d, 2016m, 2016v, 2016t).

Příloha 14: Korelační matice vybraných ukazatelů za obce v roce 2013

		HDP na obyvatele	Příjem na obyvatele	Celkové migrační saldo [‰]
HDP na obyvatele	Pearsonův korelační koeficient	1	0,224	0,141
	Sig. (2-tailed)		,000	,016
	N	290	290	290
Příjem na obyvatele	Pearsonův korelační koeficient	0,224	1	0,253
	Sig. (2-tailed)	,000		,000
	N	290	290	290
Celkové migrační saldo [‰]	Pearsonův korelační koeficient	0,141	0,253	1
	Sig. (2-tailed)	,016	,000	
	N	290	290	290

Zdroj: SCB (2016c, 2016l, 2016t).

Příloha 15: Podíl obyvatel zaměstnaných v KIBS na celkovém počtu zaměstnaných a HDP per capita za kraje v roce 2014

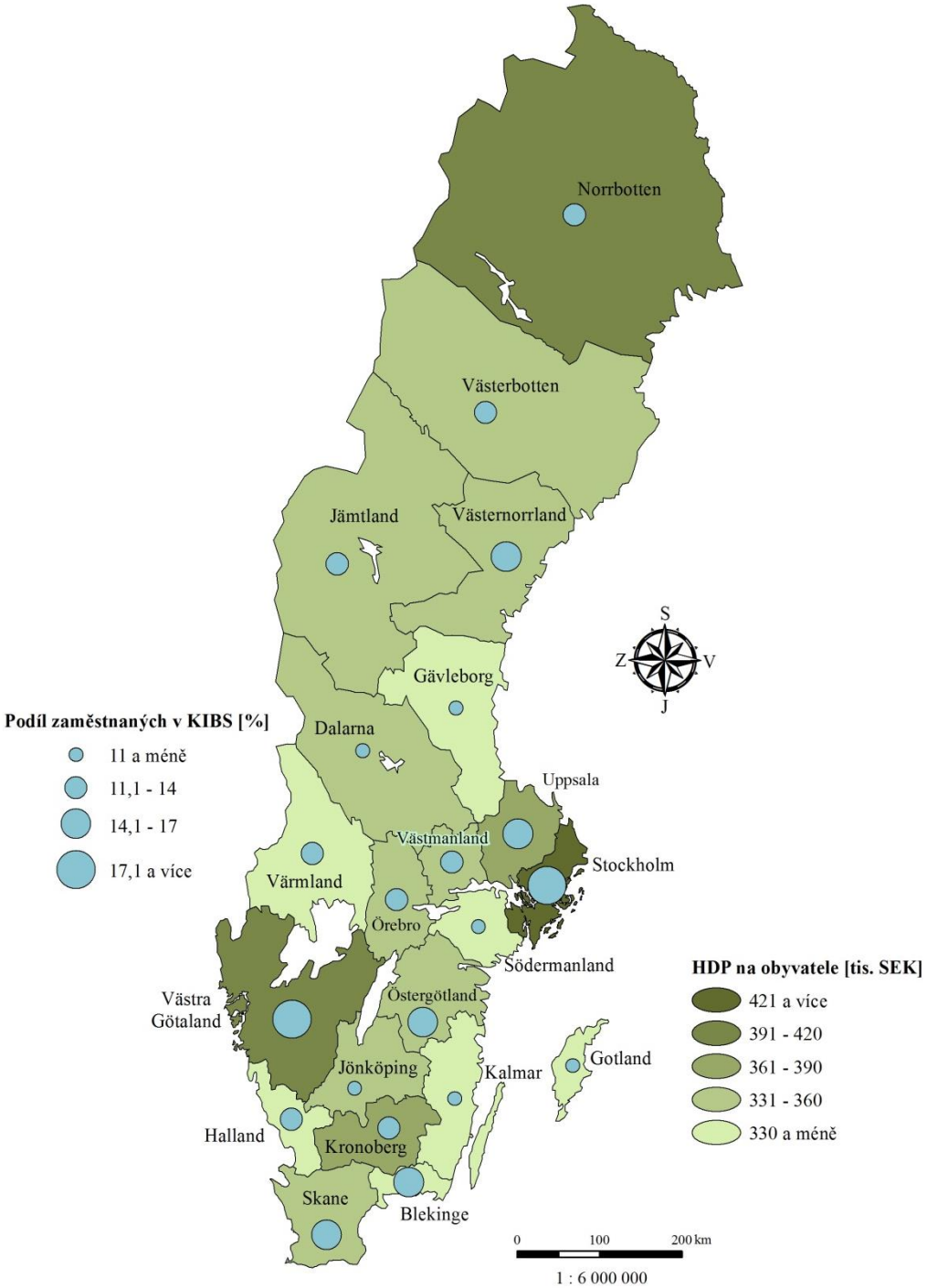

Zdroj: SCB (2016f, 2016p, 2016t).

Příloha 16: Index vývoje obratu vybraných švédských firem a HDP Švédska v období 1993 až 2014

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Nordea Bank							**30**	52	57	57	57	60	64	72	77	80	89	91	93	98	97	100
Volvo Group	**39**	55	61	55	65	75	44	46	67	66	65	75	85	91	101	107	77	94	110	107	96	100
Ericsson	**28**	36	43	55	74	81	94	120	102	64	52	58	67	79	82	92	91	89	100	100	100	100
SEB	**38**	37	34	35	32	37	40	67	65	60	60	64	73	76	8	81	89	79	80	83	89	100
Svenska Handelsbanken	**34**	33	36	38	41	44	45	54	56	56	57	63	69	69	71	78	84	82	86	92	95	100
Swedbank	**42**	41	37	38	49	49	49	61	59	57	62	63	75	74	84	93	88	79	87	92	94	100
H&M	**8**	8	10	10	12	15	19	20	26	30	32	36	41	45	52	59	67	72	73	80	85	100
Teliasonera			**48**	52	56	61	64	67	70	73	102	101	108	112	119	128	135	131	129	129	126	100
Atlas Copco	**20**	22	26	27	32	36	39	50	55	51	48	46	45	54	68	79	68	75	87	97	90	100
SCA	**32**	32	63	53	56	59	62	65	79	85	82	86	93	97	102	106	105	80	78	86	89	100
Assa Abloy	**6**	6	6	9	12	15	18	25	40	45	42	45	49	55	59	61	62	65	74	82	85	100
Skanska		**22**	26	32	38	45	55	75	115	99	93	85	87	88	97	100	97	85	83	90	95	100
Sandvik	**25**	28	33	32	38	48	44	49	55	55	55	61	71	81	97	104	81	93	106	111	98	100
Autoliv				**19**	30	38	41	45	43	48	57	66	67	67	73	70	55	78	89	89	95	100
SKF Group	**41**	47	52	47	52	53	52	56	61	60	58	63	69	75	83	89	79	86	93	91	90	100
Electrolux Group	**89**	96	103	98	101	105	107	111	121	119	111	108	115	93	93	93	97	95	91	98	97	100
Hexagon					**5**	11	19	22	30	35	33	36	44	50	50	59	68	96	103	103	84	100
Alfa Laval					**45**	42	41	43	45	42	40	43	47	56	71	79	74	70	82	85	85	100
Securitas	**9**	10	10	13	15	20	37	58	86	94	84	85	94	70	73	81	89	87	91	95	94	100
Švédsko (HDP)	**40**	**43**	**46**	**47**	**49**	**52**	**55**	**61**	**63**	**66**	**68**	**72**	**74**	**79**	**84**	**86**	**84**	**90**	**93**	**94**	**96**	**100**

Zdroj: Alfa Laval (2016), Assa Abloy (2016), Atlas Copco (2016), Autoliv (2016), Electrolux Group (2016), Ericsson (2016), H&M (2016), Hexagon (2016), Nordea Bank (2016), Sandvik (2016), SCA (2016), SCB (2016t), SEB (2016), Securitas (2016), Skanska (2016), SKF Group (2016), Svenska Handelsbanken (2016), Swedbank (2016), Teliasonera (2016), Volvo Group (2016).

Příloha 17: Změna obratu vybraných švédských firem a podíl aktivit ve Švédsku na celkovém obratu v období 1993 až 2014

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Nordea																						
Obrat celkem [index]											100	104	112	125	134	139	154	159	162	170	168	174
Obrat ve Švédsku [%]											31	25	21	24	22	19	19	21	24	22	21	29
Volvo																						
Obrat celkem [index]	100	140	154	140	165	192	112	117	170	168	165	190	216	233	257	273	196	238	279	273	245	255
Obrat ve Švédsku [%]	11	8	6	6	6	6	11	12	7	7	8	7	6	5	5	5	5	5	5	4	3	3
Ericsson																						
Obrat celkem [index]	100	181	216	272	367	404	471	599	507	319	258	289	332	393	411	457	452	445	497	498	498	499
Obrat ve Švédsku [%]	10	10	9	6	6	5	4	3	3	6	5	5	4	4	4	4	2	2	2	2	2	2
H&M																						
Obrat celkem [index]	100	142	153	180	223	279	346	376	488	559	593	660	754	840	966	1 091	1 245	1 331	1 351	1 478	1 574	1 852
Obrat ve Švédsku [%]	33	30	27	24	24	22	18	16	15	11	10	9	9	7	6	6	5	5	5	5	4	5
Teliasonera																						
Obrat celkem [index]						100	105	109	115	120	166	165	177	184	194	209	220	215	211	212	206	164
Obrat ve Švédsku [%]						91	90	86	78	71	34	35	36	40	37	35	33	34	34	35	35	45

Zdroj: Ericsson (2016), H&M (2016), Nordea Bank (2016), Teliasonera (2016), Volvo Group (2016).

Příloha 18: Změna zaměstnanosti vybraných švédských firem a podíl Švédska na celkovém počtu zaměstnanců v období 1993 až 2014

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Nordea																						
Zaměstnanci celkem [index]							100	167	195	193	171	157	154	156	165	176	172	175	171	156	153	154
Zaměstnanci ve Švédsku [%]							35	22	18	23	24	26	26	27	25	25	24	23	23	23	24	23
Volvo																						
Zaměstnanci celkem [index]	100	110	115	102	106	116	78	79	103	103	110	118	119	121	148	147	131	131	143	143	139	135
Zaměstnanci ve Švédsku [%]	60	59	59	62	60	55	46	46	34	36	35	35	33	33	28	28	25	26	25	23	24	23
Ericsson																						
Zaměstnanci celkem [index]	100	108	120	134	143	148	147	150	121	92	73	72	80	91	105	112	117	129	149	161	166	167
Zaměstnanci ve Švédsku [%]	46	49	50	47	45	43	43	40	44	47	47	42	38	30	27	26	22	20	17	16	15	15
H&M																						
Zaměstnanci celkem [index]				100	116	135	169	169	198	245	271	303	331	390	449	510	511	57	620	690	775	892
Zaměstnanci ve Švédsku [%]				27	24	22	19	19	17	14	13	12	11	10	9	9	9	91	9	9	8	8
Teliasonera																						
Zaměstnanci celkem [index]			100	104	103	10	90	92	76	53	80	77	83	82	86	91	88	84	82	82	77	76
Zaměstnanci ve Švédsku [%]			96	92	90	88	86	84	84	73	43	43	40	39	35	34	32	32	31	32	32	32

Zdroj: Ericsson (2016), H&M (2016), Nordea Bank (2016), Teliasonera (2016), Volvo Group (2016).